

Projekt

**UCHWAŁA NR
RADY GMINY GASZOWICE**

z dnia 2014 r.

**w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Gaszowice na lata 2013-2016
z perspektywą na lata 2017-2020**

Na podstawie art.18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 594 z późn. zm.) w związku z art.17 ust.1, art.18 ust.1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 z późn. zm.)

**Na wniosek Wójta Gminy
Rada Gminy Gaszowice
uchwala, co następuje:**

§ 1. Zatwierdza się Program Ochrony Środowiska dla Gminy Gaszowice na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc Uchwała Nr XXXVIII/193/09 Rady Gminy Gaszowice z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Gaszowice.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Gaszowice.

§ 4. Uchwałę ogłasza się poprzez wywieszenie na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy oraz publikuje się w Biuletynie Informacji Publicznej.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do Uchwały Nr
Rady Gminy Gaszowice
z dnia 2014r.

Urząd Gminy Gaszowice

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY GASZOWICE NA LATA 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020

Gaszowice, czerwiec 2014 r.

TYTUŁ:	PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY GASZOWICE NA LATA 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020
Zamawiający:	Gmina Gaszowice ul. Rydułtowska 2 44-293 Gaszowice
Koordynacja realizacji obowiązków umownych ze strony Zamawiającego:	Karina Stępień, Przemysław Ruczyński – Referat Ochrony Środowiska i Rozwoju Gminy
Wykonawca:	IGO Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp. k. ul. Barbary 21 a 40 - 053 Katowice
Zespół autorski:	mgr inż. Adam Kiełtyka mgr inż. Anna Rosiak-Tatulińska mgr inż. Marta Majka mgr inż. Zuzanna Potępa - Błędzińska
Nadzór nad realizacją opracowania:	mgr inż. Bożena Kuzio-Wasilewska mgr. inż. Zuzanna Potępa-Błędzińska
Sfinansowane ze środków:	Budżet Gminy

SPIS TREŚCI:

1. Wprowadzenie.....	5
1.1. Cel przygotowania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Gaszowice.....	5
1.2. Uwarunkowania prawne oraz dokumenty strategiczne kraju, województwa, powiatu i gminy .	5
1.3. Metodyka prac.....	11
1.4. Struktura i zakres dokumentu.....	12
1.5. Wykaz skrótów.....	12
2. Informacje ogólne o Gminie	13
3. Ocena realizacji dotychczasowego Programu Ochrony Środowiska	16
4. Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym	18
5. Ocena aktualnego stanu środowiska	19
5.1. Ochrona powietrza atmosferycznego	19
5.2. Racjonalne gospodarowanie zasobami wód.....	25
5.3. Ochrona przed powodzią.....	30
5.4. Gospodarka odpadami komunalnymi.....	32
5.5. Tereny przemysłowe	35
5.6. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego	35
5.7. Ochrona lasów.....	38
5.8. Ochrona zasobów kopalin	39
5.9. Ochrona gleb	40
5.10. Ochrona przed hałasem	41
5.11. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.....	42
5.12. Rozwój edukacji ekologicznej	44
6. Priorytety ekologiczne, cele i kierunki ochrony środowiska	48
6.1. Cel nadrzędny Programu	48
6.2. Powietrze atmosferyczne.....	48
6.3. Zasoby wód podziemnych i powierzchniowych	49
6.4. Edukacja ekologiczna.....	50
6.5. Gospodarka odpadami komunalnymi.....	51
6.6. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego	52
6.7. Ochrona lasów.....	52
6.8. Ochrona gleb	53
6.9. Ochrona przed powodzią.....	53
6.10. Ochrona zasobów kopalin	54
6.11. Ochrona przed hałasem	54
6.12. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.....	55
6.13. Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym.....	55
6.14. Priorytety ekologiczne w realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Gaszowice .	56
7. Plan operacyjny	57
8. Zagadnienia systemowe	65
8.1. Zarządzanie Programem.....	65
8.2. Monitoring realizacji Programu	65
9. Aspekty finansowe realizacji Programu.....	67
10. Wykaz materiałów.....	73

SPIS TABEL:

TABELA 1. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTW GMINY GASZOWICE.....	13
TABELA 2. CHARAKTERYSTYKA KLIMATU GMINY GASZOWICE	14
TABELA 3. CHARAKTERYSTYKA REALIZACJI PROGRAMÓW EKOLOGICZNYCH	17
TABELA 4. PODSUMOWANIE KOSZTÓW REALIZACJI PROGRAMÓW EKOLOGICZNYCH	17
TABELA 5. ZESTAWIENIE MOŻLIWOŚCI WYKORZYSTANIA OZE NA TERENIE GMINY GASZOWICE.....	22
TABELA 6. WYNIKOWE KLASY DLA GMINY GASZOWICE DLA POSZCZEGÓLNYCH ZANIECZYSZCZEŃ .	24
Z UWZGLĘDNIENIEM KRYTERIÓW DLA OCHRONY ZDROWIA I OCHRONY ROŚLIN ZA 2012 R.....	24
TABELA 7. TŁO ZANIECZYSZCZENIA POWIETRZA W GMINIE GASZOWICE ZA 2012 R.....	25
TABELA 8. WYNIKI BADAŃ ZA 2012 R. CIEKÓW GZEL I SUMINA	27
TABELA 9. OCENA JAKOŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH W ROKU 2012 R. PRZEPŁYWAJĄCYCH PRZEZ TEREN GMINY GASZOWICE.....	27
TABELA 10. WYKAZ NAJWIĘKSZYCH ODBIORCÓW WODY	29
TABELA 11. CHARAKTERYSTYKA SIECI WODOCIĄGOWEJ WEDŁUG DANYCH GUS W 2012 R.	29
TABELA 12. CHARAKTERYSTYKA SIECI KANALIZACYJNEJ WEDŁUG DANYCH GUS W 2012 R.	29
TABELA 13. ZESTAWIENIE ILOŚCI ODEBRANYCH ODPADÓW KOMUNALNYCH POCHODZĄCYCH Z SELEKTYWNEJ ZBIÓRKI NA TERENIE GMINY GASZOWICE W LATACH 2012-2013	32
TABELA 14. POSTĘP USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY GASZOWICE WG STANU NA KONIEC 2013 R.....	33
TABELA 15. ZESTAWIENIE POMNIKÓW PRZYRODY NA TERENIE GMINY GASZOWICE	36
TABELA 16. STRUKTURA WŁASNOŚCI GRUNTÓW LEŚNYCH NA TERENIE GMINY GASZOWICE W 2012 R.	38
TABELA 17. TYPY SIEDLISKOWE LASÓW NA TERENIE NADLEŚNICTWA RYBNIK	39
TABELA 18. ZŁOŻA KOPALIN NA TERENIE GMINY GASZOWICE	40
TABELA 19. WYKAZ DRÓG POWIATOWYCH NA TERENIE GMINY GASZOWICE ADMINISTROWANYCH PRZEZ POWIATOWY ZARZĄD DRÓG W RYBNIKU	42
TABELA 20. WYKAZ STACJI BTS NA TERENIE GMINY GASZOWICE	44
TABELA 21. ZESTAWIENIE CELÓW KRÓTKOOKRESOWYCH DO 2016 R. ORAZ KIERUNKÓW DZIAŁAŃ W PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY GASZOWICE.....	56
TABELA 22. HARMONOGRAM RZECZOWO-FINANSOWY REALIZACJI DZIAŁAŃ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY GASZOWICE.....	58
TABELA 23. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA PROGRAMU	66

SPIS RYSUNKÓW:

RYSUNEK 1. LOKALIZACJA GMINY GASZOWICE NA TLE SĄSIEDNICH GMIN I POWIATÓW	13
RYSUNEK 2. REJONIZACJA J. KONDRACKIEGO, 2002 R.....	15
RYSUNEK 3. LOKALIZACJA NAJBLIŻSZYCH GZWP WZGLĘDEM GMINY GASZOWICE	28
RYSUNEK 4. GMINA GASZOWICE NA TLE PARKU KRAJOBRAZOWEGO CYSTERSKIE KOMPOZYCJE KRAJOBRAZOWE RUD WIELKICH.	38

1. Wprowadzenie

W celu realizacji polityki ekologicznej państwa na poziomie gminy, organy wykonawcze gminy, zobligowane są do sporządzania gminnych programów ochrony środowiska zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 - tekst jednolity z późn. zm.) i ich aktualizacji, nie rzadziej niż raz na 4 lata.

Zgodnie z art. 17 ust 2 pkt. 3 w/w ustawy Program ochrony środowiska podlega opiniowaniu przez organ wykonawczy powiatu. Uchwalany jest przez Radę Gminy. Zgodnie z art. 18, ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska z realizacji zadań Programu organ wykonawczy gminy, sporządza co 2 lata raporty.

W dniu 27 października 2003 r. uchwałą Nr XIV/81/2003 Rada Gminy Gaszowice przyjęła „Gminny Program Ochrony Środowiska”. W dniu 30 lipca 2009 r. uchwałą Nr XXXVIII /193/09 Rada Gminy Gaszowice przyjęła „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Gaszowice”. Niniejszy dokument stanowi kolejną aktualizację Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Gaszowice i obejmuje lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020.

1.1. Cel przygotowania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Gaszowice

Celem przygotowania Programu ochrony środowiska dla Gminy Gaszowice jest realizacja założeń dokumentów strategicznych kraju ze szczególnym uwzględnieniem Polityki Ekologicznej Państwa i Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego od roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018, a także Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020. Jego istotą jest skoordynowanie, zaplanowanych w Programie działań z administracją rządową i samorządową (Urząd Marszałkowski, Starostwo Powiatowe) oraz przedsiębiorcami i społeczeństwem gminy. Wszystkie w/w grupy powinny współpracować zarówno w zakresie tworzenia jak i sukcesywnego wdrażania Programu. W tym celu niezwykle istotne jest uspołecznienie całego procesu tworzenia Programu, a następnie jego realizacji i wdrażania. Ponadto Program ma za zadanie wyznaczanie ram dla późniejszych przedsięwzięć. Kolejnym celem Programu jest zapewnienie efektywnego i sprawnego wykorzystania środków finansowych na działania wskazane w Programie oraz umożliwienie i wspieranie pozyskiwania środków przez jednostki samorządowe (na szczeblu gminnym) na realizację określonych zadań środowiskowych. Program ma także na celu dążenie do sukcesywnej poprawy stanu środowiska w gminie oraz ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko źródeł zanieczyszczeń, ochronę i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie jego zasobami z uwzględnieniem konieczności ochrony środowiska.

1.2. Uwarunkowania prawne oraz dokumenty strategiczne kraju, województwa, powiatu i gminy

Podstawowymi aktami prawnymi, które miały wpływ na treść „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Gaszowice na lata 2013-2016” były następujące ustawy:

- Ustawa Prawo ochrony środowiska.
- Ustawa o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.
- Ustawa o ochronie przyrody.
- Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych.
- Ustawa o lasach.
- Ustawa Prawo wodne.
- Ustawa Prawo geologiczne i górnicze.
- Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.
- Ustawa o odpadach.
- Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.
- Ustawa o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Gaszowice powinien być zgodny z następującymi

dokumentami:

- „Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”,
- „Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018”,
- Program Ochrony Powietrza dla Stref Województwa Śląskiego,
- Strategia Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego na lata 2011-2030,
- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”,
- Program Ochrony Środowiska przed Hałasem dla Województwa Śląskiego na lata 2009-2013,
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020,
- Strategia Trwałego i Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Rybnickiego Ziemińskiego do roku 2015,
- Strategia Rozwoju Gminy Gaszowice.

Zakres merytoryczny Programu określają “Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym” (Ministerstwo Środowiska, grudzień 2002 r.).

Polityka Ekologiczna Państwa

Polityka ekologiczna państwa oparta jest na konstytucyjnej zasadzie zrównoważonego rozwoju, dlatego zasada ta musi być uwzględniona we wszystkich dokumentach strategicznych oraz programach opracowywanych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. W praktyce zasada zrównoważonego rozwoju powinna być stosowana wraz z wieloma zasadami pomocniczymi i konkretyzującymi tj.:

- zasada prewencji (zapobiegania) oznacza przede wszystkim zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń, recykling, a także wprowadzanie pro - środowiskowych systemów zarządzania środowiskiem,
- zasada „zanieczyszczający płaci” wskazuje jednostki użytkujące środowisko jako podmioty odpowiedzialne za skutki zanieczyszczeń i innych zagrożeń środowiska,
- zasada integracji oznacza uwzględnienie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi,
- zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej oznacza potrzebę minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu ekologicznego,
- zasada uspołecznienia oznacza dostęp ludności do informacji o środowisku.

W polityce ekologicznej zostały określone działania pozwalające na osiągnięcie następujących celów:

w zakresie działań systemowych:

- doprowadzenie do sytuacji, w której projekty dokumentów strategicznych wszystkich sektorów gospodarki będą zgodne z obowiązującym w tym zakresie prawem, poddawane procedurze oceny oddziaływania na środowisko i wyniki tej oceny będą uwzględniane w ostatecznych wersjach tych dokumentów,
- uruchomienie takich mechanizmów prawnych, ekonomicznych i edukacyjnych, które prowadziłyby do rozwoju proekologicznej produkcji towarów oraz świadomych postaw konsumenckich zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- jak najszersze przystępowanie do systemu EMAS, rozpowszechnianie wiedzy wśród społeczeństwa o tym systemie i tworzenie korzyści ekonomicznych dla firm i instytucji będących w systemie,
- podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- zwiększenie roli polskich placówek we wdrażaniu eko-innowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska oraz doprowadzenie do zadawalającego stanu monitoringu środowiska,
- stworzenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwości wystąpienia szkody oraz zapewniającego, że koszty szkód w środowisku oraz koszty zapobiegania powstaniu tych szkód ponosić będą sprawcy,
- integracja problematyki środowiskowej i planowania przestrzennego.

w zakresie ochrony zasobów naturalnych:

- ochrona i zachowanie różnorodności biologicznej na różnym poziomie organizacji,
- racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie właściwej struktury gatunkowej i wiekowej,
- rozwijanie zróżnicowanej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej,
- racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych w taki sposób, aby uchronić gospodarkę narodową od deficytów wody i zabezpieczyć przed skutkami powodzi,
- rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego,
- przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno - błotnych przez czynniki antropogenne,
- rekultywacja terenów zdegradowanych,
- racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych oraz ich ochrona przed ilościową i jakościową degradacją,

w zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:

- dalsza poprawa stanu zdrowotnego obywateli w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia oraz skuteczny nadzór nad wszystkimi instytucjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych,
- dążenie do spełnienia przez RP zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego oraz z dwóch dyrektyw unijnych (dyrektywa 2001/80/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2001 r. w sprawie ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza z dużych obiektów energetycznego spalania - tzw. dyrektywa LCP oraz dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy w sprawie czystszej powietrza dla Europy - dyrektywa CAFE),
- utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód,
- zmniejszenie ilości powstających odpadów oraz ich odzysk,
- dokonanie wiarygodnej oceny narażenia społeczeństwa na ponadnormatywny hałas i promieniowanie elektromagnetyczne oraz podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe.

Cele Polityki Ekologicznej Państwa w powiązaniu ze specyfiką regionu śląskiego, powiatu rybnickiego i Gminy Gaszowice wyznaczają konkretne działania dla „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Gaszowice na lata 2013-2016”.

Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018

Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego jest dokumentem określającym cele i priorytety w obszarze poprawy stanu środowiska województwa śląskiego. Naczelną zasadą przyjętą w Programie jest zasada zrównoważonego rozwoju, która umożliwia zharmonizowany rozwój gospodarczy i społeczny zgodny z ochroną walorów środowiska. Wyznaczone cele nakreślają konkretne wyzwania dla Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Gaszowice. Są to:

cel nadrzędny:

- rozwój gospodarczy przy zachowaniu i poprawie stanu środowiska naturalnego województwa,

powietrze atmosferyczne:

- kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza oraz ograniczanie zużycia energii i wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł,

zasoby wodne:

- przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania,

gospodarka odpadami:

- minimalizacja ilości powstających odpadów, wzrost wtórnego wykorzystania i ograniczenie

składowania pozostałych odpadów,

ochrona przyrody:

- zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej na różnych poziomach organizacji: na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym) oraz georóżnorodności,

tereny przemysłowe:

- przekształcenie terenów przemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego zgodnie z wymaganiami ekologicznymi oraz uwarunkowaniami społeczno-ekonomicznymi,

hałas:

- zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców województwa śląskiego i środowiska poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów,

elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące:

- ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym,

zapobieganie poważnym awariom przemysłowym:

- ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków,

zasoby naturalne:

- zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi,

gleby użytkowane rolniczo:

- racjonalne wykorzystywanie zasobów glebowych.

Program Ochrony Powietrza dla Stref Województwa Śląskiego

Program ochrony powietrza (POP) dla stref województwa śląskiego, w których stwierdzone zostały ponadnormatywne poziomy substancji w powietrzu, jest dokumentem przygotowanym w celu określenia działań, których realizacja ma doprowadzić do osiągnięcia wartości dopuszczalnych i docelowych substancji w powietrzu. Działania zdefiniowane w Programie są skierowane głównie na:

- wyeliminowanie spalania odpadów w kotłach i piecach domowych,
- wyeliminowanie spalania węgla złej jakości w kotłach i piecach domowych,
- wsparcie istniejących działań i inwestycji w zakresie transportu, które przyczyniają się w istotny sposób do poprawy jakości powietrza na obszarach przekroczeń,
- ograniczanie emisji ze źródeł komunikacyjnych w tym emisji wtórnej oraz emisji z pojazdów ciężarowych, autobusowych oraz niespełniających norm EURO na obszarach przekroczeń,
- systemowe ograniczenie emisji ze źródeł przemysłowych na obszarach przekroczeń z uwzględnieniem małych źródeł o niekorzystnych parametrach wprowadzania zanieczyszczeń do powietrza (niskie emitory zlokalizowane na obszarach zabudowanych),
- stworzenie mechanizmów umożliwiających wdrożenie i zarządzanie POP,
- rozbudowa i utrzymanie systemu informowania mieszkańców o aktualnym stanie zanieczyszczenia powietrza oraz o jego wpływie na zdrowie, np. poprzez stronę internetową lub elektroniczne tablice informacyjne,
- prowadzenie akcji edukacyjnych uświadamiających mieszkańcom zagrożenia dla zdrowia jakie niesie ze sobą zanieczyszczenie powietrza (szczególnie pyłem PM10 i benzo(α)pirenem) wynikające ze spalania odpadów w kotłach grzewczych,
- prowadzenie akcji promocyjnych w zakresie korzystania z transportu zbiorowego oraz rowerów w miastach (np. w ramach obchodów Europejskiego Dnia Bez Samochodu lub Europejskiego Tygodnia Zrównoważonego Transportu).

Strategia Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego na lata 2011-2030

Strategia Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego na lata 2011-2030 precyzuje następujące cele:

- realizacja wytycznych Krajowej Strategii Ochrony i Umiarkowanego Użytkowania Różnorodności Biologicznej,
- wdrożenie jednego z kierunków działań określonych w aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”, jakim jest zachowanie i odtworzenie bio- i georóżnorodności,

- aktywne włączenie się w realizację celów Roku Różnorodności Biologicznej,
- zachowanie dziedzictwa przyrodniczego Śląska dla przyszłych pokoleń.

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”

Zgodnie z wizją województwa śląskiego w 2020 r. województwo ma być regionem zapewniającym dostęp do usług publicznych o wysokim standardzie, o nowoczesnej i zaawansowanej technologicznie gospodarce oraz istotnym partnerem w procesie rozwoju Europy.

Osiągnięcie tak nakreślonej wizji rozwoju poprzez wykorzystanie i wzmocnienie posiadanych pozytywnych wartości, usuwanie barier rozwojowych oraz kreowanie nowych wartości oznacza, iż Śląsk będzie regionem: „czystym” we wszystkich składnikach środowiska naturalnego, zapewniającym zachowanie bioróżnorodności obszarów, stwarzającym warunki do zdrowego życia i realizującym zasady zrównoważonego rozwoju oraz regionem o dużych walorach przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, a także turystyczno-rekreacyjnych, z różnorodną ofertą spędzania wolnego czasu.

Program Ochrony Środowiska przed Hałasem dla Województwa Śląskiego na lata 2009-2013 dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż dróg krajowych, ekspresowych, autostrad i linii kolejowych (zaliczonych do obiektów, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne na znacznych obszarach), na których eksploatacja spowodowała negatywne oddziaływanie akustyczne tj. przekroczone zostały dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku, określone wskaźnikiem hałasu LDWN i LN”:

Ograniczenie liczby i zasięgu „gorących obszarów” uciążliwości akustycznych reprezentowanych w niniejszym Programie w postaci odcinków dróg o priorytecie bardzo wysokim (obniżenie wartości przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu na przedmiotowych obszarach do poziomu co najmniej wysokiego priorytetu ochrony akustycznej - tj. osiągnięcia w ich otoczeniu wartości wskaźnika M niższej niż 100). W niniejszym Programie wyznaczono trzy grupy działań:

- I - działania krótkookresowe (w ramach strategii krótkookresowej):
 - ✓ konsekwentna budowa obwodnic i dróg alternatywnych do istniejących (które znacząco odciażają nadmierny ruch samochodowy w centrum większych miast w województwie),
 - ✓ remonty nawierzchni dotychczasowych odcinków dróg,
 - ✓ wykonanie skutecznych zabezpieczeń akustycznych zarówno przy nowobudowanych odcinkach jak również już istniejących (w tym również liniach kolejowych). Zabezpieczenia w postaci ekranów akustycznych proponuje się w miejscach, gdzie ich budowa nie spowoduje pogorszenia warunków bezpieczeństwa ruchu drogowego,
 - ✓ właściwa polityka przestrzenna w samorządach na obszarze, których stwierdzono bardzo wysoki lub wysoki wskaźnik poziomu hałasu. Nie należy wydawać pozwoleń na budowanie nowych budynków mieszkaniowych oraz obiektów takich jak: szpitale, szkoły, przedszkola, internaty, domy opieki społecznej itp. w najbliższym sąsiedztwie takich inwestycji. Właściwe pod względem akustycznym planowanie przestrzenne powinno się również charakteryzować lokalizowaniem nowych odcinków dróg i linii kolejowych na terenach nie objętych ochroną akustyczną,
 - ✓ w przypadku braku technicznych możliwości ograniczenia oddziaływania hałasu pochodzącego od ruchu pojazdów „Program...” przewiduje utworzenie obszarów ograniczonego użytkowania na terenach, które zlokalizowane są w zasięgach oddziaływania ponadnormatywnego hałasu (priorytet bardzo wysoki, wysoki i średni),
- II - działania długookresowe (w ramach polityki długookresowej), których realizacja przewidywana jest w horyzoncie czasowym dłuższym niż czas obowiązywania „Programu” (w ramach sporządzanego po upływie 5 lat kolejnego Programu Ochrony Środowiska przed Hałasem),
- III - działania związane z edukacją społeczeństwa: promowanie wśród mieszkańców województwa zbiorowych środków transportu, proekologicznego korzystania z samochodów oraz ekonomicznej jazdy.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2013-2016

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego zawiera ocenę stanu środowiska w powiecie z uwzględnieniem prognozowanych danych oraz wskaźników ilościowych charakteryzujących poszczególne komponenty środowiska. Uwzględniając ten stan, główne problemy środowiskowe, obowiązujące przepisy prawne oraz dokumenty strategiczne określono w Programie cele długoterminowe do roku 2020 i cele krótkoterminowe do 2016 r. oraz zadania do realizacji dla każdego z wyznaczonych priorytetów środowiskowych. Cele długoterminowe do 2020 r. przedstawiają się następująco:

- **nadrzędny cel Programu:** *Rozwój gospodarczy Powiatu Rybnickiego przy zachowaniu i poprawie stanu środowiska naturalnego*
- **powietrze atmosferyczne:** *Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza oraz ograniczanie zużycia energii i wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł*
- **zasoby wód podziemnych i powierzchniowych:** *Przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych,*
- **ochrona przed powodzią:** *Racjonalizacja gospodarowania zasobami wodnymi Powiatu oraz zapobieganie skutkom wezbrań powodziowych,*
- **tereny przemysłowe:** *Stworzenie warunków i mechanizmów dla zagospodarowania terenów przemysłowych zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju,*
- **ochrona dziedzictwa przyrodniczego:** *Zachowanie różnorodności biologicznej oraz georóżnorodności,*
- **ochrona lasów:** *Prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej,*
- **ochrona zasobów kopalin:** *Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi,*
- **ochrona gleb:** *Racjonalne wykorzystywanie zasobów glebowych,*
- **ochrona przed hałasem:** *Zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców Powiatu Rybnickiego i środowiska poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów,*
- **ochrona przed polami elektromagnetycznymi:** *Ochrona mieszkańców Powiatu Rybnickiego przed nadmiernym promieniowaniem elektromagnetycznym,*
- **edukacja ekologiczna:** *Wykształcenie u mieszkańców Powiatu Rybnickiego postawy przyjaznej środowisku oraz zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie.*

Powyższe cele długoterminowe sprecyzowane dla poszczególnych komponentów środowiska posłużyły do określenia celów określonych w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Gaszowice na lata 2013-2016”.

Strategia Trwałego i Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Rybnickiego Ziemskiego do roku 2015

Strategia Rozwoju Powiatu Rybnickiego Ziemskiego jest dokumentem strategicznym określającym misję Powiatu Rybnickiego. Dobrze sformułowana misja zawiera następujące elementy:

- Cel – po co istniejemy? Jaki jest sens naszego istnienia?
- Strategię – domeny działalności, pozycje, jakie chcemy zajmować, w czym jesteśmy lepsi od innych.
- Wartości – w co wierzymy? Jakie wartości chcemy kultywować?
- Standardy zachowań – polityka i standardy zachowań społeczności lokalnej.

Cel

W przypadku powiatu widać, że jest to chęć do samorealizowania się w warunkach tak właśnie rozumianego zrównoważonego rozwoju. Zrównoważony rozwój jest zarazem głównym celem strategicznym.

Strategia

Zadaniem powiatu może być zapewnienie podstaw do stworzenia warunków do zamożności ludzi, ale i szeroko rozumianych dobrych warunków bytowych. Zadaniem może być wskazanie każdemu obywatelowi sposobów stworzenia bezpiecznego dostępu do czystego i otwartego otoczenia, które uczyni z niego pożądane miejsce do życia. Powiat Rybnicki Ziemiński, chce zaoferować szeroką gamę możliwości, związanych z pobudzeniem koniunktury inwestycyjnej na tym

terenach. Powiat dąży do roli animatora, propagatora czy wręcz mecenas takich działań.

Zasadniczo w trakcie wypowiedziania wizji strategicznej wyróżniono trzy dokumenty strategiczne: administracja, samorealizacja oraz rozwój i inwestycje.

Strategia Rozwoju Gminy Gaszowice

Strategia Rozwoju Gminy Gaszowice jest dokumentem strategicznym określającym cele strategiczne i cele operacyjne. Założenie generalne Strategii brzmi następująco: „Gmina Gaszowice powinna osiągnąć w perspektywie pięciu lat stan rozwoju stwarzający możliwości pełnego zaspokojenia potrzeb jej mieszkańców. Zidentyfikowane zostały także podstawowe wartości:

- czystość środowiska zamieszkania i pracy,
- bezpieczeństwo cywilizacyjne,
- przyjazność dla społeczności lokalnej i w kontaktach zewnętrznych,
- dobra organizacja życia publicznego i obsługi komunalnej.

1.3. Metodyka prac

Metodologia opracowania niniejszego Programu polegała na:

- ocenie aktualnego stanu i uwarunkowań środowiska przyrodniczego w Gminie Gaszowice, zawierającej charakterystyki poszczególnych komponentów środowiska,
- weryfikacji dotychczasowych dokumentów i opracowań inwestycyjno-środowiskowych,
- określeniu kreatywnej części Programu poprzez wyznaczenie celu nadrzędnego, celów szczegółowych i sformułowaniu kierunków działań pozwalających na realizację wyznaczonych celów,
- określeniu uwarunkowań realizacji Programu w zakresie rozwiązań prawno-instytucjonalnych źródeł finansowania,
- określeniu zasad monitoringu.

Źródłem informacji dla Programu były materiały uzyskane z Urzędu Gminy Gaszowice, z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach, z Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach, z Głównego Urzędu Statystycznego oraz ze Starostwa Powiatowego w Rybniku. Źródłem stały się także prace instytutów i placówek naukowo-badawczych z zakresu ochrony środowiska i gospodarki odpadami m.in.: Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 r. czy też wojewódzki program przekształceń terenów przemysłowych i zdegradowanych wraz z koncepcją rozbudowy narzędzi informatycznych, a także dostępna literatura fachowa.

Ponadto na podstawie ankietyzacji przeprowadzonej wśród podmiotów gospodarczych korzystających ze środowiska zlokalizowanych na terenie Gminy Gaszowice, uzyskano niezbędne informacje, które zostały uwzględnione w treści niniejszego Programu. Zgromadzone informacje na bieżąco weryfikowano poprzez konsultacje z pracownikami Urzędu Gminy.

Jako punkt odniesienia dla niniejszego dokumentu przyjęto aktualny stan środowiska oraz stan infrastruktury ochrony środowiska na dzień 31.12.2013 r. Na podstawie stanu aktualnego oraz analizy zadań zdefiniowanych w Programie ochrony środowiska przyjętego uchwałą nr XXXVIII /193/09 z dnia 30 lipca 2009 r. (niektóre zadania pozostają nadal aktualne i zostały przeniesione do niniejszego dokumentu) oraz celów i kierunków zadań określonych w Polityce Ekologicznej Państwa i Programie ochrony środowiska dla Powiatu Rybnickiego zdefiniowano cele i kierunki niniejszego dokumentu.

Następnie, zgodnie z wymogami ustawy Prawo ochrony środowiska oraz ustawy o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko i „Wytężnymi do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym”, projekt Programu poddano strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko, w tym przeprowadzono konsultacje społeczne.

1.4. Struktura i zakres dokumentu

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Gaszowice na lata 2013-2016 uwzględnia wymagania ustawy - Prawo ochrony środowiska zarówno w zakresie zawartości jak i w zakresie metodyki jego konstruowania.

Dokument ten posiada strukturę podobną do „Polityki Ekologicznej Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”. Program zawiera ocenę stanu środowiska Gminy Gaszowice z uwzględnieniem danych oraz wskaźników ilościowych charakteryzujących poszczególne komponenty środowiska. Ponadto w niniejszym opracowaniu dokonano klasyfikacji i hierarchizacji najważniejszych problemów środowiskowych. Wyznaczono priorytety, cele i kierunki działań. Określono także plan operacyjny Programu, w którym sprecyzowano zadania do realizacji wraz ze wskazaniem podmiotu odpowiedzialnego i szacunkowych kosztów. Ustalono również działania systemowe mające na celu wsparcie procesu wdrażania i realizacji Programu. Określono system monitoringu Programu i wskazano możliwości finansowania założonych w opracowaniu zadań.

1.5. Wykaz skrótów

ARiMR - Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
DK - Droga Krajowa
GDDKiA - Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GUS - Główny Urząd Statystyczny
GZWP - Główny Zbiornik Wód Podziemnych
KPOŚiK - Krajowy Program Oczyszczania Ścieków i Kanalizacji
NFOŚiGW - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
PEM - Promieniowanie elektromagnetyczne
POŚ - Program Ochrony Środowiska
POP - Program Ochrony Powietrza
PGO - Plan Gospodarki Odpadami
PONE - Program Ograniczania Niskiej Emisji
RDLP - Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
RPO WŚ - Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego
WFOŚiGW - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ - Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

2. Informacje ogólne o Gminie

Gmina Gaszowice jest gminą wiejską położoną w zachodniej części powiatu rybnickiego. W jej skład wchodzi 5 sołectw: Gaszowice, Szczerbice, Piece, Czernica i Łuków Śląski. W 2012 roku liczba mieszkańców gminy wyniosła 9200 osób (GUS, stan na dzień 31 XII 2012 r.). Powierzchnia gminy to 1985 ha, co stanowi ok. 9% powierzchni powiatu rybnickiego. Gmina graniczy: od zachodu i północy z gminą Lyski, od wschodu z gminą Jejkowice natomiast od południa z Miastem Rydułtowy (powiat wodzisławski) i Miastem Rybnik. Położenie gminy na tle powiatu i sąsiednich gmin przedstawiono na **rys. 1**.

Rysunek 1. Lokalizacja Gminy Gaszowice na tle sąsiednich gmin i powiatów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>, dnia 06.02.2014 r.

Sołectwa: Gaszowice, Szczerbice i Piece tworzą zespół wschodni ściśle związany z Rybnikiem. Z kolei Czernica i Łuków tworzą „zespół zachodni”, przylegający do Rydułtów, o charakterze rolniczo - ogrodniczo - sadowniczym. W tabeli 1 zestawiono podstawowe dane charakteryzujące poszczególne sołectwa.

Tabela 1. Charakterystyka sołectw Gminy Gaszowice

Lp.	Nazwa sołectwa	Powierzchnia [km ²]	Liczba mieszkańców
1.	Czernica	5,18	2 100
2.	Łuków Śląski	2,78	735
3.	Piece	2,32	950
4.	Szczerbice	4,05	2115
5.	Gaszowice	5,23	2850

Źródło: <http://gaszowice.pl/>, dnia 06.02.2014 r.

Pomimo tego, że Gaszowice są gminą wiejską, mieszkańcy gminy w większości nie zajmują się rolnictwem, a pracują w przemyśle górniczym i usługach na terenie ościennych miast. Atutem położenia Gminy Gaszowice jest łatwy dostęp do wszelkich usług jakie dają miasta. Gmina posiada dogodne połączenia drogowe oraz kolejowe z Rybnikiem, Rydułtówami (linie ZTZ 27,28,29)

i Raciborzem.

Według danych statystycznych GUS na terenie gminy Gaszowice zarejestrowano (wg sektorów własnościowych) ogółem 701 podmiotów gospodarki narodowej, w tym:

- w sektorze publicznym ogółem 15 podmiotów gospodarki narodowej (z czego 11 zalicza się do jednostek państwowego i samorządowego prawa budżetowego),
- w sektorze prywatnym ogółem 686 podmiotów gospodarki narodowej (należy do nich 594 osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, 28 spółek handlowych, 4 spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego oraz 21 stowarzyszeń i organizacji społecznych).

W obrębie Gminy Gaszowice funkcjonuje kilka średnich i małych zakładów przemysłowych, które oddziałują na środowisko a w szczególności:

- Przedsiębiorstwo Prefabrykacji Górniczej PREFROW w Czernicy,
- firma MCJ Jacek Czogalla w Szczerbicach,
- LORKEN – TECH Lakierzy przemysłowe do tworzyw sztucznych i drewna w Gaszowicach,
- Zakład Ślusarski – Błażej Kaczmarczyk w Czernicy.

Ponadto w obrębie Gminy znajdują się tereny leśne będące częścią kompleksu sąsiadującego z Zalewem Rybnickim, który jest atrakcyjnym miejscem wypoczynku i rekreacji. Ponadto Gmina Gaszowice leży w kotlinie raciborsko - oświęcimskiej, 8 kilometrów na zachód od Rybnika w otulinie Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich.

Teren gminy ukształtowany jest na poziomie od 220m n.p.m. w jej północnej części do 280m n.p.m. w jej południowo- wschodniej części.

Wyróżnić można dwie formy krajobrazu, pierwsza to tereny pagórkowate, w których dominują wzniesienia poprzecinane dolinami rzek, występujące głównie w południowej części gminy (rejon Czernicy). Zbocza wzniesień są tu łagodnie nachylone i poprzecinane dolinami niewielkich cieków o charakterze naturalnym a doliny zostały wyłobione w skutek naturalnego odpływu wód z terenów przyległych i stanowią naturalną podstawę drenażu tego terenu. Druga forma krajobrazu to obszary dolin rzecznych potoków: Czernickiego i Gzel o łagodnych nachyleniach zboczy oraz licznych terenach zalewowych (podmokłych), z czego największe, położone jest w obniżeniu morfologicznym pomiędzy Łukowem a Piecami.

Klimat

Położenie Gminy Gaszowice wskazuje na cechy klimatu środkowoeuropejskiego. Masy powietrza podzwrotnikowo-kontynentalnego napływające ze wschodu przynoszą słoneczną pogodę latem i jesienią, natomiast wilgotne masy powietrza polarno-morskiego i podzwrotnikowo-morskiego z zachodu powodują zachmurzenie i deszcze oraz odwilże i mgły w okresie zimowym.

Według regionalizacji klimatycznej W. Wiszniewskiego i W. Chelchowskiego teren gminy znajduje się w obrębie regionu lubusko-dolnośląskim. Podstawowe dane odnośnie klimatu gminy zestawiono w tabeli 2.

Tabela 2. Charakterystyka klimatu Gminy Gaszowice

Lp.	Wyszczególnienie	Jednostka	Wartość
	Średnia temperatura roczna	°C	7,8
	Najcieplejszy miesiąc	miesiąc	lipiec
	Średnia temperatura w najcieplejszym miesiącu	°C	18,1
	Najzimniejszy miesiąc	miesiąc	styczeń
	Średnia temperatura w najzimniejszym miesiącu	°C	1,0
	Średnia roczna suma opadów atmosferycznych	mm	600
	Utrzymywanie się pokrywy śnieżnej	dni	45
	Średnia liczba dni pogodnych	dni	60
	Średnia liczba dni zachmurzonych	dni	110
	Długość okresu wegetacyjnego	dni	210-220

Źródło: A. Woś: *Regiony klimatyczne Polski w świetle częstości występowania różnych typów pogody, Polska Akademia Nauk Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania, 1993 r.*

geomorfologicznymi w dolinie Odry są dwie tarasy akumulacyjne: zalewowy, który sięga 0,5 - 2,0 metrów nad poziomem rzeki oraz nadzalewowy, który sięga 4-7 metrów nad poziomem rzeki. Obszar przecina dolina rzeki Rudy.

3. Ocena realizacji dotychczasowego Programu Ochrony Środowiska

Gmina Gaszowice od wielu lat realizuje projekty mające na celu poprawę stanu środowiska naturalnego. Zadania te są skierowane na budowę sieci kanalizacyjnych oraz wymianę sieci wodociągowych. W ostatnim czasie przeprowadzonych zostało kilka znaczących remontów budynków użyteczności publicznej oraz placówek oświatowych. Inwestycje te obejmowały prace termomodernizacyjne oraz wymianę systemów centralnego ogrzewania. Na wszystkie zadania pozyskane zostały środki z funduszy pochodzących z Unii Europejskiej. Aby poprawić jakość powietrza oraz stan środowiska na terenie gminy realizowane były programy dotacyjne dotyczące wymiany kotłów, zabudowy instalacji solarnych oraz budowy przydomowych oczyszczalni ścieków. Likwidacja niskiej emisji jest priorytetem. Wszystkie prowadzone zadania pozytywnie wpłynęły na poprawę jakości życia mieszkańców.

W Gminie Gaszowice w latach 2010-2012 realizowano uchwalone w styczniu 2010 roku przez Radę Gminy Gaszowice programy ekologiczne: Program Ograniczenia Niskiej Emisji oraz Program Budowy Przydomowych Oczyszczalni Ścieków.

Podstawowym celem **Programu Ograniczenia Niskiej Emisji** była ochrona powietrza atmosferycznego przed tzw. „niską emisją”, czyli emitowaniem gazów i pyłów z nieekologicznych i nieekonomicznych węglowych kotłów centralnego ogrzewania zainstalowanych w budynkach mieszkalnych poprzez zmniejszenie ilości zanieczyszczeń emitowanych podczas spalania paliw. W ramach Programu dotowano nowoczesne kotły na paliwo stałe, które wykorzystują paleniska automatyczne (retortowe lub tłokowe), co pozwala na bardziej efektywne spalanie węgla i przyczynia się do ograniczenia zapotrzebowania na paliwa stałe, które charakteryzują się wysokimi wskaźnikami emisyjności. Dotacje przyznawane były także do zakupu i montażu kompletnych instalacji solarnych. Eksploatacja tego typu urządzeń pozwala na znaczne ograniczenie kosztów związanych z podgrzewaniem wody. Instalacja solarna pozwala na pokrycie zapotrzebowania na c.w.u. w miesiącach letnich i na znaczne oszczędności paliwa podstawowego w sezonie grzewczym.

W ramach PONE osiągnięto następujący efekt rzeczowy:

- likwidacja 40 kotłów opalanych paliwem stałym,
- montaż 40 niskoemisyjnych kotłów węglowych,
- montaż 55 instalacji solarnych.

Na dofinansowanie zadania Gmina pozyskała środki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach w postaci pożyczki. Każdy uczestnik Programu otrzymywał w formie dotacji zwrot części nakładów poniesionych przy realizacji inwestycji. Dotacje udzielane były mieszkańcom gminy w wysokości 50% kosztów inwestycji, jednak w kwocie nie większej niż:

- a) w roku 2010 – 5.000,00 zł w przypadku montażu instalacji solarnej oraz w kwocie nie większej niż 4.934,88 zł w przypadku montażu kotła c.o.
- b) w roku 2011 – 5.000,00 zł w przypadku montażu instalacji solarnej oraz w kwocie nie większej niż 5.000,00 zł w przypadku montażu kotła c.o.
- c) w roku 2012 – 5.148,00 zł w przypadku montażu instalacji solarnej oraz w kwocie nie większej niż 4.752,00 zł w przypadku montażu kotła c.o.

W latach 2010-2012 Gmina Gaszowice pozyskała także środki finansowe z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska w Katowicach na budowę **przydomowych oczyszczalni ścieków** na terenie Gminy. Program ten bazował na wypracowanych doświadczeniach w dziedzinie gospodarki ściekowej i miał na celu określenie kierunków działań i metod ich wdrożenia dla poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych na terenie gminy w związku z procesem gromadzenia i oczyszczania ścieków komunalnych w indywidualnych budynkach mieszkalnych, dla których nie jest planowane przyłączenie do zbiorczego systemu kanalizacji sanitarnej.

W ramach PBPOŚ zostało wybudowanych 55 przydomowych oczyszczalni ścieków. Mieszkaniec realizujący w ramach Programu modernizację (budowa i zakup oczyszczalni) otrzymywał ze środków gminy do 50% kosztów inwestycji, jednak nie więcej niż 5.000,00 zł.

Poniżej w **tab. 3** zestawiono stopień realizacji ww. programów ekologicznych, zaś w **tab. 4** podsumowano koszty ich realizacji.

Tabela 3. Charakterystyka realizacji programów ekologicznych

Rodzaj zadania	Liczba zadań w kolejnych latach					
	2010 r.		2011 r.		2012 r.	
	Plan	Realizacja	Plan	Realizacja	Plan	Realizacja
PROGRAM OGRANICZENIA NISKIEJ EMISJI						
Kocioł węglowy	43	20	37	13	9	7
Instalacja solarna	25	23	51	19	43	13
PROGRAM BUDOWY PRZYDOMOWYCH OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW						
Przydomowa oczyszczalnia ścieków	25	25	17	13	17	17

Źródło: Informacje z Urzędu Gminy Gaszowice

Tabela 4. Podsumowanie kosztów realizacji programów ekologicznych

Rok	Pozyskane środki finansowe	Wykorzystane środki finansowe
PROGRAM OGRANICZENIA NISKIEJ EMISJI		
2010	269.759,87	212.843,76
2011	160.000,00	160.000,00
2012	120.000,00	100.105,36
PROGRAM BUDOWY PRZYDOMOWYCH OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW		
2010	125.000,00	123.450,00
2011	65.000,00	64.299,30
2012	85.000,00	78.457,00

Źródło: Informacje z Urzędu Gminy Gaszowice

Poniżej scharakteryzowano najważniejsze projekty z dofinansowaniem unijnym realizowane na terenie gminy.

e-Administracja w Powiecie Rybnickim

Urząd Gminy Gaszowice jako Partner wraz ze Starostwem Rybnickim (Liderem projektu) oraz Partnerami Gminą i Miastem Czerwionka-Leszczyny i Gminą Lyski w okresie od października 2007 do lipca 2013 realizował projekt „e-Administracja w Powiecie Rybnickim” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 Priorytet II Społeczeństwo Informacyjne 2.2 Rozwój elektronicznych usług publicznych. Projekt ten był objęty dofinansowaniem z europejskich funduszy kwotą 3 393 406,30 zł przy całkowitym koszcie projektu 4 079 982,66 zł z poziomem dofinansowania 85%. W Gminie Gaszowice projekt realizowano w następujących instytucjach: Urzędzie Gminy Gaszowice, Ośrodku Pomocy Społecznej, Gminnym Zespole Obsługi Szkół i Przedszkoli, Zakładzie Obsługi Komunalnej, Ośrodku Kultury i Sportu w Gaszowicach, Ośrodku Kultury „Zameczek” w Czernicy.

Realizacja projektu polegała na wdrożeniu elektronicznego systemu obiegu dokumentów w urzędach oraz ich wybranych jednostkach organizacyjnych, wdrożeniu systemu komputerowego wspomagania obsługi interesantów, inwestycje w środki trwałe niezbędne dla funkcjonowania SEOD i świadczenia usług publicznych przez Internet. Działania uzupełniające polegały na integracji systemów z istniejącymi systemami pokrewnymi stworzonymi na poziomie krajowym (ePUAP) i regionalnym (SEKAP).

W ramach projektu dostarczono: platformę sprzętową – 3 serwery, 27 komputerów wraz z oprogramowaniem, urządzenie do backupu, sprzęt sieciowy, urządzenie dostępu do sieci komputerowej UTM, urządzenie wielofunkcyjne, szybkie skanery, wyremontowano pomieszczenie pełniące funkcję serwerowni oraz doposażono w centralne urządzenie podtrzymujące napięcie (UPS), szafę rackową, system gaszenia, wymieniono klimatyzację, założono system alarmowy i rejestrowanego dostępu do pomieszczenia, rozbudowano sieć LAN, wdrożono politykę bezpieczeństwa, przeprowadzono szkolenia dla administratorów oraz użytkowników systemów, wdrożono System Elektronicznego Obiegu Dokumentów (SEOD), udostępniono Platformę e-usług (e-Urząd na platformie SEKAP oraz ePUAP).

Ograniczanie niskiej emisji w budynkach użyteczności publicznej w Powiecie Rybnickim

Gmina Gaszowice była partnerem projektu „Ograniczanie niskiej emisji w budynkach użyteczności publicznej w Powiecie Rybnickim”. Starostwo Powiatowe w Rybniku otrzymało dofinansowanie na projekt i pełniło funkcję lidera projektu. Pozostałymi partnerami były Gminy Lyski oraz Czerwionka - Leszczyny. Całkowita wartość projektu wynosi 8.261.312,11 zł z czego 5.394.636,80 zł to kwota dofinansowania ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 w działaniu 5.3 „Czyste powietrze i odnawialne źródła energii”.

Przedmiotem projektu było wykonanie kompleksowej termomodernizacji wraz z wymianą/modernizacją źródła ciepła budynków użyteczności publicznej z terenu Powiatu Rybnickiego. Przedsięwzięcie miało przyczynić się do ograniczenia emisji szkodliwych substancji do powietrza i oszczędności w zużyciu energii, czego efektem będzie poprawa jakości powietrza oraz zmniejszenie kosztów utrzymania obiektów. Projekt realizowano od 2007 r., a jego zakończenie nastąpiło w III kwartał 2012 r.

Na terenie gminy projektem objęto Przedszkole w Czernicy oraz Szkołę Podstawową w Szczerbicach. Wymieniono instalacje c.o. i kotły, docieplenie dachów, docieplenie i elewacja budynków.

Budowa systemu kanalizacji sanitarnej w Rybniku

Projekt ten obejmował 17 dzielnic Rybnika (Boguszowice Stare, Chwałowice, Golejów, Gotartowice, Kamień, Kuźnia Rybnicka, Ligota-Ligocka Kuźnia, Meksyk, Niedobczyce Niewiadom, Ochojec, Orzepowice, Piaski-Paruszowiec, Popielów, Radziejów, Zamysłów, Zebrzydowice) oraz gminy Gaszowice i Jejkowice.

W ramach Projektu powstało około 540 km kanalizacji i 68 przepompowni ścieków. Obszar objęty Projektem zamieszkuje 148 tysięcy osób. Docelowo do systemu odbioru i oczyszczania trafia 96% ścieków generowanych w Rybniku, Gaszowicach i Jejkowicach wobec poprzedniego poziomu 62%.

Projekt finansowany był z następujących źródeł: Fundusz Spójności (71 321 600,00 euro), EBOiR (16 700 000,00 euro), WFOŚiGW (16 595 800,00 euro), Budżet Miasta Rybnik (22 429 600,00 euro).

Na terenie Gminy Gaszowice projekt realizowany był w okresie od IV kwartału 2006 do II kwartału 2008. Wybudowano 39,5 km kanalizacji sanitarnej w tym 38,4 km kanalizacji grawitacyjnej i 1,1 km kanalizacji tłocznej. Wybudowana sieć umożliwiła podłączenie ok. 782 posesji. Inwestycja realizowana była w miejscowościach: Gaszowice, Szczerbice, Piece.

W latach 2009-2012 zrealizowano większą część zadań założonych do realizacji w harmonogramie analizowanego Programu. Część zadań podjęto, a część pozostaje nadal do realizacji.

4. Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym

Krajowe przepisy dotyczące konieczności przedstawiania zagadnień dotyczących ochrony środowiska w planie zagospodarowania przestrzennego zawarte są w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012 r., poz. 647, t.j. z późn. zm.), a także w ustawach ustanawiających samorządy poszczególnych szczebli i określających ich kompetencje, w tym w zakresie gospodarki przestrzennej tj. w ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r.

o samorządzie województwa (Dz. U. z 2013 r., poz. 596, t.j.) i w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 594, t.j. z późn. zm.).

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego są podstawowymi instrumentami kształtowania ładu przestrzennego pozwalającymi na racjonalną gospodarkę terenami. Od kilku lat obserwuje się wzmocnienie roli planowania przestrzennego, jako instrumentu ochrony środowiska. Do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wykonywane są opracowania ekofizjograficzne i prognozy oddziaływania na środowisko, które uwzględniają zagadnienia ochrony środowiska na etapie tworzenia tych planów.

W latach 2004-2008 miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego objęto cały obszar gminy Gaszowice:

- sołectwo Czernica (uchwała nr XXI/130/2004 z dnia 23.04.2004 r., uchwała nr XXXV/236/2004 z dnia 15.05.2004 r. - symbol A),
- sołectwo Łuków (uchwała nr XXXV/237/2005 z dnia 15 marca 2005 r. - symbol B),
- sołectwo Piece (uchwała nr XXXV/238/2005 z dnia 15 marca 2005 r. - symbol C),
- sołectwo Gaszowice (uchwała nr XXXV/239/2005 z dnia 15 marca 2005 r. - symbol D, uchwała nr XXXV/240/2005 z dnia 15 marca 2005 r. - symbol E, uchwała nr XXXV/241/2005 z dnia 15 marca 2005 r. - symbol F, uchwała nr XXXV/242/2005 z dnia 15 marca 2005 r. - symbol G, uchwała nr XXXV/243/2005 z dnia 15 marca 2005 r. - symbol H),
- sołectwo Szczerbice (uchwała nr XXXV/244/2005 z dnia 15 marca 2005 r. - symbol I, uchwała nr XXXV/245/2005 z dnia 15 marca 2005 r. - symbol K, uchwała nr XX/106/2008 z dnia 27.03.2008 r. - symbol J),

Ponadto Rada Gminy Gaszowice podjęła uchwałę z dnia 28.06.2012 r. w sprawie uchwalenia Wieloletniego Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Gaszowice.

W 2010 roku wykonano „Ocenę aktualności Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego”. W opracowaniu tym wskazano doprowadzenie części mpzp do zgodności z wymogami obowiązujących przepisów, co pozwoli na prowadzenie właściwej polityki przestrzennej. W związku z powyższym w 2013 roku przystąpiono do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gaszowice (uchwała nr OG-BR.0007.4.16.2013 z dnia 27.03.2013 r.).

5. Ocena aktualnego stanu środowiska

5.1. Ochrona powietrza atmosferycznego

Zanieczyszczenia powietrza oddziałują bezpośrednio na zdrowie ludzi oraz na stan środowiska przyrodniczego. Ponadto wpływają na zmiany klimatu oraz wywołują niekorzystne procesy w ochronnej warstwie ozonowej. Ważną cechą zanieczyszczeń powietrza jest możliwość ich przenoszenia na znaczne odległości. Ochrona powietrza, zgodnie z polskimi przepisami, polega na zapobieganiu powstawaniu zanieczyszczeń, ograniczaniu lub eliminowaniu wprowadzanych do powietrza substancji zanieczyszczających w celu zmniejszenia stężeń do dopuszczalnego poziomu, względnie utrzymania ich na poziomie dopuszczalnych wielkości.

W województwie śląskim zagadnienia związane z ochroną powietrza ujęte są w „*Programie Ochrony Powietrza dla Stref Województwa Śląskiego, w których stwierdzone zostały ponadnormatywne poziomy stężeń substancji w powietrzu*”.

Program Ochrony Powietrza (POP) jest dokumentem przygotowanym w celu określenia działań, których realizacja ma doprowadzić do osiągnięcia wartości dopuszczalnych i docelowych substancji w powietrzu (załącznik do uchwały Nr III/52/15/2010 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 16 czerwca 2010 r.). Wskazanie właściwych działań wymaga zidentyfikowania przyczyn ponadnormatywnych stężeń oraz rozważenia możliwych sposobów ich likwidacji. Zgodnie z ustawą - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232, t.j. z późn. zm.) przygotowanie

i zrealizowanie Programu Ochrony Powietrza wymagane jest dla stref, w których stwierdzono przekroczenia poziomów dopuszczalnych lub docelowych, powiększonych w stosownych przypadkach o margines tolerancji, choćby jednej substancji, spośród określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r., poz. 1031). Na obszarze województwa śląskiego wyznaczono 10 takich stref, przy czym Powiat Rybnicki, w tym Gmina Gaszowice zakwalifikowana została do strefy raciborsko-wodzisławskiej. W POP zostały określone zostały zadania do realizacji.

Jak wynika z „Jedenastej rocznej oceny jakości powietrza w województwie śląskim, obejmującej 2012 rok” przeprowadzonej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (WIOŚ), na terenie województwa śląskiego zostało wydzielonych 5 stref służących do oceny jakości powietrza, przy czym Gmina Gaszowice należy do strefy śląskiej. Zgodnie z art. 87 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 t.j. z późn. zm.) oceny jakości powietrza dokonywane są w strefach, w tym w aglomeracjach.

Ocenę jakości powietrza atmosferycznego wykonuje się zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r., poz. 1031).

Można domniemywać, że w kolejnej aktualizacji Programu Ochrony Powietrza dla stref województwa śląskiego, strefa raciborsko-wodzisławska, w której leży Powiat Rybnicki, w tym Gmina Gaszowice, przekwalifikowana zostanie na strefę śląską, zwłaszcza, że do oceny jakości powietrza Gmina należy już do strefy śląskiej.

Emisja zanieczyszczeń

Głównym źródłem zanieczyszczeń do powietrza na terenie Gminy Gaszowice jest emisja obejmująca:

- emisję niską (kotłownie, indywidualne paleniska domowe i prywatne zakłady),
- emisję z zakładów przemysłowych i energetycznych,
- emisję komunikacyjną,
- emisję niezorganizowaną.

Emisja niska (powierzchniowa)

Niska emisja na terenie Gminy Gaszowice związana jest z indywidualnymi środkami ciepłowniczymi w gospodarstwach domowych, które w przeważającej ilości wykorzystują jako źródło energii węgiel kamienny, często gorszego gatunku. Spala się w nich także różnego rodzaju materiały odpadowe, w tym odpady komunalne, które mogą być źródłem emisji dioksyn, ponieważ proces spalania jest niepełny i zachodzi w niższych temperaturach. Lokalne systemy grzewcze i piece domowe praktycznie nie posiadają urządzeń ochrony powietrza. Wielkość emisji z tych źródeł jest trudna do oszacowania i wykazuje zmienność sezonową, związaną z okresem grzewczym.

Ponadto wpływ na zanieczyszczenie powietrza mają także lokalne przestarzałe kotłownie pracujące dla potrzeb centralnego ogrzewania oraz małe przedsiębiorstwa spalające węgiel w celach grzewczych i technologicznych. Nie posiadają one praktycznie żadnych urządzeń do ochrony powietrza. Głównym paliwem w sektorze gospodarki komunalnej jest węgiel o różnej jakości i o różnym stopniu zasilczenia. Funkcjonujące w tym sektorze stare urządzenia grzewcze posiadają niską sprawność. Głównymi zanieczyszczeniami powietrza są dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenek węgla i pył.

Ograniczenie niskiej emisji w budynkach użyteczności publicznej w Powiecie Rybnickim

Powiat Rybnicki w partnerstwie z Gminą i Miastem Czerwionka-Leszczyny, z Gminą Gaszowice oraz z Gminą Lyski realizował projekt pn. „Ograniczanie niskiej emisji w budynkach użyteczności publicznej w Powiecie Rybnickim” w ramach Priorytetu V Środowisko, Działanie 5.3 Czyste powietrze i odnawialne źródła energii Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Całkowita wartość projektu wyniosła 8 261 312,11 zł, z czego 65% stanowiło dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 w działaniu 5.3 „Czyste powietrze i odnawialne źródła energii”. Przedmiotem projektu

było wykonanie kompleksowej termomodernizacji wraz z wymianą/modernizacją źródeł ciepła budynków użyteczności publicznej z terenu Powiatu Rybnickiego. Na terenie Gminy Gaszowice w ramach prac termomodernizacyjnych zrealizowano następujące przedsięwzięcia:

- przedszkole w Czernicy – wymiana instalacji c.o. i kotła, ocieplenie dachu, ocieplenie i elewacja budynku,
- Szkoła Podstawowa w Szczerbicach – wymiana instalacji c.o. i kotła, ocieplenie dachu, ocieplenie i elewacja budynku.

Przedsięwzięcie przyczyniło się do ograniczenia emisji szkodliwych substancji do powietrza i do oszczędności w zużyciu energii, czego efektem jest poprawa jakości powietrza oraz zmniejszenie kosztów utrzymania obiektów. Projekt realizowany był od 2007 r. do III kwartału 2012 r.

Dotychczasowy przebieg realizacji PONE w Gminie Gaszowice

W dniu 27 stycznia 2010 r. Rada Gminy Gaszowice podjęła Uchwałę Nr XLVI/219/10 w sprawie przyjęcia „Programu ograniczenia niskiej emisji na terenie Gminy Gaszowice”. Podstawowym celem w/w Programu jest ochrona powietrza atmosferycznego przed tzw. „niską emisją”, czyli emitowaniem gazów i pyłów z nieekologicznych i nieekonomicznych węglowych kotłów centralnego ogrzewania zainstalowanych w budynkach mieszkalnych poprzez zmniejszenie ilości zanieczyszczeń emitowanych podczas spalania paliw. W ramach Programu dotowane są nowoczesne kotły na paliwo stałe, które wykorzystują paleniska automatyczne (retortowe lub tłokowe), co pozwala na bardziej efektywne spalanie węgla i przyczynia się do ograniczenia zapotrzebowania na paliwa stałe, które charakteryzują się wysokimi wskaźnikami emisyjności. Dotacje przyznawane są także do zakupu i montaż kompletnych instalacji solarnych. Eksploatacja tego typu urządzeń pozwala na znaczne ograniczenie kosztów związanych z podgrzewaniem wody. Instalacja solarna pozwala na pokrycie zapotrzebowania na c.w.u. w miesiącach letnich i na znaczne oszczędności paliwa podstawowego w sezonie grzewczym.

Do działań podjętych w latach 2010-2012 w ramach realizacji PONE w Gminie Gaszowice należą:

- w 2010 r. gmina dofinansowała wymianę 20 szt. starych pieców węglowych, przyczyniając się tym samym do redukcji emisji powierzchniowej w obiektach należących do indywidualnych mieszkańców, przeprowadziła remont nawierzchni ulic i dróg o długości 1,84 km oraz wydała ulotki dotyczące szkodliwości spalania odpadów w piecach domowych,
- w 2011 r. gmina dofinansowała wymianę 27 szt. tradycyjnych pieców węglowych na nowoczesne piece węglowe, retortowe lub opalane biomasą oraz dofinansowała zakup 38 szt. alternatywnych i odnawialnych źródeł ciepła, przeprowadziła remont nawierzchni ulic i dróg o długości 0,23 km oraz utwardzenie 0,75 km odcinków dróg, a także wydano ulotki i przeprowadzono konkursy w szkołach i przedszkolach,
- w 2012 r. gmina dofinansowała wymianę 14 szt. tradycyjnych pieców węglowych na nowoczesne piece węglowe, retortowe lub opalane biomasą oraz dofinansowała zakup 26 szt. alternatywnych i odnawialnych źródeł ciepła, dofinansowała budowę nowych odcinków dróg o długości 0,28 km, a także wydała ulotki i przeprowadziła konkursy w szkołach i w przedszkolach.

Gmina Gaszowice nie posiada dostępu do sieci gazowej.

Emisja z zakładów przemysłowych (punktowa)

Źródło emisji zanieczyszczeń do powietrza stanowi działalność przemysłowa zakładów produkcyjnych i usługowych funkcjonujących na terenie Gminy Gaszowice. Największy wpływ na stan środowiska z tego źródła mają m.in. podmioty gospodarcze tj.: Przedsiębiorstwo Prefabrykacji Górniczej PREFROW w Czernicy, MCJ Jacek Czogalla w Szczerbicach, Zakład Betoniarski DROG – BUD w Gaszowicach, LORKEN – TECH Lakiery przemysłowe do tworzyw sztucznych i drewna w Gaszowicach, Zakład Ślusarski – Błażej Kaczmarczyk w Czernicy.

Emisja komunikacyjna (liniowa)

Kolejnym czynnikiem decydującym o stanie jakości powietrza jest emisja komunikacyjna, której największe stężenia lokują się wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Zanieczyszczenia komunikacyjne (tlenek i dwutlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory, pyły z metalami ciężkimi) pogarszają jakość powietrza atmosferycznego oraz wpływają na wzrost stężenia ozonu w troposferze. Istotne znaczenie ma również zapylenie powstające na skutek ścierania się opon i nawierzchni dróg.

Sieć dróg na terenie Gminy Gaszowice opisana zostanie w rozdziale 4.8. Ochrona przed hałasem.

Odnawialne źródła energii

Poprawa efektywności energetycznej wiąże się z rozwojem odnawialnych źródeł energii. Polityka Energetyczna Polski do 2030 r. zakłada zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii: co najmniej do poziomu 15% do 2020 r. i dalszy wzrost w latach następnych, 10% udział biopaliw transportowych oraz zwiększenie wykorzystania biopaliw II generacji do 2020 r., zrównoważone wykorzystanie obszarów rolniczych i ochrona lasów przed nadmierną eksploatacją na cele energetyczne.

W województwie śląskim dokonano inwentaryzacji zasobów, a także oszacowano potencjał źródeł odnawialnych w ramach *Programu wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego*. Zestawienie możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii (OZE) na terenie Gminy Gaszowice zgodnie z w/w programem zostało przedstawione w tab. 5.

Tabela 5. Zestawienie możliwości wykorzystania OZE na terenie Gminy Gaszowice

Lp.	Gmina	Preferowane kierunki rozwoju – grupa A inwestycje krótkookresowe	Kierunki rozwoju możliwe do realizacji – grupa B inwestycje długookresowe
1.	Gaszowice	-	Energia biogazu z biogazowni rolniczych

Źródło: Program wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego

Energia biogazu z biogazowni rolniczych

Do grupy gmin, które charakteryzują się korzystnymi warunkami do rozwoju biogazowni rolniczych - grupa B zaliczono te gminy, dla których spełniony jest przynajmniej jeden z poniższych warunków:

- występuje pogłowie w ilości 1 000 sztuk bydła,
- występuje pogłowie w ilości 4 000 sztuk trzody,
- występuje pogłowie w ilości 100 000 sztuk drobiu.

Do grupy tej zaliczono Gminę Gaszowice.

Ocena jakości powietrza

Podstawowymi aktami prawnymi obowiązującymi aktualnie w zakresie sporządzania rocznej oceny jakości powietrza są:

- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 t.j. z późn. zm.),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 września 2012 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r., poz. 1032),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r., poz. 1031),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz. U. z 2012 r., poz. 914),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 kwietnia 2011 r. w sprawie standardów emisyjnych z instalacji (Dz. U. z 2011 r. Nr 95, poz. 558).

Obowiązek sporządzania corocznej oceny poziomu substancji w powietrzu wynika z art. 89 znowelizowanej ustawy - Prawo ochrony środowiska, zgodnie z którym Wojewódzki Inspektor

Ochrony Środowiska dokonuje, corocznych ocen poziomów substancji w powietrzu w danej strefie za rok poprzedni oraz odrębnie dla każdej substancji dokonuje klasyfikacji stref, w których poziom odpowiednio:

- przekracza poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji,
- mieści się pomiędzy poziomem dopuszczalnym, a poziomem dopuszczalnym powiększonym o margines tolerancji,
- nie przekracza poziomu dopuszczalnego,
- przekracza poziom docelowy,
- nie przekracza poziomu docelowego,
- przekracza poziom celu długoterminowego,
- nie przekracza poziomu celu długookresowego.

Ocenę jakości powietrza w Gminie Gaszowice dokonano w ramach jedenastej, obejmującej 2012 r., rocznej oceny jakości powietrza w województwie śląskim.

Badania stanu czystości powietrza atmosferycznego prowadzone były przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska WIOŚ.

Ponadto tło zanieczyszczenia powietrza w Gminie Gaszowice uzyskano na podstawie modelowania - opracowanie Instytutu Ekologii Terenów Uprzemysłowionych w Katowicach „Aktualizacja dla lat 2005-2007 oceny zanieczyszczenia powietrza w województwie śląskim w oparciu o modelowanie matematyczne ze szczególnym uwzględnieniem wpływu różnych źródeł emisji i zastosowanych parametrów do obliczeń dla dwutlenku siarki, tlenków azotu, pyłu zawieszonego PM10, benzeno, ołowiu i tlenku węgla oraz arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu za 2007 rok”.

Lista zanieczyszczeń pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia objęła: benzen, dwutlenek azotu, dwutlenek siarki, tlenek węgla, ozon, pył zawieszony PM10, pył zawieszony PM2,5, arsen, benzo(α)piren, ołów, kadm oraz nikiel.

Do zanieczyszczeń, które uwzględniono w ocenie ze względu na ochronę roślin należały: dwutlenek siarki, tlenki azotu oraz ozon.

Dla wszystkich substancji podlegających ocenie, strefy zaliczono do jednej z poniższych klas:

- **klasa A** - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie nie przekraczały odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych,
- **klasa B** - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie przekraczały poziomy dopuszczalny, lecz nie przekraczały poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji,
- **klasa C** - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie przekraczały poziomy dopuszczalny lub docelowy powiększony o margines tolerancji, w przypadku gdy ten margines jest określony,
- **klasa D1** - jeżeli stężenia ozonu w powietrzu na jej terenie nie przekraczały poziomu celu długoterminowego,
- **klasa D2** - jeżeli stężenia ozonu na jej terenie przekraczały poziom celu długoterminowego.

Wyniki klasyfikacji stref w województwie śląskim przedstawiono uwzględniając kryteria:

- ze względu na ochronę zdrowia klasa C:
 - ✓ dla pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz benzo(α)pirenu w 5 strefach (aglomeracje: górnośląska i rybnicko-jastrzębska, miasta: Bielsko-Biała, Częstochowa i strefa śląska),
 - ✓ dla dwutlenku azotu - klasa C w aglomeracji górnośląskiej i w mieście Częstochowa,
 - ✓ dla dwutlenku siarki obszarem przekroczeń jest miasto Rybnik w aglomeracji rybnicko-jastrzębskiej oraz miasto Żywiec w strefie śląskiej,
 - ✓ dla ozonu w strefie śląskiej oraz klasa D2, ze względu na przekraczanie poziomu celu długoterminowego w 5 strefach obejmujących całe województwo.
- ze względu na ochronę zdrowia klasa A:
 - ✓ dla dwutlenku azotu w aglomeracji rybnicko-jastrzębskiej, mieście Bielsko-Biała i strefie śląskiej,
 - ✓ dla dwutlenku siarki w aglomeracji górnośląskiej, mieście Bielsko-Biała i Częstochowa,
 - ✓ dla ozonu w aglomeracji górnośląskiej, aglomeracji rybnicko-jastrzębskiej, mieście Bielsko-Biała i Częstochowa,

- ✓ dla zanieczyszczeń takich jak: benzen, ołów, arsen, kadm, nikiel, tlenek węgla - we wszystkich strefach, co oznacza konieczność utrzymania jakości powietrza na tym samym lub lepszym poziomie.
- ze względu na ochronę roślin:
 - ✓ klasa C i D2 - przekroczenia poziomu docelowego oraz poziomu celu długoterminowego ozonu wyrażonego jako AOT 40 - na stacji tła regionalnego wskaźnik ten uśredniony dla kolejnych 5 lat wyniósł $18573 (\mu\text{g}/\text{m}^3) \cdot \text{h}$,
 - ✓ klasa A - brak przekroczeń.

Gmina Gaszowice pod kątem oceny jakości powietrza ze względu na zawartość pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, tlenku węgla, benzenu, ozonu, ołowiu, kadmu, niklu, arsenu i benzo(a)pirenu zaliczana jest do strefy śląskiej. Roczną ocenę jakości powietrza dokonano w oparciu o wyniki przeprowadzonych w 2012 r. badań w punktach pomiarowych poszczególnych stref.

Wynikowe klasy w strefie śląskiej, w tym także dla Gminy Gaszowice dla poszczególnych zanieczyszczeń z uwzględnieniem kryteriów dla ochrony zdrowia i ochrony roślin przedstawiono w tab. 6.

Tabela 6. Wynikowe klasy dla Gminy Gaszowice dla poszczególnych zanieczyszczeń z uwzględnieniem kryteriów dla ochrony zdrowia i ochrony roślin za 2012 r.

Nazwa substancji	Symbol klasy wynikowej w 2012 r. dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru gminy wg kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia	Symbol klasy wynikowej w 2012 r. dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru gminy wg kryteriów określonych w celu ochrony roślin
Pyl zawieszony PM10	C	-
Pyl zawieszony PM2,5	C	-
Dwutlenek siarki	C	A
Dwutlenek azotu	A	-
Tlenki azotu	-	A
Tlenek węgla	A	-
Benzen	A	-
Ozon	C	C
Ołów	A	-
Kadm	A	-
Nikiel	A	-
Arsen	A	-
Benzo(a)piren	C	-

Źródło: WIOŚ Katowice

Wartości średnie stężeń pyłu zawieszonego PM10 w 2012 r. wyniosły: w strefie śląskiej - od 30 do $51 \mu\text{g}/\text{m}^3$, przy wartości dopuszczalnej $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Liczba przekroczeń dopuszczalnego poziomu stężeń 24-godzinnych pyłu zawieszonego PM10 była wyższa niż dopuszczalna częstość i wyniosła w strefie śląskiej od 0,8 do 3,5 razy więcej.

W 2012 r. wartości 90,4 percentyla dla stężeń 24-godzinnych pyłu zawieszonego PM10 przekroczyły poziom $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$, osiągając maksymalne przekroczenie w strefie śląskiej o 144 %.

Średnioroczne stężenia benzo(a)pirenu wyniosły w strefie śląskiej w 2012 r. od 3,4 do $10,5 \text{ ng}/\text{m}^3$ (wartość docelowa $1 \text{ ng}/\text{m}^3$).

Główną przyczyną wystąpienia przekroczeń pyłu zawieszonego PM10 i benzo(a)pirenu w okresie zimowym jest emisja z indywidualnego ogrzewania budynków a w okresie letnim bliskość dróg z intensywnym ruchem pojazdów. Priorytetem zatem powinno stać się dalsze ograniczanie niskiej emisji ze źródeł komunalnych oraz emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych pochodzących ze spalania paliw w silnikach samochodowych.

Tło zanieczyszczenia powietrza w Gminie Gaszowice w 2012 r. przedstawiono w tab. 7.

Tabela 7. Tło zanieczyszczenia powietrza w Gminie Gaszowice za 2012 r.

Lp.	Gmina	Średnie stężenie w 2012 r. [µg/m ³]					
		PM10	PM2,5	SO ₂ ¹⁾	NO ₂	Pb	benzen
Strefa PL2405 Strefa śląska – POWIAT RYBNICKI							
1.	Gaszowice*	43	-	14	13	0,045	3

Wyjaśnienia:

¹⁾ - stężenie uśrednione dla roku dotyczy oceny poziomów substancji w powietrzu ze względu na ochronę roślin w strefie śląskiej, nie dotyczy aglomeracji i stref miejskich zgodnie z §2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z 13 września 2012 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów w powietrzu (Dz. U. z 2012 r., poz. 1032),

* - wartości uzyskane na podstawie modelowania - opracowanie Instytutu Ekologii Terenów Uprzemysłowionych w Katowicach „Aktualizacja dla lat 2005 - 2007 oceny zanieczyszczenia powietrza w województwie śląskim w oparciu o modelowanie matematyczne ze szczególnym uwzględnieniem wpływu różnych źródeł emisji i zastosowanych parametrów do obliczeń dla dwutlenku siarki, tlenków azotu, pyłu zawieszonego PM10, benzenu, ołowiu i tlenku węgla oraz arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu za 2007 rok”, na zlecenie WIOŚ Katowice, 2008 r. (niepewność wyników modelowania dla stężeń średnich rocznych dla dwutlenku siarki, dwutlenku azotu wynosi 30%, zanieczyszczeń pyłowych, ołowiu i benzenu – 50%).

Źródło: WIOŚ Katowice

Inwestycje zrealizowane związane z ograniczaniem emisji zanieczyszczeń do powietrza

Jak opisano już powyżej Powiat Rybnicki otrzymał dofinansowanie na realizację projektu „Ograniczanie niskiej emisji w budynkach użyteczności publicznej w Powiecie Rybnickim”. Projekt ten realizował w partnerstwie z Gminą i Miastem Czerwionka-Leszczyny, z Gminą Gaszowice oraz z Gminą Lyski. W ramach tego projektu Powiat podjął szereg inwestycji związanych z ograniczeniem emisji zanieczyszczeń do powietrza na swoim terenie, w tym także na terenie Gminy Gaszowice. W ramach prac termomodernizacyjnych na terenie Gaszowic zrealizowano następujące przedsięwzięcia: wymianę instalacji c.o. i kotła, ocieplenie dachu, ocieplenie i elewację budynku w przedszkolu w Czernicy oraz wymianę instalacji c.o. i kotła, ocieplenie dachu, ocieplenie i elewację budynku Szkoła Podstawowa w Szczerbicach.

W dniu 27 stycznia 2010 r. Rada Gminy Gaszowice podjęła Uchwałę Nr XLVI/219/10 w sprawie przyjęcia „Programu ograniczenia niskiej emisji na terenie Gminy Gaszowice”, w ramach którego Gmina podjęła szereg działań opisanych powyżej.

Inwestycje planowane do realizacji w ramach ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza

W latach 2015-2018 Gmina Gaszowice planuje zrealizować następujące inwestycje z zakresu ochrony powietrza:

- budowę infrastruktury oświetleniowej i elementów bezpieczeństwa ruchu drogowego umożliwiających wykorzystanie energii przyjaznej środowisku – planowany okres realizacji od lutego 2015 r. do kwietnia 2016 r.,
- termomodernizację budynku Szkoły Podstawowej w Gaszowicach – planowany okres realizacji od lutego 2016 r. do kwietnia 2017 r.,
- budowę instalacji solarnych w placówkach szkolnych i przedszkolnych na terenie Gminy – planowany okres realizacji od lutego 2017 r. do kwietnia 2018 r.

5.2. Racjonalne gospodarowanie zasobami wód

Wody powierzchniowe

Cały obszar Gminy Gaszowice należy do prawostronnego dorzecza Odry. Położony jest w zlewniach dwóch rzek: Gzel i Sumina.

Zgodnie z danymi Śląskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Katowicach ciek Gzel w km od 5+600 do 8+400 znajduje się w granicach administracyjnych gminy Gaszowice (2 800 m). Szerokość nacieku na tym odcinku waha się od 0,4 do 1,2 m. Administrator ciek widzi potrzebę

odbudowy koryta ciek, ponieważ lokalnie nie spełnia on wymagań bezpieczeństwa przeciwpowodziowego.

Oprócz Gzel przez teren gminy przepływają mniejsze cieki: Dopływ w Suminie o całkowitej długości 6,11 km oraz Dopływ w Pstrążnej o długości 3,41 km (dane z RZGW Gliwice).

Stan wód powierzchniowych

Obowiązek badania i oceny jakości wód powierzchniowych w ramach Programu Monitoringu Środowiska wynika z art. 155a ust. 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne (Dz. U. z 2012 r. poz. 145) zwanej dalej ustawą - Prawo wodne, przy czym zgodnie z ust. 3 tego artykułu badania jakości wód powierzchniowych w zakresie elementów fizykochemicznych, chemicznych i biologicznych należą do kompetencji Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska.

Celem wykonywania badań jest stworzenie podstaw do podejmowania działań na rzecz poprawy stanu wód oraz ich ochrony przed zanieczyszczeniem, w tym ochrony przed eutrofizacją powodowaną wpływem sektora bytowo-komunalnego i rolnictwa oraz ochrony przed zanieczyszczeniami przemysłowymi, w tym zasoleniem i substancjami szczególnie szkodliwymi dla środowiska wodnego. Oceny stanu wód powierzchniowych są wykorzystywane do zintegrowanego zarządzania wodami w układzie dorzeczy. Dlatego konieczne jest zapewnienie spójności badań i ocen realizowanych w ramach monitoringu wód: powierzchniowych i podziemnych.

Na terenie Gminy Gaszowice zgodnie z „Programem Państwowego Monitoringu Środowiska dla województwa śląskiego na lata 2010 - 2012” nie były zlokalizowane żadne punkty pomiarowe. Jednakże wody powierzchniowe przepływające przez gminę badane były w dwóch punktach pomiarowo- kontrolnych monitoringu rzek tj.:

- Gzel (Gzela) - przed wlotem do zbiornika Rybnik - punkt zlokalizowany w km 1+100 rzeki w granicach administracyjnych Gminy Jejkowice,
- Sumina - miejscowość Sumina - punkt zlokalizowany w km 15+400 rzeki w granicach administracyjnymi Gminy Lyski.

Stan na 2012 r.

Badania obejmowały ocenę stanu ekologicznego i stanu chemicznego wód, które wykonano w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2011 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2011 r. Nr 257, poz. 1545).

Dla obu operacyjnych punktów pomiarowo-kontrolnych (Gzel i Sumina) obowiązywał zakres pomiarowy obejmujący listę elementów biologicznych i fizykochemicznych. Podstawowym celem monitoringu operacyjnego jest ustalenie stanu jednolitych części wód powierzchniowych, które zostały określone jako zagrożone niespełnieniem określonych dla nich celów środowiskowych dokonania oceny zmian stanu wód powierzchniowych wynikających z programów, które zostały przyjęte dla poprawy jakości wód obserwacji przepływu wód. Podstawą oceny biologicznej był fitobentos.

Klasyfikacja elementów biologicznych w omawianych punktach wykazała słaby stan wód (klasa IV). Natomiast klasyfikacja elementów fizykochemicznych, wspierających element biologiczny, obejmowała wskaźniki charakteryzujące stan fizyczny, warunki tlenowe, zasolenie, zakwaszenie, substancje biogenne. W tej kategorii uzyskano wynik zadawalający, jakość wód oceniono jako stan dobry (II klasa). Szczegółowe wyniki badań przedstawiono w tabeli 8.

Na podstawie oceny ww. elementów wykonano ocenę stanu ekologicznego jednolitych części wód powierzchniowych. Ocena wykazała słaby stan ekologiczny w obu punktach.

Tabela 8. Wyniki badań za 2012 r. cieków Gzel i Sumina

Wyszczególnienie	Jednostka	Gzel	Sumina
1. Elementy biologiczne			
Fitobentos	wskaźnik okrzemkowy IO	0,252	0,269
2. Elementy fizykochemiczne, w tym:			
2.1. Stan fizyczny			
Temperatura	°C	9,6	9,7
Zawiesina ogólna	mg/l	20,2	15,1
2.2. Warunki tlenowe			
Tlen rozpuszczony	mgO ₂ /l	9,4	8,8
BZT5	mgO ₂ /l	2,9	4,2
OWO	mgC/l	6,4	7,6
2.3. Zasolenie			
Przewodność w 20°C	μS/cm	469	510
Substancje rozpuszczone	mg/l	354	-
Siarczany	mgSO ₄ /l	82	109
Chlorki	mgCl/l	47	44
Twardość ogólna	mgCaCO ₃ /l	171	229
2.4. Zakwaszenie			
Odczyn pH	-	7,3-8,0	7,3-7,7
2.5. Substancje biogenne			
Azot amonowy	mgN-NH ₄ /l	0,66	0,47
Azot Kjeldahla	mgN/l	1,24	1,48
Azot azotanowy	mgN-NO ₃ /l	3,85	2,21
Azot ogólny	mgN/l	5,15	3,45
Fosfor ogólny	mgP/l	0,129	0,099

Źródło: WIOŚ Katowice

Podsumowanie wyników badań w ww. punktach pomiarowo - kontrolnych przedstawiono w tab. 9.

Tabela 9. Ocena jakości wód powierzchniowych w roku 2012 r. przepływających przez teren Gminy Gaszowice

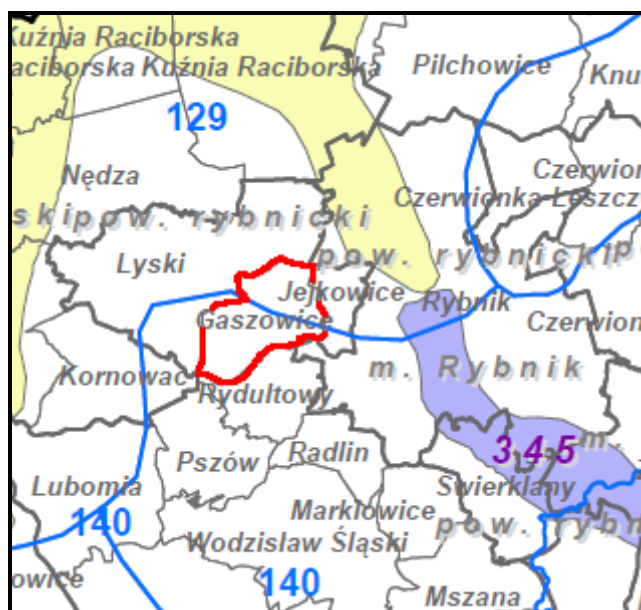
Nazwa punktu pomiarowo-kontrolnego	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych - stan fizyczny, warunki tlenowe, zasolenie, zakwaszenie, substancje biogenne	Klasa elementów fizykochemicznych - specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne	Stan ekologiczny	Stan
Gzel	IV	II	-	SŁABY	ZŁY
Sumina	IV*	II*	II*	SŁABY	ZŁY

Źródło: WIOŚ Katowice

*Objaśnienia: * - jcw silnie zmienione*

Wody podziemne

Gmina Gaszowice terytorialnie położona jest poza obrębem Głównych Zbiorników Wód Podziemnych. Najbliższymi GZWP są GZWP 345-Q oraz GZWP 322 - Q, Tr, co zostało zaznaczone na rys. 3. W związku z powyższym na terenie gminy nie prowadzi się monitoringu wód podziemnych.

Legenda:

	granica województwa		Główny Zbiornik Wód Podziemnych:
	granica powiatu		332-Q, Tr
	granica gminy		345-Q
	116 - Jednolita Część Wód Podziemnych		
	granica Gminy Gaszowice		

Rysunek 3. Lokalizacja najbliższych GZWP względem Gminy Gaszowice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie WIOŚ Katowice

Gospodarka wodno - ściekowa

Zaopatrzenie w wodę

Zaopatrzenie w wodę w Gminie Gaszowice prowadzone jest przez trzy podmioty, tj. Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Rybniku (PWiK Rybnik), Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. Wodzisław Śląski (PWiK Wodzisław Śląski), Spółka wodociągowo – kanalizacyjna Lyski – Sumina – Bogunice. Zgodnie z danymi przekazanymi przez Urząd Gminy, na terenie gminy obecnie znajduje się 60,48 km sieci wodociągowej, która zaopatruje w wodę ok. 98% ludności gminy, poprzez 2 283 szt. przyłączy. Pozostali mieszkańcy korzystają z indywidualnych źródeł zaopatrzenia w wodę – studnie kopane. Stan techniczny sieci wodociągowej ocenia się jako dobry, lecz około 5km sieci wymaga wymiany. PWiK Rybnik przekazało dane o złym stanie technicznym sieci wodociągowej przy ul. Granicznej oraz Reja w Czernicy. W latach 2014-2021 przewiduje się budowę sieci wodociągowej dla nowych terenów zabudowy mieszkaniowej. Planowane są także inwestycje związane z wymianą wodociągu azbestowo-cementowego.

Ogółem w 2012 roku zużyto 235 900 m³ wody, natomiast gospodarstwa domowe w tym okresie zużyły 213 400 m³ wody.

Liczba podmiotów usługowo-produkcyjnych przyłączonych do sieci wodociągowej na koniec 2013 r. wyniosła 49 szt. (wg danych PWiK Rybnik). W tab. 10 zamieszczono wykaz największych odbiorców wody wraz z rocznym zużyciem za 2013 r.

Tabela 10. Wykaz największych odbiorców wody

Nazwa odbiorcy	Zużycie wody w 2013 r. [m ³ /rok]
Szkoła Podstawowa w Szczerbicach	707,5
Zakład Produkcyjno-Usługowy „Dróg-BUD”	606,7
Zakład Obsługi Komunalnej	545,3

Źródło: Ankietyzacja PWiK Rybnik

Według Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego charakterystykę sieci wodociągowej przedstawiono w tab. 11.

Tabela 11. Charakterystyka sieci wodociągowej według danych GUS w 2012 r.

Wyszczególnienie	2012 r.	
Długość sieci wodociągowej	km	61,1
Liczba przyłączy sieci wodociągowej do budynków	szt.	2 213
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	213,4
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	7 910
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	%	85,8
Zużycie wody na jednego korzystającego	m ³ /rok	23,2

Źródło: GUS Bank Danych Lokalnych

Na terenie gminy brak jest ujęć wodnych. Tereny Gminy (za wyjątkiem sołectw Czernica i Łuków) zasilane są w wodę z ujęć:

- Dzieńkowice - sieć magistralna - GPW Katowice z siecią rozdzielczą w Rybniku (SR Rybnik),
- Strumień - sieć magistralna - GPW Katowice z siecią rozdzielczą w Rybniku (SR Rybnik), poprzez zbiornik „Beata”.

Sołectwa Czernica i Łuków zasilane są siecią magistralną GPW Katowice poprzez sieć rozdzielczą w Rydułtowach (SR Rydułtowy).

Gospodarka ściekowa

Gospodarka ściekowa gminy jest słabiej rozwinięta niż gospodarka wodna. Zgodnie z danymi przekazanymi przez Urząd Gminy ilość mieszkańców przyłączonych do kanalizacji sanitarnej wynosi 4 350 osób, a długość istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej: 44,94 km, przy łącznej długości przykanalików: 7,8 km. W pozostałych przypadkach ludność korzysta z przydomowych oczyszczalni ścieków (97 szt.) oraz ze zbiorników bezodpływowych - 1135 szt. Całkowicie pozbawione sieci kanalizacyjnej są miejscowości Czernica oraz Łuków Śląski. W ostatnich latach sieć kanalizacyjna gminy była mocno rozbudowywana. W najbliższych latach planuje się dalszą rozbudowę, na którą pozyskano dofinansowanie z Unii Europejskiej w kwocie 2 333 295,95 zł.

Według Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego charakterystykę sieci kanalizacyjnej przedstawiono w tab. 12.

Tabela 12. Charakterystyka sieci kanalizacyjnej według danych GUS w 2012 r.

Wyszczególnienie	2012 r.	
Długość sieci kanalizacyjnej	km	43,8
Liczba przyłączy sieci kanalizacyjnej do budynków	szt.	948
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną	dam ³	88
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	3 566
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	%	38,7

Źródło: GUS Bank Danych Lokalnych

Oczyszczanie ścieków

Na dzień dzisiejszy ścieki z terenu Gminy Gaszowice odprowadzane są w dwóch kierunkach:

- z terenu sołectwa Gaszowice - rejon ulic Wiejska, Pogwizdowska, Rudzka kierowane są do Oczyszczalni Ścieków w Suminie w Gminie Lyski (aktualnie podłączonych jest około 180 nieruchomości),
- z pozostałego terenu sołectwa Gaszowice oraz z miejscowości Szczerbice i Piece odprowadzone są w kierunku Oczyszczalni Ścieków w Rybniku w Orzepowicach - oczyszczane są ścieki z sieci wybudowanej w ramach projektu ISPA wspólnie z Rybnikiem i Jejkowicami (aktualnie podłączonych jest około 800 nieruchomości).

Oczyszczalnie te zlokalizowane są poza granicami administracyjnymi gminy.

5.3. Ochrona przed powodzią

Do aktualnych regulacji prawnych dotyczących ochrony przed powodzią należy ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2012 r., poz. 145, t.j.).

Powodzie mogą być wynikiem normalnych zjawisk przyrodniczych, którym człowiek nie może zapobiec albo wynikiem działalności człowieka poprzez zakłócenie normalnych zjawisk przyrodniczych, a także wynikiem awarii technicznych urządzeń. Główną przyczyną powodzi jest większy opad wody w stosunku do możliwości infiltracyjnych gleby w jednostce czasu.

Przyczyny naturalnych wezbrań są następujące:

- wezbrania nawalne - pochodzące z gwałtownych deszczy (30 - 40 mm) w krótkim okresie czasu, niedające się przewidzieć,
- wezbrania rozlewne - pochodzące z deszczy głównie w miesiącach letnich przy opadach trwających 3-5 dni, które są możliwe do przewidzenia,
- wezbrania zatorowe - wynikające z zatkania profilu rzecznego tzw. śryżem i lodem dennym, ma to miejsce w okresie wiosennym po mroźnej zimie (śryż - są to kryształki lodu zbite w gąbczastą masę tworzącą się w wodzie o temp. $< 0^{\circ}\text{C}$),
- roztopy - w wyniku topnienia śniegu i lodu, które mogą być:
 - ✓ solarne - przy dodatnich temp. w ciągu dnia i mroźnej temp. w ciągu nocy,
 - ✓ adekwatno - opadowe - przy topnieniu śniegu z opadami deszczu.

Wezbrania prowadzące do powodzi mogą być wynikiem działalności człowieka, do których głównie należą:

- awarie zapór wodnych, którym towarzyszy gwałtowny spływ wody na tereny leżące poniżej zapory,
- zalanie polderów, co ma miejsce w czasie sztormu (polder - osuszony, depresyjny teren przybrzeżny lub przy obwałowaniach rzek),
- regulacje rzek polegające na skróceniu koryta rzeki, aby poprawić jej spławność przez likwidację licznych meandrów zmniejszając w ten sposób pojemność rzeki, a także jej zdolność infiltracyjną,
- wylesianie znacznych obszarów, które mają dużą zdolność zatrzymywania wody z opadów głównie przez system korzeniowy.

Przed skutkami powodzi można zabezpieczyć się poprzez:

- unikanie zabudowy na terenach zalewowych,
- pogłębianie koryta rzeki,
- budowę wałów przeciwpowodziowych,
- dbałość o stan wałów przeciwpowodziowych ich szczelności i wytrzymałości,
- rozszerzenie odległości między wałami przeciwpowodziowymi,
- właściwe utrzymanie wałów i koryta rzeki poprzez usuwanie krzewów, drzew i innych przeszkód utrudniających spływ wody,

- dbałość o czystość międzywałów,
- zwiększenie retencji przez zalesianie (retencja lasu jest 10 x większa niż pola ornego),
- budowę zbiorników retencyjnych szczególnie w górnych odcinkach rzek a w dolnych budowę polderów i zbiorników wodnych (zbiorniki retencyjne można wykorzystać do wytwarzania energii elektrycznej i sportów wodnych),
- świadome przerywanie wałów i kierowanie wezbranych wód na przyległe tereny chroniąc niżej położone tereny zaludnione i ważne obiekty przemysłowe uzyskując w ten sposób wytłumienie naporu fali powodziowej (ważna tu jest ścisła koordynacja działań w czasie),
- budowę wrót i śluz do wprowadzania i odprowadzania wód, co pozwala złagodzić siłę naporu wód i tak nią pokierować aby omijała zagrożone tereny,
- stworzenie sprawnych i odpowiedzialnych służb znających swoje obowiązki i kompetencje,
- rozbudowę sieci wodowskazów, aby informacja o nadchodzącej fali powodziowej była pełna,
- tzw. „małą retencję”, tj. budowę stawów, zastawek piętrzących i małych zbiorników, co przyczyni się także do rozwoju agroturystyki,
- budowę tzw. „zbiorników suchych” poniżej zbiornika retencyjnego w celu okresowego hamowania odpływu i łagodzenia kształtu fali powodziowej.

W Programie małej retencji dla Województwa Śląskiego (Uchwała nr II/43/1/2006 z dnia 16 stycznia 2006 r. Sejmiku Województwa Śląskiego) z aneksem z dnia 28 sierpnia 2006 r. (Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr II/51/2/2006) ujęto działania na rzecz poprawy, stanu, odbudowy oraz powiększenia zasobów wodnych kraju i elementów ochrony przeciwpowodziowej. Jako priorytetowe kierunki działań z zakresu małej retencji przyjęto:

- odbudowę, modernizację i budowę urządzeń piętrzących w celu wykorzystania wody do nawodnień, spowolnienia odpływu wód powierzchniowych oraz ochrony gleb torfowych,
- uzupełnienie i modernizację obiektów melioracyjnych pod kątem zachowania równowagi ekologicznej biotopów,
- odbudowę, modernizację i budowę budowli piętrzących i stopni przeciwerozyjnych dla podniesienia poziomu wody gruntowej na obszarach przyległych,
- odbudowę, modernizację i budowę nowych sztucznych zbiorników wodnych o pojemności do 5 mln m³ na rzekach i potokach,
- odbudowę, modernizację i budowę nowych stawów rybnych,
- piętrzenie istniejących małych jezior i magazynowanie dodatkowych zasobów wody z jednoczesnym podniesieniem walorów krajobrazowych i estetycznych środowiska przyrodniczego.

W lutym 2012 r. firma LEMTECH Konsulting Sp. z o.o. z Krakowa opracowała „Aktualizację Programu małej retencji dla województwa śląskiego wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko. Prognoza oddziaływania na środowisko Aktualizacji Programu małej retencji dla województwa śląskiego”.

W wykazie obiektów małej retencji ujętych w „Aktualizacji Programu małej retencji dla województwa śląskiego” nie znajdują się żadne obiekty zlokalizowane na terenie Gminy Gaszowice.

Plan Zarządzania Kryzysowego Gminy Gaszowice

W dniu 02 września 2011 r. Starosta Rybnicki wydał Zarządzenie Nr 32/2011 w sprawie opracowania gminnych planów zarządzania kryzysowego, zobowiązując tym samym Burmistrza oraz Wójtów poszczególnych gmin powiatu, w tym Wójta Gminy Gaszowice do opracowania własnych planów reagowania kryzysowego.

W październiku 2011 r. utworzono Plan Zarządzania Kryzysowego Gminy Gaszowice składający się z trzech tomów tj.: Planu głównego (Tom I), Zespołu przedsięwzięć na wypadek sytuacji kryzysowych (Tom II) oraz Załączników funkcjonalnych (Tom III).

Z niniejszego Planu wynika, iż z powodu nagłych i silnych opadów deszczu na terenie Gminy mogą wystąpić lokalne podtopienia piwnic lub zalanie terenów rolnych.

Na wypadek wystąpienia powodzi w Planie określono zasady postępowania. Jako główne przedsięwzięcia wymieniono:

- ostrzeganie i alarmowanie ludności,
- ewakuację ludzi, zwierząt i mienia,

- ochronę pozostawionego mienia na terenach zalanych,
- zapewnienie zastępczych miejsc pobytu,
- odpompowanie wody z zalanych obszarów lub obiektów,
- zapewnienie dostaw wody pitnej, lekarstw, żywności, środków higieny,
- zapewnienie dostaw energii elektrycznej (np. szkoły).

Tereny zagrożone podtopieniami w Gminie Gaszowice na podstawie ankietyzacji

Podstawą drenażu na terenie gminy są dwa cieki powierzchniowe (zlewnie III-go rzędu) tj. potok Czernicki i Gzel. Nie stanowią one realnego zagrożenia powodziowego, ale mogą spowodować lokalne podtopienia. Tereny zagrożone podtopieniami nie zostały ujęte w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Inwestycje zrealizowane w ramach ochrony przeciwpowodziowej

Z przeprowadzonej ankietyzacji wynika, że na terenie Gminy Gaszowice prowadzone były inwestycje związane z ochroną przed powodzią polegające na czyszczeniu cieków i rowów gminnych. Działania te wykonywane były przez Zakład Obsługi Komunalnej.

Inwestycje planowane do realizacji w ramach ochrony przeciwpowodziowej

Z przeprowadzonej ankietyzacji wynika, że w kolejnych latach na terenie Gminy Gaszowice planowane są inwestycje związane z ochroną przed powodzią polegające na bieżącej regulacji cieków wodnych.

5.4. Gospodarka odpadami komunalnymi

Obecny system gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie gminy Gaszowice realizowany jest w oparciu o „Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Gaszowice” zatwierdzonego Uchwałą nr OG-BR.0007.11.73.2012 Rady Gminy Gaszowice z dnia 20 grudnia 2012 r. Warto nadmienić, iż zgodnie z nowymi zmianami ustawy o odpadach (Dz. U. z 2013 r., poz. 21) zrezygnowano z opracowywania planu gospodarki odpadami na szczeblu gminnym i powiatowym. Obowiązują natomiast krajowy plan gospodarki odpadami oraz wojewódzkie plany gospodarki odpadami.

Jak wynika z informacji przekazanych z Urzędu Gminy Gaszowice ilość odebranych zmieszanych odpadów komunalnych w 2012 r. wynosiła 2 115,7 Mg, natomiast w 2013 r. 1 756,02 Mg. W tych samych latach zebrano w sposób selektywny odpowiednio: 445,90 Mg i 881,698 Mg odpadów. Ilość odebranych poszczególnych frakcji odpadów pochodzących z selektywnej zbiórki zestawiono w tabeli 13.

Tabela 13. Zestawienie ilości odebranych odpadów komunalnych pochodzących z selektywnej zbiórki na terenie Gminy Gaszowice w latach 2012-2013

Lp.	Rodzaj odpadu	Masa [Mg/rok]	
		2012 r.	2013 r.
1.	Papier i tektura	5,6	-
2.	Szkło	69,28	83,22
3.	Tworzywa sztuczne	42,02	116,18
4.	Metale	0,7	0,3
5.	Odpady wielkogabarytowe	5,9	49,86
6.	Zużyty sprzęt EE	2,8	6,865
7.	Wełna mineralna	0,8	-
8.	Odpady budowlane i rozbiórkowe	78,3	42,84
9.	Odpady kuchenne ulegające biodegradacji	2,1	-
10.	zmieszane odpady opakowaniowe	-	13,6
11.	Leki	-	-
12.	urządzenia zawierające freony	-	0,413
13.	inne frakcje zbierane selektywnie	238,4	568,42
Suma		445,90	881,698

Źródło: Informacje z Urzędu Gminy Gaszowice

Na terenie Gminy Gaszowice w roku 2004 roku została przeprowadzona inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest. Zinwentaryzowano 662 obiekty zawierające materiały azbestowe, w tym 72 571 m² dachowych pokryć azbestowych oraz 4125 m rur azbestowo cementowych. Rodzaje wyrobów azbestowych używanych na terenie gminy to płyty eternitowe (faliste, karo) oraz rury azbestowo-cementowe. Stan techniczny zinwentaryzowanych wyrobów został oceniony jako stopień pilności III. W tab. 14 zestawiono aktualną informację pozyskaną z Bazy Azbestowej odnośnie postępów usuwania wyrobów zawierających azbest. Gmina Gaszowice przeznacza około 5 tysięcy zł rocznie na dofinansowanie utylizacji i składowania materiałów azbestowych na składowisku odpadów. Materiały azbestowe najczęściej składowane są na składowisku PPH „Komart” Sp. z o.o. w Knurowie.

Tabela 14. Postęp usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Gaszowice wg stanu na koniec 2013 r.

Miejscowość	Zinwentaryzowane			Unieszkodliwione			Pozostałe do unieszkodliwienia		
	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne
Czernica	416 466	415 146	1 320	28 955	28 955	0	387 511	386 191	1 320
Gaszowice	143 760	143 760	0	15 500	15 500	0	128 260	128 260	0
Łuków Śląski	117 381	117 381	0	14 970	14 970	0	102 411	102 411	0
Piece	37 580	37 580	0	7 290	7 290	0	30 290	30 290	0
Szczerbice	102 160	102 160	0	11 960	11 960	0	90 200	90 200	0

Źródło: Baza Azbestowa

W dniu 1 stycznia 1997 r. weszła w życie ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 1996 r. Nr 132, poz. 622), która była wielokrotnie nowelizowana, tekst jednolity opublikowano w Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008 z późn. zm.

Transpozycja nowej dyrektywy ramowej (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów) do polskich uregulowań prawnych poskutkowała kolejnymi zmianami w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

W 2011 r. przez Sejm przyjęta została ustawa z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. Nr 152, poz. 897 z późn. zm), która weszła w życie w dniu 01 stycznia 2012 r. Jednolity tekst ustawy ogłoszono w Dz. U. z 2013 r., poz. 228. Ustawa ta doprecyzowuje zadania gmin w zakresie gospodarowania odpadami, w tym:

- ustanowienia selektywnego zbierania odpadów komunalnych obejmującego co najmniej następujące frakcje odpadów: papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło i opakowania wielomateriałowe oraz odpady komunalne ulegające biodegradacji, w tym odpady opakowaniowe ulegające biodegradacji,
- prowadzenia we wskazanym zakresie selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych, w tym powstających w gospodarstwach domowych przeterminowanych leków i chemikaliów, zużytych baterii i akumulatorów, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, mebli i innych odpadów wielkogabarytowych, odpadów budowlanych i rozbiórkowych oraz zużytych opon, a także odpadów zielonych,
- tworzenia punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych i wskazywania miejsc, w których mogą być prowadzone zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych,
- zapewnienia osiągnięcia odpowiednich poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami oraz ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania,
- prowadzenia działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych,

- udostępniania na stronie internetowej urzędu gminy informacji dotyczących gospodarowania odpadami,
- dokonywania corocznej analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi.

Nowy system gospodarowania odpadami komunalnymi w gminach zaczął funkcjonować od 1 lipca 2013 r. Gminy pobierają opłaty od właścicieli nieruchomości i w zamian zapewniają świadczenie usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości. W celu wypełnienia ww. obowiązków gmina ma obowiązek zorganizować przetargi na odbieranie lub odbieranie i zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i mogą zostać podpisane umowy pomiędzy gminą, a przedsiębiorcami. Ponadto prowadzona musi być także kampania edukacyjno-informacyjna, mająca na celu zapoznanie właścicieli nieruchomości z obowiązującymi przepisami.

Najważniejszą zmianą w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach jest zmiana sposobu finansowania gospodarki odpadami. Opłaty za gospodarowanie odpadami właściciele nieruchomości są obowiązani ponosić na rzecz gminy. Obowiązek ponoszenia niniejszej opłaty powstaje:

- za każdy miesiąc, w którym na danej nieruchomości zamieszkuje mieszkaniec,
- za każdy miesiąc, w którym na danej nieruchomości powstały odpady komunalne.

W celu realizacji narzuconych przez ustawę o utrzymaniu czystości i porządku obowiązków Rada Gminy w Gaszowicach podjęła następujące uchwały:

- uchwała nr OG-BR.0007.13.74.2013 Rady Gminy Gaszowice z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie zatwierdzenia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Gaszowice,
- uchwała nr OG-BR.0007.12.85.2012 Rady Gminy Gaszowice z dnia 28 grudnia 2012 r. w sprawie: ustalenia stawki opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi,
- uchwała nr OG-BR.0007.9.60.2012 Rady Gminy Gaszowice z dnia 25 października 2012 r. w sprawie: terminu, częstotliwości i trybu uiszczania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi,
- uchwała nr OG-BR.0007.12.85.2012 Rady Gminy Gaszowice z dnia 28 grudnia 2012 r. w sprawie: wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi składanej przez właścicieli nieruchomości.
- uchwała nr OG-BR.0007.2.6.2014 Rady Gminy Gaszowice z dnia 27 lutego 2014 r. w sprawie: szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatą za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

Zgodnie z aktualizacją WPGO dla województwa śląskiego gmina Gaszowice znajduje się w regionie III, leżącym w południowo-zachodniej części województwa. W regionie tym funkcjonuje szereg instalacji do odzysku odpadów komunalnych, jednak żadna z nich nie znajduje się bezpośrednio na terenie Gminy. Najbliżej położone linie technologiczne znajdują się w Rybniku i Raciborzu. Regionalna instalacja przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) dla regionu III znajduje się w Knurowie przy ul. Szybowej 44 i prowadzona jest przez PPHU KOMART Sp. z o.o. z Knurowa.

Gospodarka odpadami jest obecnie realizowana przez firmę Naprzód Sp. z o. o. z siedzibą w Rydułtowach. Zbieranie zmieszanych odpadów komunalnych, surowców wtórnych oraz odpadów zielonych prowadzone jest w systemie pojemnikowo-workowym, których odbiór następuje według harmonogramu ustalonego zgodnie z Regulaminem utrzymania czystości i porządku w gminie. Pozostałe odpady zbierane w sposób selektywny odbierane są okresowo w ramach tzw. wystawki, natomiast niektóre z nich można oddawać do placówek medycznych, np. przeterminowane leki.

Rada Gminy Gaszowice uchwaliła metodę ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi od właścicieli nieruchomości, zależną od liczby osób zamieszkujących daną nieruchomość. Podstawą do ustalenia ilości mieszkańców danego gospodarstwa była deklaracja o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi składana przez właścicieli nieruchomości.

5.5. Tereny przemysłowe

Zarówno w unijnym, jak i polskim ustawodawstwie brak jest odrębnych przepisów prawnych, które regulowałyby zagadnienia dotyczące zagospodarowania zdegradowanych terenów przemysłowych. Zapisy dotyczące problematyki tych terenów można znaleźć w dyrektywach i ustawach wymienionych poniżej:

- Dyrektywa 2004/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie odpowiedzialności za środowisko w odniesieniu do zapobiegania i zaradzania szkodom wyrządzonym środowisku naturalnemu;
- Dyrektywa 2006/21/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie gospodarowania odpadami pochodzącymi z przemysłu wydobywczego.

Obowiązek naprawy szkód spowodowanych działalnością górniczą wynika z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2011 r. Nr 163, poz. 981 z późn. zm.) oraz z ustawy Prawo ochrony środowiska z 27 kwietnia 2001 r. Do bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku i do szkody w środowisku stosuje się przepisy ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie z dnia 13 kwietnia 2007 r. (Dz. U. z 2014 r., poz. 210, t.j.).

Ustawowa odpowiedzialność za tereny porzucone (w tym przemysłowe), należy do władającego terenem lub podmiotu, który spowodował degradację, a odpowiedzialność administracyjna spada na starostę. System ten nie funkcjonuje jednak najlepiej, a w niektórych przypadkach nie działa wcale. Większość terenów przemysłowych należy obecnie do skarbu państwa, który z powodu braku funduszy podejmuje bardzo ograniczone działania. Rozwiązaniem problemu w dużej mierze mogłyby być działania prywatnych inwestorów, aby jednak do tego doszło należy stworzyć środowisko sprzyjające inwestycjom na terenach przemysłowych. W tym celu niezbędne jest dokładne rozpoznanie zanieczyszczeń obszarów zdegradowanych a łączny koszt ich rekultywacji i zakupu nie może przekraczać kosztów terenów „zielonych” (niezdegradowanych). Inwestor musi mieć pewność, że przedsięwzięcie odnośnie terenu przemysłowego jest opłacalne i nie wiąże się z ryzykiem ekologicznym.

Jak wynika z danych przekazanych przez Urząd Gminy Gaszowice na terenie gminy brak jest terenów zdegradowanych oraz przemysłowych. Jednakże problemem gminy są prace górnicze związane z eksploatacją złoża węgla kamiennego, w wyniku czego wiele terenów zostało przeobrażonych i uległo degradacji. Skutki prac górniczych widoczne są przede wszystkim w osiadaniu terenu. Deformacje tego typu mają niewątpliwie wpływ na powstawanie lokalnych zlewisk i podtopień, będących bezpośrednim zagrożeniem dla terenów rolniczych oraz obszarów z zabudową mieszkaniową.

5.6. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego

Podstawowym aktem prawnym regulującym tę dziedzinę jest ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r., poz. 627, t.j.). Ustawa ta określa cele, zasady i formy ochrony przyrody. Uwzględnia ona wytyczne UE zawarte w Dyrektywie Siedliskowej (dyrektywa 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory) oraz Dyrektywie Ptasiej (dyrektywa 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa), na podstawie których utworzono sieć obszarów Natura 2000. Na podstawie tej ustawy powoływane są różne formy ochrony przyrody, a także uchwalane dokumenty stanowiące podstawę zarządzania obszarami chronionymi. Formami ochrony przyrody są:

- parki narodowe,
- rezerваты przyrody,
- parki krajobrazowe,

- obszary chronionego krajobrazu,
- obszary Natura 2000,
- pomniki przyrody,
- stanowiska dokumentacyjne,
- użytki ekologiczne,
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe,
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Na terenie gminy Gaszowice obszary wyróżniające się szczególnymi walorami przyrodniczymi objęto następującymi formami ochrony:

➤ Pomniki przyrody

Na terenie gminy Gaszowice ustanowiono 2 pomniki przyrody, są nimi pojedyncze okazałe drzewa. Zestawienie pomników przyrody przedstawiono w tabeli 15.

Tabela 15. Zestawienie pomników przyrody na terenie gminy Gaszowice

Nazwa pomnika przyrody	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)
Data utworzenia pomnika przyrody	19.11.1955 r.	19.11.1955 r.
Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Orzeczenie nr 00078 o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Stalinogrodzie z dnia 19.11.1955 r. Nr R.L. 13b/35/55	Orzeczenie nr 00079 o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Stalinogrodzie z dnia 19.11.1955r. Nr R.L. 13b/36/56
Obwód na wys. 1,3 m [cm]	436	477
Wysokość [m]	15	12
Miejscowość	Czernica	Czernica
Nr działki ewidencyjnej	Obr. 1 Nr 3564/230	Obr. 1 Nr 3167/222
Opis lokalizacji	Rośnie przy ul. Wolności, na terenie parku przy Ośrodku Kultury w Czernicy	Rośnie przy ul. Sobieskiego (boczne), poniżej cmentarza

Źródło: RDOŚ Katowice

➤ Park Krajobrazowy

Na terenie Gminy Gaszowice znajduje się Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich, który jest jednym z ośmiu parków wchodzących w skład Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego. Parki Krajobrazowe utworzone zostały, aby praktycznie wdrażać w nich ideę rozwoju zrównoważonego, a szczegółowe cele przedstawiają się następująco:

- zachowanie najcenniejszych zasobów i cech środowiska przyrodniczego,
- zabezpieczenie równowagi ekologicznej poprzez dostosowanie rozwoju społeczno-gospodarczego do uwarunkowań przyrodniczych,
- ochrona zasobów, walorów historycznych i kulturowych,
- rozwój edukacji środowiskowej skierowanej do różnych grup odbiorców,
- zapewnienie dostępności terenów o wysokiej atrakcyjności poprzez kanalizowanie ruchu turystycznego i zagospodarowanie tras,
- promowanie walorów Parków.

Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich (PK CKKRW) powstał na mocy Rozporządzenia Wojewody Katowickiego z dnia 23 listopada 1993 r. i obejmuje obszar 49 387 ha. Położony jest w południowo – zachodniej części województwa śląskiego i zajmuje wschodnią część Kotliny Raciborskiej oraz północne fragmenty Płaskowyżu Rybnickiego. Na terenie

Gminy Gaszowice park krajobrazowy zajmuje 60 ha, a dodatkowo cały obszar gminy leży w granicach otuliny parku.

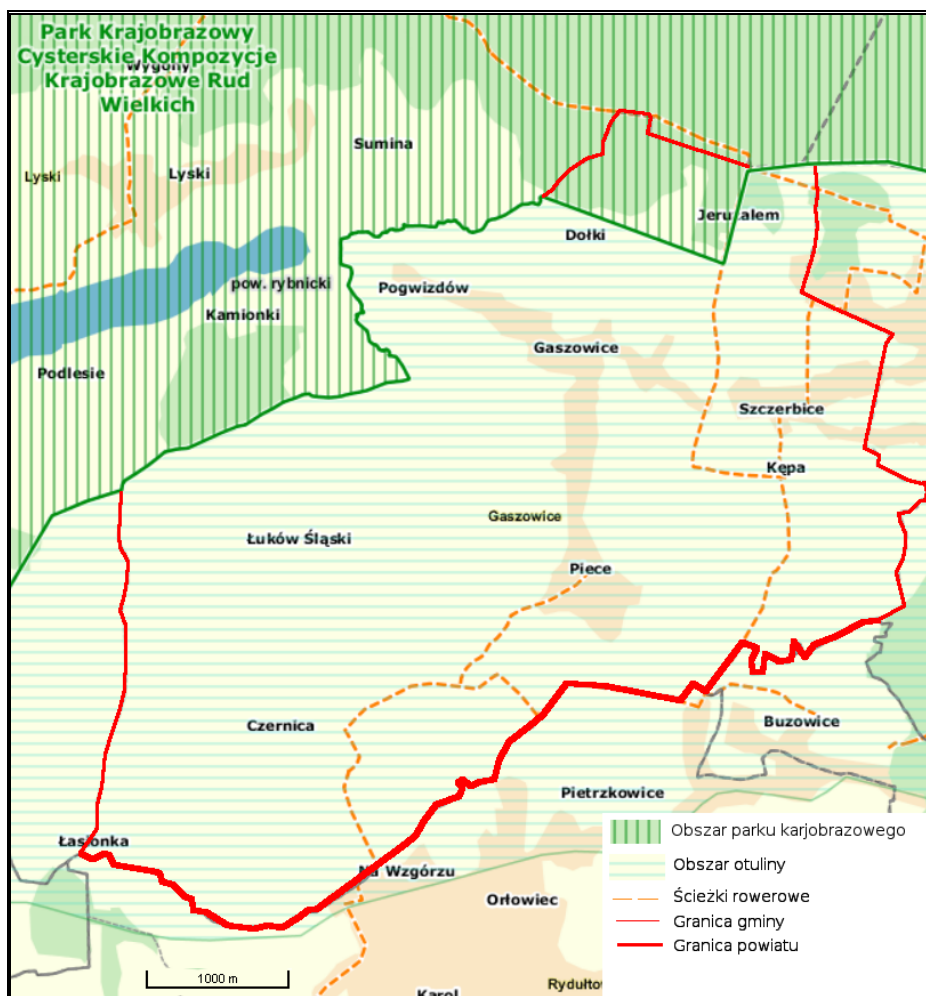
Obszar PK CKKRW położony jest w obrębie zlewni Rudy, Suminy i Bierawki. Tylko niewielka, zachodnia jego część należy do przyrzecza Odry. Obfitość wód, zwłaszcza powierzchniowych, przyczyniła się do znacznego zróżnicowania warunków siedliskowych, a co za tym idzie do rozwoju wielu cennych gatunków flory i fauny. Ze względu na rekreacyjno – turystyczne funkcje obszarów chronionych istotną cechą położenia jest bezpośrednie sąsiedztwo takich miast jak: Gliwice, Żory, Rybnik, Racibórz.

Szata roślinna ukształtowała się tu w holocenie, po ustąpieniu ostatniego zlodowacenia plejstoceńskiego. Tworzyły ją prawie wyłącznie zespoły leśne. Do dzisiaj ekosystem leśny przetrwał głównie na terenach nieatrakcyjnych dla rolnictwa z powodu nieurodzajnych, piaszczystych gleb (rozległy kompleks lasów rudzkich w północnej i środkowej części Parku) oraz w miejscach trudnodostępnych ze względu na zabagnienie lub niekorzystną rzeźbę terenu (jary, stoki). Najnowsze prace florystyczne potwierdziły występowanie 49 gatunków roślin naczyniowych objętych ochroną gatunkową. Natomiast 29 innych gatunków chronionych wyginęło tu na stanowiskach naturalnych w ciągu ostatnich stu lat. Florę Parku wzbogacają gatunki przybyłe w sposób naturalny z różnych krain geograficznych, między innymi: z Niziny Węgierskiej przez Bramę Morawską, z Karpat i z Sudetów.

Na obszarze Parku Krajobrazowego odnotowano 14 gatunków płazów, 6 gatunków gadów, 236 gatunków ptaków oraz 50 gatunków ssaków. Spośród kręgowców uznawanych za zagrożone w skali kraju, zakwalifikowanych do „Polskiej czerwonej księgi zwierząt”, w granicach Parku przystępują do rozrodu: traszka grzebieniasta, bąk, bączek, hełmiatka, bielik, zielonka, podróżniczek i przedstawiciel nietoperzy - borowiacek, a przypuszczalnie także gniewosz płamisty, rozeniec, kania czarna, koszatka i popielica. Park Krajobrazowy „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich” chroni przestrzeń głównego w południowej Polsce korytarza ekologicznego przebiegającego równoleżnikowo. Łączy on doliny górnej Wisły i Odry oraz strefy podgórskie Karpat i Sudetów. Tworzą go zwarte kompleksy lasów rudzkich i pszczyńskich. Krytyczny, najwęższy pas pomostu ekologicznego znajduje się wokół Szczekowic. Tamtejszy ekosystem leśny wymaga tym samym szczególnej ochrony. Opisywany ciąg ekologiczny dopełniany jest przez systemem hydrograficzny rzek: Rudy, Pszczynki, Korzeńca i Gostyni, umożliwiający migrację organizmów wodnych między zlewniami Wisły i Odry.

Najbogatszym przyrodniczo terenem w obrębie PK CKKRW jest kompleks leśno-stawowy „Łęczczok” w okolicach Raciborza, będący obecnie jedynym rezerwatem w granicach Parku. Ochronę prawną „Łęczczoka” przez uznanie za rezerwat przyrody wprowadzono w 1957 roku w celu zachowania wielogatunkowego lasu łęgowego, alei zabytkowych drzew, starorzeczy rzeki Odry ze stanowiskiem kotewki orzecha wodnego oraz miejsc łęgowych awifauny. Rezerwat przyrody „Łęczczok” zajmuje około 400 ha, w tym 134 ha powierzchni leśnej i 247 ha stawów.

Na poniższym rysunku przedstawiono granice gminy na tle Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich wraz z otuliną.

Rysunek 4. Gmina Gaszowice na tle Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich.

Źródło: <http://katowice.rdos.gov.pl/>, w dniu 04.02.2014 r.

5.7. Ochrona lasów

Lasy państwowe w gminie Gaszowice znajdują się w zarządzie Nadleśnictwa Rybnik. Wykazują zwiększony udział siedlisk lasów liściastych oraz gatunków liściastych w stosunku do średniej dla Nadleśnictwa, RDLP w Katowicach oraz województwa śląskiego. Grunty leśne na terenie gminy Gaszowice zajmują 50,4 ha (stan na 2012 r.). Strukturę własności gruntów leśnych na terenie gminy Gaszowice przedstawiono w tab. 16.

Na terenie Gminy Gaszowice obowiązuje uproszczony plan urządzenia lasu dla gminy Gaszowice oraz dla wsi Czernica, Szczerbice, Piece, Łuków na okres: 01.01.2008 – 31.12.2017 r.

Tabela 16. Struktura własności gruntów leśnych na terenie gminy Gaszowice w 2012 r.

Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha]
Grunty leśne ogółem, w tym	50,4
- publiczne ogółem, w tym:	10,4
- Skarbu Państwa, w tym:	5,4
- w zarządzie Lasów Państwowych	3,4
- prywatne	40,0

Źródło: GUS

Lasy Nadleśnictwa Rybnik

Nadleśnictwo Rybnik należy do Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Katowicach i składa się z czterech obrębów leśnych: Knurów, Paruszowiec, Rybnik oraz Żory. Obręby dzielą się na 18 leśnictw, w których prowadzona jest gospodarka leśna. Nadleśnictwo gospodaruje 20 594, 5795 hektarami lasów Skarbu Państwa oraz nadzoruje 2120,60 ha lasów prywatnych. Typy siedliskowe Nadleśnictwa Rybnik przedstawiono w tab. 17.

Tabela 17. Typy siedliskowe lasów na terenie Nadleśnictwa Rybnik

Siedliskowy typ lasu	Symbol	Struktura w (%)
Bór mieszany świeży	BMśw	30,2
Las mieszany świeży	LMśw	25,2
Las mieszany wilgotny	LMw	17,7
Bór mieszany wilgotny	(BMw)	11,7
Las świeży	Lśw	10,9
Pozostałe		4,3

Źródło: <http://www.katowice.lasy.gov.pl/web/rybnik/30>, dnia 10.02.2014 r.

Lasy Nadleśnictwa Rybnik położone są w V Krainie przyrodniczo – leśnej (Kraina Śląska), w dzielnicy Kędzierzyńsko – Rybnickiej. Obejmuje ona swym zasięgiem tereny położone od miejscowości Smolnica (północ) do miejscowości Cisówka (południe) [około 40 km], oraz od miejscowości Brzezie nad Odrą (zachód) do miejscowości Chudów (wschód) [około 40 km].

Nadleśnictwo Rybnik prowadzi gospodarkę leśną według zasad:

- powszechnej ochrony lasów,
- trwałości utrzymania lasów,
- ciągłości i zrównoważonego wykorzystania wszystkich funkcji lasów,
- powiększania zasobów leśnych.

Zagrożenia dla lasów

Do czynników stanowiących zagrożenie dla środowiska przyrodniczego należą zagrożenia abiotyczne: susze i okresy wysokich temperatur w okresie wegetacyjnym, gwałtowne silne wiatry, okiść i szadź, przymrozki wiosenne, powódzie, długotrwałe i obfite opady deszczu w okresie wczesnego lata powodujące erozję gleb i niszczące drogi, erozja gleby i osuwiska, zagrożenia biotyczne: szkodniki owadzie, występowanie grzybów pasożytniczych, szkody od zwierzyny roślinożerne i gryzoni, zagrożenia antropogeniczne: zanieczyszczenie powietrza, szkody górnicze i związane z tym nadmierne przesuszenie lub nadmierne nawodnienie, zagrożenia wynikające z urbanizacji terenu, intensywna penetracja terenów leśnych przez turystów i zbieraczy grzybów i owoców leśnych, zagrożenia pożarami.

5.8. Ochrona zasobów kopalin

Podstawowymi aktami prawnymi obowiązującymi aktualnie w Polsce w zakresie ochrony zasobów kopalin są:

- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2011 r. Nr 163, poz. 981, t.j. z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232, t.j. z późn. zm.).

Głównymi zagrożeniami i problemami w ochronie zasobów kopalin są:

- ingerencja w środowisko naturalne powodująca jego zanieczyszczenie lub zubożenie jego walorów,
- przekształcenie krajobrazu, które może być powodem obniżenia wartości estetycznych,

- kosztowny i złożony proces rekultywacji terenów zdegradowanych w wyniku działalności górniczej po zakończeniu eksploatacji,
- nielegalne wydobywanie kopalin.

Na terenie gminy Gaszowice znajdują się 2 złoża kopalin. Ich charakterystykę przedstawiono w **tab. 18**.

Tabela 18. Złoża kopalin na terenie Gminy Gaszowice

Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Powierzchnia złoża	Sposób eksploatacji	Ilość pokładów
<i>Węgiel kamienny</i>				
Jejkowice	Złoże rozpoznane wstępnie	5 850	podziemny	18
Rydułtowy	Złoże zagospodarowane	4 519	podziemny	39

Źródło: Państwowy Instytut Geologiczny- MIDAS

5.9. Ochrona gleb

Na terenie gminy Gaszowice przeważają gleby niższych klas bonitacyjnych, głównie III i IV. Udział typów gruntów to przewaga gleb:

- brunatnoziemnych i pyłowych wytworzonych z piasków słabo gliniastych, gliniastych oraz żwirów – północna część Gminy,
- wytworzonych z piasków naglinowych i glin zwałowych lekkich – zachodnia część Gminy,
- wytworzone z lessów i utworów lessopodobnych w południowej części Gminy,
- gleby śródstrefowe występujące jako mady w zachodniej części Gminy,
- dolinami wzdłuż cieków ciągną się czarne ziemie i torfy.

Pod względem przydatności rolniczej wśród gleb gminy Gaszowice przeważają grunty orne, są one raczej słabe, przeznaczone do uprawy roślin o małych wymaganiach glebowych. Uprawia się głównie zboża, rośliny przemysłowe, ziemniaki i warzywa.

Zanieczyszczenie gleb

Zjawisko zanieczyszczenia gleb na terenie Gminy Gaszowice może odnosić się głównie do obecności metali ciężkich takich jak: kadm, ołów, nikiel, miedź, cynk i ropopochodnych. Zanieczyszczenia te występują przede wszystkim:

- na terenach i w otoczeniu dużych zakładów przemysłowych,
- wokół składowisk odpadów przemysłowych i komunalnych,
- w sąsiedztwie dróg o dużym natężeniu ruchu pojazdów.

Na terenach rolniczych mogą występować zanieczyszczenia chemicznymi środkami do produkcji rolnej w wyniku ich niewłaściwego stosowania.

Na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska standardów z dnia 9 września 2002 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi (Dz. U. z 2002 r. Nr 165, poz. 1359), określa się wartości dopuszczalne stężeń zanieczyszczeń w glebie lub ziemi metalami ciężkimi, węglowodorami, środkami ochrony roślin oraz pozostałymi zanieczyszczeniami.

Rozporządzenie to określa standardy jakości gleb lub ziemi uwzględniające ich funkcje aktualne i planowane oraz kwalifikujące glebę lub ziemię do konkretnych użytkowań na podstawie podanych wartości dopuszczalnych.

Na użytkach rolnych gminy Gaszowice należy gospodarować zgodnie z zasadami „Dobrej Praktyki Rolniczej”. Szczegółowe wyniki badań załączone do sporządzonych opracowań mogą być podstawą do opracowania planów nawozowych wszystkim zainteresowanym rolnikom. Niniejsze opracowania winny służyć na przestrzeni kilku lat bardziej racjonalnemu wykorzystaniu uzyskanych

danych, tak w zakresie nawożenia, jak i w doradztwie rolniczym ze szczególnym uwzględnieniem ekonomiki rolnictwa i ochrony środowiska.

5.10. Ochrona przed hałasem

Za hałas uznaje się dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16 000 Hz, na podstawie definicji określonej w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r. poz. 1232, t.j. z późn. zm.).

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej poziomu dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie oraz zmniejszenie poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Ocenę stanu akustycznego środowiska dokonuje się obowiązkowo dla:

- aglomeracji o liczbie mieszkańców powyżej 100 000 (*nie dotyczy gminy*, ocena leży w gestii starosty; oceny dokonywane są w formie map akustycznych opracowanych i aktualizowanych w cyklach pięcioletnich),
- terenów poza aglomeracjami, na których eksploatacja obiektów może powodować przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu (w gestii zarządców, właścicieli dróg, linii kolejowych, lotnisk). Zarządcy dróg, linii kolejowych powinni dokonać oceny akustycznej dla dróg, po których przejeżdża ponad 3 000 000 pojazdów rocznie i linii kolejowych, po których przejeżdża ponad 30 000 pociągów rocznie.

Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska dokonuje oceny stanu akustycznego na terenach niewymienionych powyżej.

Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku reguluje rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 stycznia 2014 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r. poz. 112). Źródłami dźwięku, dla których ustalono dopuszczalne wartości w środowisku są:

- drogi lub linie kolejowe,
- linie elektroenergetyczne,
- starty, lądowania i przeloty statków powietrznych,
- pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu.

Ogólnie hałas można podzielić na: komunikacyjny (drogowy, kolejowy, lotniczy) oraz przemysłowy. Głównym źródłem, ze względu na przestrzenny charakter oddziaływania, na terenie gminy Gaszowice jest hałas komunikacyjny. Hałas przemysłowy ma znacznie mniejszy udział w emisji uciążliwych dźwięków, a jego oddziaływanie ma charakter lokalny.

Hałas komunikacyjny

Hałas drogowy jest najpowszechniejszym i najbardziej uciążliwym źródłem hałasu. Koncentruje się wzdłuż szlaków komunikacyjnych tak, więc ma charakter liniowy. Na poziom tego hałasu wpływ ma przede wszystkim natężenie ruchu, złożoność układu drogowego, a także stan nawierzchni dróg.

Na terenie gminy Gaszowice nie przebiegają jednak duże szlaki przejazdowe takie jak autostrady, drogi krajowe czy wojewódzkie, a jedyną trasą mogącą uciążliwie wpływać na mieszkańców gminy jest DW 935 Racibórz – Pszczyna, zlokalizowana obok południowej granicy gminy, w miejscowości Czernica. Ogólnie sieć komunikacyjna gminy ogranicza się jedynie do dróg powiatowych i gminnych o łącznej długości ok. 16,7 km. Wykaz tych dróg w Zarządzie Dróg Powiatowych w Rybniku, przedstawiono w **tab. 19**.

Tabela 19. Wykaz dróg powiatowych na terenie gminy Gaszowice administrowanych przez Powiatowy Zarząd Dróg w Rybniku

Nr drogi	Miejscowość – nazwy ulic
5025 S	Łuków – ul. Wolności, Czernica – ul. Wolności
5026 S	Gaszowice – ul. Rydułtowska Piece – ul. Rydułtowska
5601 S	Szczerbice – ul. Sumińska,
5608 S	Gaszowice – ul. Wiejska, Rybnicka Szczerbice – ul. Rybnicka
5617 S	Gaszowice – ul. Kolejowa, Łuków – ul. Kolejowa
5618 S	Czernica – ul. Powstańców

Źródło: ZDP w Rybniku

Hałas kolejowy odgrywa zdecydowanie mniej znaczącą rolę od hałasu drogowego pomimo faktu, iż województwo śląskie posiada jeden z największych węzłów komunikacji kolejowej w Polsce, liczący ok. 2 141 km, co stanowi 10,6 % ogółu trakcji. Przez Gminę Gaszowice przebiega jednak tylko jedna linia kolejowa relacji Katowice Ligota - Nędza nr 140, o długości ok. 3 km. W obszarze gminy Gaszowice, jedyna stacja kolejowa na omawianej trakcji znajduje się w miejscowości Łuków Śląski.

Hałas przemysłowy

Hałas przemysłowy generowany jest przez zakłady produkcyjne i usługowe. Obejmuje dźwięki emitowane przez maszyny i urządzenia, procesy technologiczne, a także instalacje i wyposażenie małych zakładów rzemieślniczych i usługowych. Do tego rodzaju hałasu zalicza się także dźwięki emitowane przez urządzenia obiektów handlowych np.: wentylatory i urządzenia klimatyzacyjne. Hałas ten ma charakter lokalny i występuje głównie na terenach sąsiadujących z zakładami przemysłowymi. Poziom hałasu jest kształtowany indywidualnie dla każdego obiektu i zależy od wykorzystywanych maszyn i urządzeń, zastosowanej izolacji hal produkcyjnych oraz prowadzonych procesów technologicznych. Pomiar hałasu przemysłowego nie jest prowadzony systematycznie ani regularnie, zazwyczaj jest przeprowadzany w skutek interwencji.

Monitoring hałasu

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Ponadto za dokonywanie ocen oddziaływania hałasu komunikacyjnego w formie map akustycznych odpowiedzialni są zarządcy dróg, linii kolejowych i portów lotniczych. Na terenach nie objętych mapami akustycznymi do prowadzenia pomiarów został ustawowo zobowiązany Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska.

Podmiotem odpowiedzialnym za pomiary poziomu hałasu komunikacyjnego w województwie śląskim, na terenach nie objętych mapami akustycznymi jest Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. Badania prowadzone są w ramach „Programu Państwowego Monitoringu Środowiska dla województwa śląskiego na lata 2013-2015”. Niestety podobnie jak w przypadku lat wcześniejszych, nie przewiduje się badań na terenie gminy Gaszowice.

5.11. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi

Promieniowanie elektromagnetyczne (PEM) jest nieodzownym elementem środowiska naturalnego. Pochodzi ono z naturalnych źródeł, jakimi są np.: Słońce, Ziemia, zjawiska atmosferyczne. Natomiast sztuczne pola elektromagnetyczne zaczęły pojawiać się w środowisku ponad sto lat temu i były związane z techniczną działalnością człowieka. Promieniowanie elektromagnetyczne występuje wszędzie. Do najważniejszych źródeł promieniowania należą:

- stacje i linie energetyczne,
- nadajniki radiowe i telewizyjne oraz CB-radio i radiostacje amatorskie,
- stacje bazowe telefonii komórkowej,
- wojskowe i cywilne urządzenia radionawigacji i radiolokacji,
- urządzenia powszechnego użytku: kuchenki mikrofalowe, monitory, aparaty komórkowe itp.

Rozwój techniki spowodował znaczny wzrost ilości nadajników radiowo telewizyjnych oraz stacji bazowych telefonii komórkowej. W ostatnich latach pojawiło się wiele publikacji związanych z tematem szkodliwości promieniowania pochodzącego od stacji bazowych, monitorów czy linii wysokiego napięcia. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych na ludzi i środowisko jest sprawą niezaprzeczalną.

Ustawa Prawo ochrony środowiska w dziale VI określa obowiązki związane z ocenami i pomiarami poziomów pól elektromagnetycznych na terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową oraz w miejscach dostępnych dla ludności. Art. 123 ustawy nakłada na Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska obowiązek badania poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

Pod koniec 2007 r. opublikowane zostało rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. z 2007 r. Nr 221, poz. 1645), w którym określono sposób wyboru punktów pomiarowych i wymaganą częstotliwość prowadzenia pomiarów oraz sposoby prezentacji wyników pomiarów. Zakres prowadzenia badań obejmuje pomiary natężenia składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego w przedziale częstotliwości co najmniej od 3 MHz do 3000 MHz.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej poziomów dopuszczalnych lub na tych poziomach, a także przez zmniejszenie poziomów tych pól do wartości dopuszczalnych, w przypadku ich przekroczenia.

Oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (art. 123, ust. 1). Monitoring ten, zgodnie z art. 26 ust. 1, pkt. 5 ustawy Prawo ochrony środowiska, obejmuje uzyskiwane na podstawie badań monitoringowych informacje w zakresie promieniowania jonizującego i pól elektromagnetycznych. Badania te powinny być przeprowadzane cyklicznie, przy zastosowaniu ujednoliconych metod zbierania, gromadzenia i przetwarzania danych. Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska prowadzi również, aktualizowany corocznie, rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych (art. 124 ustawy Prawo ochrony środowiska).

Zmiana pola elektromagnetycznego wzbudza we wszystkich organizmach przepływ prądów elektrycznych. Ma to znaczenie dla organizmu człowieka, w ciele którego płyną prądy związane z funkcjonowaniem m.in. serca czy mózgu. Każde zakłócenie tych prądów, może prowadzić do zaburzeń pracy układu krążenia czy mózgu. Przy małych i średnich częstotliwościach pola elektromagnetycznego mogą wystąpić tzw. efekty nietermiczne, a przy wzroście częstotliwości efekty termiczne (wzrost temperatury ciała, lokalne nagrzewanie powierzchni ciała). Ponadto prowadzone są badania nad wpływem promieniowania elektromagnetycznego na powstawanie nowotworów u człowieka.

Promieniowanie elektromagnetyczne ze względu na graniczną wielkość energii, która potrzebna jest do jonizacji cząstek materii dzieli się na jonizujące i niejonizujące:

- promieniowanie jonizujące występuje w wyniku użytkowania substancji promieniotwórczych w energetyce jądrowej, ochronie zdrowia, przemyśle, badaniach naukowych,
- promieniowanie niejonizujące związane jest ze zmianami pola elektromagnetycznego wytwarzanego przez źródła energetyczne i radiokomunikacyjne. Do źródeł tych zalicza się m.in. urządzenia nadawcze (radio - telewizyjne, telekomunikacyjne - bazowe stacje telefonii komórkowej, radiolokacyjne-radiolinie), jak również urządzenia przemysłowe i linie o napięciu znamionowym 110 kV, 220 kV i 400 kV oraz stacje elektroenergetyczne 400/220/110 kV.

Dla człowieka w zakresie promieniowania elektromagnetycznego istotne są mikrofały, radiofały i fały o bardzo niskiej częstotliwości (VLF), a także fały o ekstremalnie niskiej częstotliwości (FW). Ważną cechą pól elektromagnetycznych jest to, iż ich natężenie spada wraz z rosnącą odległością od źródła, które je wytwarza.

Do źródeł promieniowania elektromagnetycznego zaliczyć można: linie elektroenergetyczne, stacje elektroenergetyczne, stacje nadawcze radiowo-telewizyjne.

Sieci i urządzenia wysokiego napięcia

Wśród 16 elektrowni położonych na terenie województwa śląskiego, najbliższej gminy Gaszowice znajduje się elektrownia węglowa w Rybniku, należąca do Grupy EDF, o mocy zainstalowanej 1 775 MW i produkcji energii elektrycznej brutto 10 107 038,8 MW/h. Ponadto przez teren gminy przebiegają linie przesyłowe 400 kV.

Instalacje radiokomunikacyjne

Na terenie Gminy Gaszowice zlokalizowane są jedynie trzy stacje bazowe telefonii ruchomej, w miejscowościach Gaszowice, Łuków Śląski i Szczerbice. Stosunkowo jest to niewielka ilość, w związku z czym emisja promieniowania elektromagnetycznego z tych źródeł nie stanowi wielkiego zagrożenia. W poniższej tabeli przedstawiono wykaz wydanych przez Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej pozwoleń radiowych na używanie radiowych urządzeń nadawczo-odbiorczych pracujących w stacjach bazowych telefonii ruchomej według standardu telekomunikacyjnego GSM (GSM900, GSM1800) oraz urządzeń nadawczo-odbiorczych pracujących w stacjach bazowych telefonii ruchomej według standardu telekomunikacyjnego ETSI/UMTS w paśmie 2GHz. Wykaz tych stacji pokazano w **tab. 20**.

Tabela 20. Wykaz stacji BTS na terenie Gminy Gaszowice

Nazwa Operatora	Nr Decyzji	Data ważności	Miejscowość	Lokalizacja
T-Mobile Polska S.A.	GSM900/2/3544/1/07	2017-04-24	Gaszowice	Rydułtowska 2
Orange Polska S.A.	CDMA450/14/0834/2/13	2016-12-17	Łuków	Dworska, dz. nr 138/31
Orange Polska S.A.	GSM900/14/5435/4/13	2021-09-30	Łuków	Dworska, dz. nr 138/31
P4 Sp. z o.o.	GSM900/4/2404/2/11	2020-02-28	Szczerbice	Dz. Nr 1951/30
P4 Sp. z o.o.	UMTS2100/4/3812/2/11	2021-04-30	Szczerbice	dz. nr 1951/30

Źródło: Urząd Komunikacji Elektronicznej, stan na 10.02.2014 r.

Monitoring promieniowania elektromagnetycznego

Podmiotem odpowiedzialnym za prowadzenie monitoringu promieniowania elektromagnetycznego, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U z 2007 r. Nr 221, poz. 1645) w województwie śląskim jest Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. Jest on również ustawowo zobowiązany do prowadzenia, aktualizowanego corocznie, rejestru zawierającego informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Prowadzenie tego typu monitoringu polega na wyznaczeniu 135 punktów pomiarowych z terenu danego województwa, z podziałem po 45 w każdym roku trzyletniego cyklu pomiarowego. Punkty kontrolne powinny być rozmieszczone równomiernie na terenie całego województwa, po 15 dla każdej z trzech kategorii tj.:

- centralnych dzielnic lub osiedli miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys.,
- pozostałych miast,
- terenów wiejskich.

W ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w latach 2010 – 2012, WIOŚ skontrolował po 45 punktów na terenie województwa śląskiego, niestety żaden z nich nie został zlokalizowany na terenie Gminy Gaszowice. Najbliżej położone punkty kontrolne zlokalizowano w miejscowościach Czerwinka-Leszczyny oraz Bełk. W żadnym z nich nie stwierdzono przekroczeń.

5.12. Rozwój edukacji ekologicznej

Edukacja ekologiczna jest jednym z podstawowych warunków realizacji Programu Ochrony Środowiska. Świadome wspólnoty społeczne podejmują liczne lokalne akcje proekologiczne oraz sprawują społeczną kontrolę nad działaniami przedsiębiorstw i instytucji. Dlatego też konieczne jest zapewnienie mieszkańcom Gminy Gaszowice szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie, a także o działaniach instytucji w sektorze ochrony środowiska.

Kierunki edukacji w Polsce wyznacza Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej „Przez edukację do zrównoważonego rozwoju”. Wskazuje ona na konieczność włączania treści dotyczących

ochrony środowiska do programów edukacji formalnej, a także wspierania programów edukacji nieformalnej.

Działania prowadzone w zakresie edukacji ekologicznej muszą docierać do wszystkich grup społecznych i wiekowych, dlatego ważne jest znalezienie odpowiednich środków przekazu. W zależności od formy i treści przekazu, można wyróżnić następujące grupy, do których powinny być kierowane odpowiednio przygotowane informacje:

- pracownicy administracji publicznej,
- nauczyciele i dziennikarze,
- dzieci i młodzież,
- dorośli mieszkańcy,
- przedsiębiorcy.

Ważnym elementem realizacji polityki ekologicznej jest także współpraca instytucji publicznych z organizacjami pozarządowymi.

Edukację ekologiczną najłatwiej jest prowadzić wśród dzieci i młodzieży w trakcie zajęć szkolnych. Bardzo ważne są wówczas zajęcia terenowe oparte na bezpośrednim kontakcie ucznia z przedstawioną problematyką, co pomaga wykształcić u niego umiejętność wnikliwej obserwacji, spostrzegawczości, kojarzenia i wyciągania odpowiednich wniosków. Należy także uwrażliwić dzieci i młodzież szkolną na zaistniałe zagrożenia środowiska naturalnego na tle problemów społecznych gminy jako obszaru rozwoju osadnictwa, przemysłu i drobnej działalności rzemieślniczo-usługowej, a także komunikacji, turystyki i rolnictwa oraz obszaru o wartościach zasobnych przyrodniczo.

Dla skutecznego wdrożenia założeń niniejszego dokumentu kluczowe znaczenie ma także odpowiednie przygotowanie pracowników administracji państwowej, samorządowej, nauczycieli oraz pracowników firm, a także ogólnodostępna akcja informacyjna dla społeczeństwa. Wśród mieszkańców gminy należy wzbudzić zainteresowanie stanem środowiska i możliwościami jego poprawy, a także wywołać poczucie odpowiedzialności i zaangażowania ich w procesy decyzyjne.

Edukacja ekologiczna mieszkańców może być promowana m.in. poprzez druk ulotek i broszurek informacyjnych dostarczanych do każdego gospodarstwa domowego, plakaty rozwieszane w często odwiedzanych przez mieszkańców gminy miejscach np. w przedszkolach, szkołach, w okolicy kościołów i sklepów, publikacje w prasie lokalnej czy konkursy i informacje przekazywane w trakcie ogłoszeń parafialnych.

Dotychczasowy przebieg edukacji ekologicznej w Gminie Gaszowice

Z przeprowadzonej ankietyzacji wynika, że w ramach edukacji ekologicznej w Gminie Gaszowice prowadzone są międzygminne konkursy ekologiczne (plastyczny oraz wiedzy), a także targi ekologiczne propagujące ekologiczne źródła ciepła i przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Konkursy ekologiczne, a także Dzień ekologiczny organizowane są jako część kampanii informacyjno-edukacyjnej Gminy Gaszowice.

Konkursy ekologiczne

Corocznie w kwietniu pracownicy Referatu Ochrony Środowiska i Rozwoju Gminy Urzędu Gminy Gaszowice wraz z Urzędem Gminy Jejkowice oraz placówkami szkolnymi z terenu obydwu gmin przeprowadzają kolejne edycje międzygminnych konkursów wiedzy ekologicznej oraz konkursów plastycznych o tematyce ekologicznej. W konkursach uczestniczą uczniowie szkół podstawowych i gimnazjalnych z terenu gmin Gaszowice i Jejkowice. Komisja konkursowa dokonuje oceny testów oraz prac plastycznych. Uczestnicy konkursów wykazują się ogromną wiedzą z zakresu ekologii i ochrony środowiska. Najlepsi uczniowie otrzymują wartościowe nagrody rzeczowe, ponadto każdy uczestnik konkursu otrzymuje nagrody pocieszenia.

Przedszkolny Dzień ekologiczny

Corocznie również w kwietniu przeprowadzany jest Dzień ekologiczny dla dzieci z przedszkoli Gminy Gaszowice. Przedszkolaki uczestniczą w konkursach i zabawach o tematyce ekologicznej. Placówki przedszkolne otrzymują nowe zabawki, gry i sprzęt sportowy, a dodatkowo każdy przedszkolak otrzymuje zdrowy poczęstunek.

Akcja Sprzątanie Świata

W ramach akcji Sprzątania Świata, w 2013 r. rozdysponowano worki i rękawiczki dostarczone przez Starostwo Powiatowe w Rybniku. W sprzątanie Gminy włączyły się placówki oświatowe z jej terenu tj.: Przedszkole w Gaszowicach, Szkoła Podstawowa w Gaszowicach, Szkoła Podstawowa w Szczerbicach, Gimnazjum Piece i Przedszkole w Czernicy oraz Szkoła Podstawowa w Czernicy.

Dzieci z Przedszkola im. Przyjaciół Kubusia Puchatka w Gaszowicach po raz kolejny wzięły udział w akcji Sprzątanie Świata. Grupy „Tygryski”, „Kangurki”, „Króliczki”, „Sówki” i „Puchatki” wraz z wychowawczyniami, wyposażone w rękawiczki i worki na śmieci wyruszyły sprzątać najbliższą okolicę. W akcji Sprzątanie Świata 2013 wzięło udział 120 dzieci. Jak co roku przedszkolaki sprzątały najbliższą okolicę swojego przedszkola. W ramach akcji dzieci otrzymały worki na śmieci wraz z rękawiczkami. Mimo niesprzyjającej pogody dzieci z radością włączyły się do akcji dbania o naszą planetę.

Ze Szkoły Podstawowej w Gaszowicach, w Akcji Sprzątania Świata 2013 wzięło udział 201 dzieci i 12 opiekunów. Sprzątaniem objęto teren wokół szkoły, centrum Gaszowic, odcinki ul. Rydułtowskiej, Rybnickiej, Wiejskiej, Rudzkiej, Klasztornej, Leśnej oraz obrzeża lasu.

W przypadku Szkoły Podstawowej w Szczerbicach akcją objęte zostały: ul. Szkolna, Radoszowska, Graniczna, Biernackiego, Nowa, Krótka, obejście szkoły i klubu sportowego oraz boisko. Akcja trwała 5 dni, w łącznym wymiarze 9 godz. od 23 września 2013 r. do 27 września 2013 r. Wzięło w niej udział 175 uczniów oraz 10 nauczycieli. W wyniku akcji zebrano 25 worków z odpadami.

W Gimnazjum Piece, w dniu 4 października 2013 r. uczniowie klas pierwszych wzięli udział w akcji „Sprzątanie Świata 2013”. W akcji uczestniczyło łącznie 73 uczniów, zebrano 9 worków z odpadami.

W Czernicy w akcji „Sprzątanie Świata 2013” wzięły udział przedszkolaki z najstarszych grup tj. pięcio- i sześciolatk. Łącznie sprzątało 75 dzieci.

Z powodu niesprzyjających warunków atmosferycznych z akcji wycofała się Szkoła Podstawowa w Czernicy, sprzątanie okolic szkoły zostało przeniesione na wiosnę 2014 r. i ma być przeprowadzone w ramach akcji Dzień Ziemi.

Informator Gminny

Urząd Gminy Gaszowice co miesiąc wydaje Biuletyn o nazwie Informator Gminny. W Biuletynie tym zamieszczane są aktualne informacje dotyczące Gminy, w tym także zagadnienia związane z ochroną środowiska i gospodarką odpadami. W 2013 r. ujęto następujące tematy:

- informację o zakończeniu prac termomodernizacyjnych Szkoły w Szczerbicach i Przedszkola w Czernicy, Informator Gminny, styczeń 2013 r.,
- „Reforma śmieciowa” w Gaszowicach Informator Gminny, luty 2013 r.,
- informację o dofinansowaniu mieszkańcom do zakupu 40 pieców ekologicznych, 55 zestawów solarnych oraz pomocy w budowie 55 przydomowych oczyszczalni ścieków, apel „nie wypalaj traw” oraz konieczność złożenia deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, Informator Gminny, marzec 2013 r.,
- apel „przyłącz się do kanalizacji”, artykuł „śmieci po nowemu, co z kosztem?”, informacja o konkursie ekologicznym „Ekologiczne przedszkolaki”, Informator Gminny, kwiecień 2013 r.,
- kolejna edycja międzygminnych konkursów wiedzy ekologicznej oraz konkursów plastycznych o tematyce ekologicznej, artykuł „śmieci po nowemu, co z deklaracjami?”, zgłoszenie przydomowych oczyszczalni, różnice w deklaracjach śmieciowych, przydomowe kompostowanie odpadów organicznych, zezwolenie na wycinkę drzew i krzewów, Informator Gminny, maj 2013 r.,
- artykuł „śmieci po nowemu od 1 lipca 2013 r.”, opłata śmieciowa, odbierz książkę opłat za odbiór odpadów komunalnych, artykuł „jak segregować śmieci?”, Informator Gminny, czerwiec 2013 r.,
- błędy w harmonogramach wywozu śmieci, aktualizacja deklaracji, worki do prowadzenia segregacji, Informator Gminny, lipiec 2013 r.,

- artykuły: „opłata śmieciowa”, „jak segregować śmieci?”, zbiórka odpadów wielkogabarytowych i zbiórka odpadów elektrycznych i elektronicznych, Nie pal śmieci! To zagrożenie dla zdrowia i środowiska!, Informator Gminny, sierpień 2013 r.,
- artykuł: „Odpady budowlane i rozbiórkowe w nowym systemie gospodarowania odpadami”, Informator Gminny, wrzesień 2013 r.,
- artykuły: „Nie pal śmieci!”, „Aktualizuj deklarację śmieciową”, „opłata śmieciowa”, Informator Gminny, październik 2013 r.,
- artykuły: „opłata śmieciowa”, „zapłata opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi”, „lokalizacja pojemnika na śmieci”, Informator Gminny, listopad 2013 r.,
- artykuły: „opłata śmieciowa”, „zapłata opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi”, Informator Gminny, grudzień 2013 r.

Ważną rolę w procesie edukacji ekologicznej pełnią organizacje pozarządowe, których liczne akcje bardzo dobrze uzupełniają działania prowadzone przez instytucje samorządowe.

Na terenie województwa śląskiego funkcjonuje Program Edukacji Ekologicznej realizowany przez Polski Klub Ekologiczny Okręg Górnośląski w Katowicach. Głównym celem Programu jest budowa świadomości i wrażliwości społeczeństwa oraz kształtowanie jego właściwych zachowań wobec środowiska przyrodniczego i kulturowego regionu. Program skierowany jest do różnych grup wiekowych, a jego podstawowymi elementami są:

- finansowany ze środków WFOŚiGW oraz Urzędu Miasta w Katowicach „*Biuletyn Ekologiczny*” - wydawany co miesiąc, zawierający artykuły związane z polityką ekologiczną i informacje o działaniach i osiągnięciach kół i okręgu PKE,
- organizację comiesięcznego otwartego spotkania, w trakcie którego odbywają się wykłady dotyczące aktualnych tematów z różnych dziedzin ochrony zdrowia i środowiska,
- serwis internetowy zawierający bieżące dane o przedsięwzięciach i inicjatywach PKE OG,
- szkolenia nauczycieli w małych miastach i gminach odnośnie nauki ekologii,
- organizowanie różnorodnych kampanii informacyjnych,
- współpraca z mediami,
- aktywizacja kół terenowych,
- integracyjne spotkania mające na celu poszerzenie wiedzy z zakresu ochrony środowiska.

6. Priorytety ekologiczne, cele i kierunki ochrony środowiska

6.1. Cel nadrzędny Programu

Nadrzędny cel „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Gaszowice na lata 2013-2016” został określony jako:

Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców Gminy Gaszowice poprzez poprawę stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami

Cel ten jest zgodny z założeniami Polityki Ekologicznej Państwa. Poprawa stanu środowiska naturalnego jest celem długookresowym Programu, u którego podstaw leży wysoka jakość życia mieszkańców Gminy Gaszowice.

Cel ten jest także zgodny z celem nadrzędnym wojewódzkiej Polityki Ekologicznej Województwa Śląskiego, który został zdefiniowany w „Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018”. Cel ten brzmi: *Rozwój gospodarczy przy zachowaniu i poprawie stanu środowiska naturalnego województwa.*

Ponadto cel jest także zgodny z wizją rozwoju województwa śląskiego zdefiniowaną w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „ŚLĄSKIE 2020”. Osiągnięcie nakreślonej w Strategii wizji rozwoju powinno być realizowane poprzez założenie, że województwo śląskie, w tym Gmina Gaszowice będzie regionem „czystym” we wszystkich komponentach środowiska naturalnego, zapewniającym zachowanie bioróżnorodności obszarów, stwarzającym warunki do zdrowego życia i realizującym zasady zrównoważonego rozwoju.

Cel sprecyzowany w niniejszym Programie przyczyni się także do osiągnięcia nadrzędnego celu „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020”, który został sprecyzowany jako: *Rozwój gospodarczy Powiatu Rybnickiego przy zachowaniu i poprawie stanu środowiska naturalnego.*

6.2. Powietrze atmosferyczne

Podstawowym celem polityki ekologicznej w zakresie ochrony powietrza w perspektywie średniookresowej jest osiągnięcie takiego jego stanu, który nie będzie zagrażał zdrowiu ludzi i środowisku oraz będzie spełniał wymagania prawne w zakresie jakości powietrza i norm emisyjnych. Cele ilościowe wynikają z programów krajowych, zobowiązań przyjętych w Traktacie Akcesyjnym i ratyfikowanych umów międzynarodowych.

Cel długookresowy do 2020 r.

Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza oraz ograniczanie zużycia energii i wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł

W najbliższych latach niezbędne jest ograniczanie niskiej emisji ze źródeł komunalnych, która jest istotnym źródłem przyczyniającym się do występowania przekroczeń poziomów dopuszczalnych dla pyłu PM₁₀. Za przekraczanie dopuszczalnych norm jakości powietrza w dużej mierze odpowiedzialna jest także komunikacja. Zmniejszeniu wielkości emisji służy realizacja „Programu ograniczania niskiej emisji na terenie Gminy Gaszowice”. Zmniejszeniu wielkości emisji służyć będzie także wsparcie rozwoju odnawialnych źródeł energii, jak i zwiększanie efektywności jej wykorzystania oraz zmniejszanie materiałochłonności gospodarki.

Kierunki działań na lata 2013-2016:

- Realizacja Programu Ochrony Powietrza (POP) dla Stref Województwa Śląskiego, zgodnie z wynikami rocznej oceny jakości powietrza w strefach.
- Kontynuacja realizacji „Programu ograniczenia niskiej emisji na terenie Gminy Gaszowice”.
- Wspieranie działań na rzecz ograniczenia niskiej emisji ze źródeł komunalnych.
- Termomodernizacja budynków.
- Wymiana starych niskosprawnych kotłowni na kotły nowszej generacji.
- Zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii, modernizacji ogrzewania i stosowania odnawialnych źródeł energii.
- Budowa, przebudowa i modernizacja nawierzchni dróg.

6.3. Zasoby wód podziemnych i powierzchniowych

Cel długookresowy do 2020 r.

**Przywrócenie dobrej jakości wód podziemnych
oraz ochrona jakości wód powierzchniowych**

W Gminie Gaszowice zanieczyszczenie wód związane jest z następującymi aspektami:

- spływy obszarowe z terenów rolnych,
- nieuregulowane spływy wód deszczowych z terenów zurbanizowanych i uprzemysłowionych,
- źle składowane i zabezpieczone przyłamy obornika oraz zbiorniki na gnojowicę położone w pobliżu cieków wodnych,
- niesprawne działające systemy urządzeń melioracyjnych,
- przesięki z nieszczelnych szamb z gospodarstw położonych przy rzekach.

Właściwym sposobem odprowadzenia i oczyszczenia ścieków komunalnych jest wykorzystanie zbiorczego systemu kanalizacji sanitarnej. Gmina Gaszowice podjęła i podejmuje nadal wysiłki na rzecz nasycenia obszaru w system kanalizacji sanitarnej. W związku z tym w pierwszej kolejności rozwiązanie problemów gospodarki ściekowej mieszkańców odbywać się musi w oparciu o istniejącą bądź planowaną w najbliższej przyszłości sieć kanalizacyjną. Dopiero brak możliwości dokonania odpowiedniego przyłączenia pozwala na rozważenie kwestii budowy przydomowych oczyszczalni ścieków.

Kierunki działań na lata 2013-2016:

- Rozbudowa sieci kanalizacyjnej.
- Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej.
- Rozbudowa kanalizacji deszczowej i separatorów a także połączenie budowy systemów podczyszczających z budową i modernizacją dróg.
- Zaopatrzenie w szczelne zbiorniki bezodpływowe gospodarstw nieobjętych siecią kanalizacyjną.
- Wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków, w miejscach, w których jest to uzasadnione ekonomicznie i technicznie.
- Bieżąca kontrola sprawności systemów odprowadzania ścieków oraz stanu technicznego zbiorników bezodpływowych.
- Rozwój współpracy ze wszystkimi instytucjami wpływającymi na jakość wód, wspieranie edukacji ekologicznej w zakresie racjonalnej gospodarki wodami i jej ochrony przed zanieczyszczeniami.
- Racjonalne dawkowanie i przestrzeganie kalendarza stosowania nawozów sztucznych i środków ochrony roślin.
- Promowanie proekologicznych zasad uprawy, chowu i produkcji rolnej.

- **Wprowadzanie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego odpowiednich zapisów chroniących obszary szczególnie wrażliwe przed ingerencją mogącą spowodować pogorszenie jakości wody.**
- **Kształtowanie świadomości ekologicznej w zakresie oszczędnego gospodarowania zasobami wody.**

6.4. Edukacja ekologiczna

Jednym z istotnych elementów w realizacji celów „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Gaszowice na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020” jest edukacja ekologiczna społeczeństwa.

Stałe podnoszenie świadomości ekologicznej, jako element wzmacniający poziom akceptacji działań proekologicznych podejmowanych przez instytucje publiczne wynika bezpośrednio z Polityki Ekologicznej Państwa. Podejmowane akcje ekologiczne kierowane do mieszkańców gminy zwłaszcza dla najmłodszych, procentują zmniejszeniem zaśmiecenia i zanieczyszczania środowiska, stąd celowe jest ich kontynuowanie.

Edukacja ekologiczna ma na celu zapewnienie rozwoju społeczeństwa realizującego zasady zrównoważonego rozwoju i posiadającego umiejętność oceny stanu bezpieczeństwa ekologicznego. Natomiast prawo do informacji o środowisku jest jednym z najważniejszych instrumentów ochrony środowiska i elementem, dzięki któremu społeczeństwo ma możliwość wpływania na procesy podejmowania decyzji, których skutki mają znaczenie dla środowiska.

Cel długookresowy do 2020 r.

Wykształcenie u mieszkańców Gminy Gaszowice postawy przyjaznej środowisku oraz zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie

Kierunki działań na lata 2013-2016:

- **Współdziałanie z mediami w zakresie prezentacji stanu środowiska i działań podejmowanych na rzecz jego ochrony – umieszczanie informacji w Informatorze Gminnym.**
- **Doskonalenie współpracy ze szkołami, przedstawicielami środowiska naukowego i pozarządowymi organizacjami w celu wykorzystania różnorodnych form edukacji ekologicznej.**
- **Organizacja i pomoc merytoryczna w działaniach z zakresu edukacji ekologicznej takich jak:**
 - ✓ konkursy związane z tematyką środowiskową (przede wszystkim lokalną),
 - ✓ organizacja Dnia Ziemi, Sprzątania Świata,
 - ✓ prowadzenie programów autorskich czy innowacji pedagogicznych w szkołach,
 - ✓ programy edukacyjne np. związane z gospodarowaniem odpadami w gminie lub innym realizowanym przez gminę przedsięwzięciem na rzecz środowiska,
 - ✓ prenumerata czasopism przyrodniczych i ekologicznych,
 - ✓ wzbogacanie bibliotek szkolnych w materiały dydaktyczne przydatne w realizacji zagadnień związanych z ekologią i ochroną środowiska,
 - ✓ wspieranie programów i ekologicznych przedsięwzięć szkół w niezbędne pomoce naukowe wykorzystywane podczas realizacji tych działań,
 - ✓ szkolenia i pokazy praktyczne dla rolników i działkowców w zakresie gospodarki ekologicznej i produkcji zdrowej żywności.
- **Udział przedstawicieli gminy w szkoleniach z zakresu ochrony środowiska i gospodarki odpadami.**

6.5. Gospodarka odpadami komunalnymi

Podstawowym celem w zakresie gospodarki odpadami dla województwa śląskiego jest stworzenie systemu zgodnego z hierarchią pożądanego postępowania z odpadami, w której priorytetem jest zapobieganie powstawaniu odpadów a następnie przygotowanie do ponownego użycia, recykling i inne metody odzysku. Unieszkodliwianie jest natomiast najmniej pożądaną formą zagospodarowania odpadów. Dzięki takiemu postępowaniu nastąpi znaczące ograniczenie składowania odpadów, szczególnie odpadów ulegających biodegradacji. Powinno również nastąpić zwiększenie ilości wykorzystanych odpadów komunalnych do celów energetycznych. Zgodnie z założeniami KPGO 2014, Polityki Ekologicznej Państwa, Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego (Śląskie 2020), jak również polityki unii europejskiej w zakresie gospodarki odpadami, przyjęto cele dla poszczególnych grup odpadów (tj. odpadów komunalnych, odpadów niebezpiecznych i odpadów innych niż niebezpieczne), które przedstawiono poniżej.

Cele główne:

- Gospodarowanie odpadami komunalnymi w oparciu o regionalną instalację przetwarzania odpadów,
- Zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów zgodnego z wymogami ochrony środowiska,
- Selektywne zbieranie odpadów ulegających biodegradacji i w konsekwencji ograniczenie składowania tych odpadów,
- Zwiększenie ilości zbieranych selektywnie odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych,
- Wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów.

Cele krótko i długookresowe (zgodnie z KPGO 2014 oraz „Prognozą zmian w zakresie gospodarki odpadami” – MŚ 2010 r.):

- koordynacja nowego systemu gospodarowania odpadami w Gminie Gaszowice,
- zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji unieszkodliwianych przez składowanie, w stosunku do ilości tych odpadów wytwarzanych w województwie śląskim w 1995 r., dopuszcza się do składowania następujące ilości odpadów ulegających biodegradacji: w 2016 r. nie więcej niż 45%, w 2020 r. nie więcej niż 35%.
- przygotowanie do ponownego wykorzystania i recyklingu materiałów odpadowych, przynajmniej takich jak papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło z gospodarstw domowych i w miarę możliwości odpadów innego pochodzenia podobnych do odpadów z gospodarstw domowych na poziomie minimum 20% (25% dla szkła) ich ilości wytwarzanych do końca 2017 r. oraz 50% do końca 2020 r.
- wydzielenie odpadów wielkogabarytowych ze strumienia odpadów komunalnych na poziomie 50% do 2020 r.,
- wydzielenie odpadów budowlano-remontowych ze strumienia odpadów komunalnych. Zakłada się następujące poziomy przygotowania do ponownego użycia, recyklingu oraz innych form odzysku materiałów budowlanych i rozbiórkowych: 45% w 2017 i 70% w 2020 r.,
- wydzielenie odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych na poziomie 50% do 2020 r.,
- selektywne zbieranie odpadów ulegających biodegradacji kuchennych i ogrodowych na poziomie 20% do 2020 r.,
- selektywne zbieranie odpadów z terenów zielonych na poziomie 90% do 2020 r.,
- podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa.

6.6. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego

Cel długookresowy do 2020 r.

Ochrona różnorodności biologicznej środowiska przyrodniczego gminy poprzez zintensyfikowanie działań związanych z ochroną prawną

Priorytetowym zadaniem w zakresie ochrony przyrody będzie zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej na różnych poziomach organizacji: wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym). Ochrona różnorodności biologicznej związana jest z ochroną zasobów przyrody i krajobrazu, niezależnie od formalnego statusu ochronnego tych terenów i sposobu ich użytkowania.

Ważnym zadaniem gminy będzie zapewnienie odpowiednich warunków ochrony walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, przy jednoczesnym zapewnieniu możliwości wypoczynku i rekreacji dla mieszkańców.

Równie ważna jest edukacja ekologiczna, to jest kształcenie i wychowywanie społeczeństwa w duchu poszanowania środowiska przyrodniczego, budowanie poczucia tożsamości regionalnej, także w sferze środowiska przyrodniczego.

Kierunki działań na lata 2013-2016:

- **Zachowanie cennych przyrodniczo obszarów, dotychczas niechronionych prawnie, poprzez objęcie ich proponowanymi formami ochrony przyrody.**
- **Wzmacnianie roli opracowań ekofizjograficznych przy uzgadnianiu zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.**
- **Ochrona i rozbudowa istniejącej zieleni urządzonej, wzmocnienie roli rekreacyjnej terenów zielonych.**
- **Prowadzenie szkoleń i edukacji w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, promowanie miejsc cennych przyrodniczo, w tym tworzenie ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych.**

6.7. Ochrona lasów

Cel długookresowy do 2020 r.

Prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej

W lasach Skarbu Państwa działalność gospodarczą regulują plany urządzania lasów, natomiast w przypadku lasów niestanowiących własność Skarbu Państwa uproszczone plany urządzania lasów i inwentaryzacja lasów.

Kierunki działań na lata 2013-2016:

- **Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego Gminy Gaszowice terenów do zalesiania, z uwzględnieniem warunków przyrodniczo - krajobrazowych.**
- **Zachowanie różnorodności biologicznej środowiska leśnego.**
- **Bieżąca obserwacja środowiska leśnego w celu przeciwdziałania zagrożeniom ze strony czynników abiotycznych (szkody przemysłowe, pożary) i biotycznych (choroby drzew, działalność szkodników).**
- **Podnoszenie świadomości i wiedzy ekologicznej społeczeństwa w zakresie leśnictwa w tym właścicieli lasów w zakresie wzbogacania i racjonalnego użytkowania zasobów leśnych w ramach nadzoru nad gospodarką leśną.**
- **Likwidacja dzikich wysypisk na terenach leśnych.**

6.8. Ochrona gleb

Cel długookresowy do 2020 r.

Racjonalne wykorzystywanie zasobów glebowych

Głównymi zadaniami w zakresie ochrony gleb będą działania prewencyjne polegające na wspieraniu dobrych praktyk rolniczych przeciwdziałających erozji gleb oraz restrykcyjne przestrzeganie ochrony gruntów w sferze działalności gospodarczej.

Zrównoważony i właściwy poziom składników pokarmowych w glebie wpływa na uzyskanie wysokich plonów o niskiej zawartości metali ciężkich. Zarówno niedobór jak i nadmiar składników odżywczych w glebie może być czynnikiem ograniczającym wielkość i pogarszającym jakość plonów. Racjonalne nawożenie powinno opierać się na wynikach analiz chemicznych gleby, określających jej zasobność w składniki mineralne oraz wymaganiach pokarmowych uprawianych gatunków roślin. Na użytkach rolnych należy gospodarować zgodnie zasadami „Dobrej Praktyki Rolniczej”.

Kierunki działań na lata 2013-2016:

- **Koordinowanie działań dotyczących upowszechniania zasad „Dobrych Praktyk Rolniczych”.**
- **Wprowadzanie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie gleb i ziemi.**
- **Rozwój monitoringu gleb.**
- **Edukacja ekologiczna społeczeństwa w zakresie ochrony powierzchni ziemi, w tym promowanie rolnictwa ekologicznego.**

6.9. Ochrona przed powodzią

Cel długookresowy do 2020 r.

Racjonalizacja gospodarowania zasobami wodnymi Gminy Gaszowice umożliwiającą zapobieganie skutkom wezbrań powodziowych

Zasady dotyczące gospodarowania wodami określone w Ramowej Dyrektywie Wodnej traktują wodę, jako dobro dziedziczone. Dlatego dobro to musi być chronione, co narzuca na użytkowników wód, obowiązek zrównoważonego korzystania z ich zasobów. Tak, więc istotną rolę głównie w podejściu społecznym odgrywa efektywna ochrona przed powodzią.

Profilaktyka przeciwpowodziowa to odpowiednie kształtowanie zabudowy obszarów zalewowych poprzez uzgadnianie planów zagospodarowania, warunków zabudowy oraz decyzji o lokalizacji inwestycji, mające na celu przeciwdziałanie nadmiernej zabudowie dolin rzecznych, zmianie ukształtowania terenu na terenach zalewowych mającego negatywny wpływ na przepływ wód wezbraniowych, opracowywanie studium ochrony przeciwpowodziowej ustalające granice zasięgu wód powodziowych o określonym prawdopodobieństwie występowania oraz kierunki ochrony przed powodzią, współpraca w zakresie ochrony przeciwpowodziowej ze Śląskim Zarządem Melioracji i Urzędzeń Wodnych w Katowicach oraz z Powiatowym Zespołem Zarządzania Kryzysowego.

Kierunki działań na lata 2013-2016:

- **Bieżąca kontrola systemu obiektów urządzeń zabezpieczających przed powodzią.**
- **Bieżąca konserwacja cieków wodnych.**
- **Aktualizacja planów zagospodarowania przestrzennego gminy z uwzględnieniem obszarów zagrożonych powodzią.**

6.10. Ochrona zasobów kopalin

Cel długookresowy do 2020 r.

Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi

Właściwe gospodarowanie zasobami geologicznymi powinno prowadzić do ochrony zasobów kopalin i wykorzystania środowiska geologicznego dla celów produkcyjnych. Należy zwrócić szczególną uwagę na fakt, że wykorzystanie gospodarcze zasobów kopalin stoi często w konflikcie z pozostałymi zasobami przyrody. Kształtowanie polityki w zakresie ich zagospodarowania wymaga wspólnych działań podmiotów gospodarczych, samorządów lokalnych oraz organów administracji publicznej. Starannego wyważenia wymagają z jednej strony czynniki niezmiennie, składające się na szeroko pojęte warunki geologiczne (morfologia, sieć hydrograficzna, bogactwa naturalne oraz zasoby wód podziemnych), z drugiej strony wymagania i oczekiwania związane z rozwojem osadnictwa i działalności gospodarczej.

Ważne jest również promowanie substytutów kopalin. Natomiast tereny poeksploatacyjne powinny być na bieżąco poddawane procesowi rekultywacji.

Kierunki działań na lata 2013-2016:

- **Sukcesywna rekultywacja i zagospodarowanie terenów po eksploatacji złóż kopalin.**
- **Wspieranie prac związanych z rozpoznawaniem i dokumentowaniem złóż kopalin zwłaszcza surowców, mogących stanowić element rozwoju gospodarczego gminy.**
- **Ochrona zasobów perspektywicznych kopalin dzięki zamieszczaniu odpowiednich zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.**
- **Podejmowanie działań zmierzających do eliminowania nielegalnego wydobywania kopalin na potrzeby lokalne.**
- **Racjonalne korzystanie z surowców mineralnych.**

6.11. Ochrona przed hałasem

Cel długookresowy do 2020 r.

Zmniejszenie zagrożenia emisją hałasu dla mieszkańców gminy przede wszystkim pochodzących ze źródeł komunikacyjnych

Politykę Unii Europejskiej w zakresie walki z hałasem określa dyrektywa 2002/49/WE w sprawie oceny i zarządzania hałasem w środowisku. Ponadto problem zagrożenia hałasem należy integrować z aspektami planowania przestrzennego w opracowywaniu lub wprowadzaniu zmian do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Ochrona przed hałasem Gminy Gaszowice powinna obejmować przede wszystkim hałas komunikacyjny. Do działań tych należy włączyć także budowę ekranów akustycznych oraz zabezpieczenie i modernizację budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej szczególnie narażonych na hałas, pod kątem zabezpieczeń akustycznych (głównie montaż okien dźwiękoszczelnych). Warto nadmienić, iż na stopień zagrożenia hałasem wpływa także stan techniczny dróg, dlatego konieczne jest przeprowadzanie remontów odcinków dróg o najbardziej zdezastowanej nawierzchni.

Szereg podmiotów gospodarczych powoduje uciążliwość hałasową do najbliższego otoczenia, dlatego ważna jest także kontrola instalacji emitujących hałas do środowiska przez służby WIOŚ.

Kierunki działań na lata 2013-2016

- **Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów dotyczących standardów akustycznych.**
- **Prowadzenie monitoringu hałasu komunikacyjnego w miejscach potencjalnego występowania największych uciążliwości.**
- **Bieżąca modernizacja stanu technicznego nawierzchni dróg.**
- **Modernizacja budynków mieszkalnych pod kątem zabezpieczeń akustycznych.**

- **Kontrola jednostek emitujących hałas oraz egzekwowanie przestrzegania dopuszczalnego poziomu hałasu w środowisku.**
- **Opracowanie i wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o stanie klimatu akustycznego i trendach jego zmian w oparciu o najnowsze techniki informatyczne i multimedialne.**

6.12. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi

Cel długookresowy do 2020 r.

Ochrona mieszkańców Gminy Gaszowice przed oddziaływaniem promieniowania elektromagnetycznego

Wzrost ilości stacji bazowych telefonii komórkowej, jaki dokonał się na przestrzeni kilku ostatnich lat pozwala przypuszczać, iż w latach kolejnych przybywać będą tego typu stacje, również na terenie gminy Gaszowice. Dlatego bardzo istotnym działaniem z zakresu ochrony przed polami elektromagnetycznymi jest dalsza kontynuacja monitoringu poziomu pól elektromagnetycznych oraz wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed tymi polami. Ważnym elementem jest również edukacja ekologiczna społeczeństwa, zwracająca uwagę na zagrożenia emisją pól, szczególnie w pobliżu stacji bazowych telefonii komórkowych.

W przypadku budowy nowych urządzeń i obiektów emitujących pola elektromagnetyczne należy wybierać ich mało konfliktową lokalizację.

Kierunki działań na lata 2013-2016:

- **Wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed polami elektromagnetycznymi.**
- **Preferowanie niskokonfliktowej lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych.**
- **Edukacja ekologiczna dotycząca skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych.**

6.13. Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym

Cel długookresowy do 2020 r.

Integracja problematyki środowiskowej z gminnymi planami zagospodarowania przestrzennego, które powinny stanowić podstawę do podejmowania decyzji o lokalizacji nowych inwestycji

W najbliższych latach w ramach zadań własnych gmina powinna aktualizować miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Plany te powinny w większym stopniu odnosić się do lokalizacji obiektów mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wskazywać i uwzględniać obiekty objęte i przewidziane do objęcia różnymi formami ochrony przyrody oraz inne obszary o szczególnych walorach przyrodniczych. Ponadto w większym stopniu niż dotychczas powinny uwzględniać działania na rzecz optymalizacji potrzeb transportowych, wykorzystywania odnawialnych źródeł energii czy też zachowania proporcji pomiędzy obszarami zainwestowanymi i biologicznie czynnymi.

Kierunki działań na lata 2013-2016:

- **Aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wraz z opracowaniami ekofizjograficznymi.**
- **Uwzględnienie w miejscowych planach zagospodarowania wymagań dotyczących ochrony środowiska wynikających z opracowań ekofizjograficznych i prognoz oddziaływania na środowisko.**
- **Wdrażanie wytycznych dotyczących wyznaczania korytarzy ekologicznych dla potrzeb opracowań ekofizjograficznych i ich zagospodarowanie zgodnie z wymogami ochrony różnorodności biologicznej.**

- Uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego wyników monitoringu środowiska, w szczególności w zakresie powietrza, wód i hałasu.

6.14. Priorytety ekologiczne w realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Gaszowice

Realizacja „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Gaszowice na lata 2013-2016” pozwoli na osiągnięcie w perspektywie długoterminowej zrównoważonego rozwoju gminy oraz bezpiecznego i komfortowego życia mieszkańców. Nierozłączną część procesu rozwoju gminy oraz osiągnięcia założonego celu jest poprawa i ochrona środowiska. Zatem niezbędne jest sformułowanie hierarchii priorytetów ekologicznych w realizacji założonych celów oraz uwzględnienie uwarunkowań formalno-prawnych gminy w ich realizacji, a także możliwości finansowych. Priorytety ekologiczne zostały sformułowane na podstawie analizy zmian stanu środowiska, jego stanu aktualnego, poziomu infrastruktury (wodociągi, kanalizacja i inne) oraz kierunków działań proekologicznych już podjętych.

W tab. 21 przedstawiono zestawienie głównych elementów ochrony środowiska Gminy Gaszowice wraz z celami operacyjnymi (krótkoterminowe do 2016 r.) oraz podstawowe kierunki realizacji.

Tabela 21. Zestawienie celów krótkookresowych do 2016 r. oraz kierunków działań w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Gaszowice

Główne elementy ochrony środowiska	Cele krótkoterminowe - operacyjne	Podstawowe kierunki realizacji
Priorytet 1: Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych	Zapewnienie dobrej jakości wód gruntowych.	Modernizacja i rozbudowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej
	Zapewnienie dobrej jakości wody pitnej.	Modernizacja i rozbudowa systemów sieci wodociągowej.
Priorytet 2: Ochrona powietrza atmosferycznego	Realizacja Programu Ograniczania Niskiej Emisji a także koordynowanie jego skuteczności.	Kontynuacja realizacji „Programu Ograniczenia Niskiej Emisji dla Gminy Gaszowice”.
	Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych.	Budowa, przebudowa i modernizacja nawierzchni dróg. Prowadzenie odpowiedniej polityki parkingowej.
	Ograniczanie zużycia energii oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.	Termomodernizacja budynków. Modernizacja układów technologicznych skutkująca zmniejszeniem zużycia energii.
	Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie ochrony powietrza.	Bieżące informowanie społeczeństwa o aktualnym stanie zanieczyszczenia powietrza oraz jego wpływie na zdrowie.
Priorytet 3: Ochrona przed hałasem	Ograniczenie uciążliwości akustycznej dla mieszkańców związanej z hałasem komunikacyjnym.	Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów dotyczących standardów akustycznych.

Główne elementy ochrony środowiska	Cele krótkoterminowe - operacyjne	Podstawowe kierunki realizacji
Priorytet 4: Edukacja ekologiczna społeczeństwa	Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy.	Aktywna edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży w formalnym systemie kształcenia. Wspieranie merytoryczne i finansowe działań z zakresu edukacji ekologicznej prowadzonej w szkołach oraz promowanie aktywnych form edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży, np. poprzez organizowanie konkursów, sesji popularno - naukowych związanych z tematyką środowiskową czy też włączanie się w akcję „Sprzątania Świata”, „Dzień Ziemi”.
Priorytet 5: Gospodarka odpadami komunalnymi	Koordinowanie funkcjonowania nowego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie Gminy Gaszowice. Zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów zgodnego z wymogami ochrony środowiska.	

Zestawienie w powyższej tabeli cele i podstawowe kierunki ich realizacji stanowią wskazania do wyznaczenia konkretnych zadań w harmonogramie (planie operacyjnym) realizacji Programu Ochrony Środowiska na lata 2013-2016.

7. Plan operacyjny

Nakłady na realizację zadań określonych w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Gaszowice na lata 2013-2016” przedstawiono w tab. 22 (harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji zadań).

W planie operacyjnym wyodrębnione zostały zadania własne gminy finansowane z budżetu oraz zadania koordynowane realizowane ze środków zewnętrznych.

Tabela 22. Harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji działań Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Gaszowice

Rodzaj działania	Opis przedsięwzięcia	Lata realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN	Jednostki realizujące	Źródła finansowania
P	Raport z realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Gaszowice”	2016, 2018	koszty administracyjne	UG Gaszowice	Budżet
P	Aktualizacja „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Gaszowice”	2018	5,00	UG Gaszowice	Budżet
OGÓŁEM	5,00				
POWIETRZE ATMOSFERYCZNE					
Działania własne					
I	Budowa instalacji solarnych w placówkach szkolnych i przedszkolnych na terenie Gminy Gaszowice	2017-2018	590,00 w tym środki UE: 500,00	UG Gaszowice	Budżet, środki UE
I	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Gaszowicach	2016-2017	1 800,00 w tym środki UE: 1 502,57	UG Gaszowice	Budżet, środki UE
I	Budowa infrastruktury oświetleniowej i elementów bezpieczeństwa ruchu drogowego umożliwiających wykorzystanie energii przyjaznej środowisku Gminie Gaszowice	2015-2016	590,00 w tym środki UE: 500,00	UG Gaszowice	Budżet, środki UE
I	Kontynuacja realizacji Programu Ograniczenia Niskiej Emisji	2013-2020	b.d.	UG Gaszowice	Budżet WFOŚiGW
I	Prowadzenie bieżących remontów dróg gminnych	2013-2020	b.d.	UG Gaszowice	Budżet, środki UE
P	Promowanie publicznych środków transportu	2013-2020	b.d.	UG Gaszowice	Budżet
P	Uwzględnienie w zamówieniach publicznych problemów ochrony powietrza, poprzez odpowiednie przygotowanie specyfikacji zamówień publicznych, które uwzględniać będą potrzeby ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem	2013-2020	koszty administracyjne	UG Gaszowice	Budżet
P	Bieżące informowanie społeczeństwa o aktualnym stanie zanieczyszczenia powietrza oraz jego wpływie na zdrowie	2013-2020	koszty administracyjne	UG Gaszowice	Budżet
P	Egzekwowanie zakazu wypalania traw i ściernisk	2013-2020	koszty administracyjne	UG Gaszowice	Budżet
OGÓŁEM	2 980,00				

Rodzaj działania	Opis przedsięwzięcia	Lata realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN	Jednostki realizujące	Źródła finansowania
Działania koordynowane					
I	Przebudowa drogi powiatowej 5608S, dł. 1,76 km	2016-2018	3 500,00	Zarząd Dróg Powiatowych w Rybniku	Środki powiatu rybnickiego, Budżet, środki zewnętrzne
I	Termomodernizacja budynków	2013-2020	b.d.	Zarządcy i właściciele nieruchomości	Środki własne zarządców i właścicieli, WFOŚiGW
I	Sukcesywna eliminacja kotłowni węglowych na rzecz urządzeń wykorzystujących ekologiczne źródła energii (kotłownie przyjazne środowisku)	2013-2020	b.d.	Zarządcy i właściciele nieruchomości	Środki własne Zarządców i Właścicieli, WFOŚiGW
I	Modernizacja kotłowni zakładowych	2013-2020	b.d.	Podmioty gospodarcze	Środki inwestorów
I	Modernizacja dróg powiatowych	2013-2020	b.d.	Zarząd Dróg Powiatowych	Środki własne, RPO, POIiŚ
OGÓŁEM	3 500,00				
OCHRONA WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH					
Działania własne					
I	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Gaszowicach	2016-2018	2 750,00 w tym środki UE 2 333,29	UG Gaszowice	Budżet, środki UE
OGÓŁEM	2 750,00				
Działania koordynowane					
I	Budowa chodnika wraz z odwodnieniem (kanalizacja deszczowa) przy drodze powiatowej 5025S na odcinku od skrzyżowania z ulicą Buczyna w Czernicy do skrzyżowania z ulicą Jana w Łukowie, dł. 0,848 km	2014	922,23	Zarząd Dróg Powiatowych w Rybniku	Środki powiatu rybnickiego, Budżet
I	Budowa chodnika wraz z odwodnieniem (kanalizacja deszczowa) przy drodze powiatowej 5026S na odcinku od granicy z Rydułtówami do skrzyżowania z ulicą Szybową w Piecach, dł. 0,408 km	2015-2016	527,51	Zarząd Dróg Powiatowych w Rybniku	Środki powiatu rybnickiego, Budżet, Środki m. Rydułtowy

Rodzaj działania	Opis przedsięwzięcia	Lata realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN	Jednostki realizujące	Źródła finansowania
I	Budowa chodnika wraz z odwodnieniem (kanalizacja deszczowa) przy drodze powiatowej 5608S na odcinku od skrzyżowania z DP 5601S w Jejkowicach do skrzyżowania z ulicą Piaskową w Szczerbicach, dł. 1,214 km (w tym w Gm. Gaszowice 0,598 km)	2014	1 110,00	Zarząd Dróg Powiatowych w Rybniku	Środki powiatu rybnickiego, Budżet
I	Budowa chodnika wraz z odwodnieniem w Gaszowicach ul. Wiejska od cmentarza, ul. Kolejowa do skrzyżowania z ul. Stawową	2014	b.d.	Zarząd Dróg Powiatowych w Rybniku	Środki powiatu rybnickiego
I	Wymiana wodociągu azbestowo-cementowego	2013-2020	b.d.	Przedsiębiorstwo wodociągowe	Środki własne inwestora
I	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków dla posesji rozproszonych	2013-2020	b.d.	Właściciele obiektów	Środki własne właścicieli obiektów
I	Stopniowa eliminacja nieszczelnych zbiorników do gromadzenia nieczystości w miarę rozwoju sieci kanalizacyjnej	2013-2020	b.d.	Właściciele obiektów, UG Gaszowice	Środki własne właścicieli obiektów
P	Edukacja oraz propagowanie postaw i zachowań motywujących ludność do oszczędzania wody	zadanie ciągłe	b.d.	UG Gaszowice, szkoły	Budżet, środki własne jednostek oświatowych
Bieżąca konserwacja urządzeń melioracyjnych i cieków wodnych, w tym:					
I	„Odbudowa koryta cieku Gzel w km 0+000-8+000 wraz z budową suchego zbiornika przeciwpowodziowego, powiat rybnicki”	2015-2020	13 145,40	Śląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Katowicach	Budżet państwa
GÓŁEM	15 705,14				
GOSPODARKA ODPADAMI					
Działania własne					
I	Kompleksowe usunięcie odpadów azbestowych z terenu Gminy Gaszowice	2014-2017	590,00 w tym środki UE: 500,00	UG Gaszowice	Budżet, środki UE
P	Odbieranie i zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości na terenie Gminy Gaszowice	2013-2020	b.d.	UG Gaszowice, Przedsiębiorca wyłoniony w przetargu	Budżet
P	Nadzorowanie funkcjonowania Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych	2013-2020	b.d.	UG Gaszowice	Budżet
P	Kampania edukacyjno-informacyjna dotycząca przejęcia obowiązków odbierania odpadów komunalnych przez Gminę Gaszowice	Zadanie ciągłe	b.d.	UG Gaszowice	Budżet

Rodzaj działania	Opis przedsięwzięcia	Lata realizacji	Szacunkowe koszty w tyś. PLN	Jednostki realizujące	Źródła finansowania
P	Przeprowadzanie przetargu na odbieranie bądź odbieranie i zagospodarowanie odpadów, w tym opracowanie SIWZ dla potrzeb przetargu na odbiór bądź odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych	2013-2020	koszty administracyjne	UG Gaszowice	Budżet
P	Sporządzanie corocznych sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi	Zadanie ciągle	koszty administracyjne	UG Gaszowice	Budżet
P	Współdziałanie na rzecz tworzenia struktur ponadgminnych dla realizacji regionów gospodarki odpadami komunalnymi	Zadanie ciągle	koszty administracyjne	UG Gaszowice	Budżet
P	Propagowanie przydomowego kompostowania odpadów na terenach wiejskich i miejskich z zabudową jednorodzinną	Zadanie ciągle	b.d.	UG Gaszowice	Budżet
P	Bieżąca likwidacja „dzikich wysypisk”	2013-2020	b.d.	UG Gaszowice	Budżet
P	Edukacja ekologiczna mieszkańców gminy w zakresie poprawnej gospodarki odpadów powstających w gospodarstwach domowych, a w szczególności odpadów niebezpiecznych	Zadanie ciągle	b.d.	UG Gaszowice	Budżet
OGÓŁEM	590,00				
OCHRONA PRZYRODY					
Działania własne					
P	Działanie na rzecz utrzymywania różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, poprzez zapobieganie ich fragmentacji, częściowemu i całkowitemu niszczeniu oraz przywracanie właściwego stanu	Zadanie ciągle	b.d.	UG Gaszowice, Samorząd Powiatu	Budżet, budżet powiatu
P	Urządzanie nowych terenów zieleni, utrzymanie i przebudowa istniejących terenów zieleni urządzonej, nowe nasadzenia drzew i krzewów	2013-2020	b.d.	UG Gaszowice Właściciele i Zarządcy obiektów	Budżet, Środki właścicieli i zarządców
I	Rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej. Rozwój małej architektury (kwietniki, ławki, kosze, nawierzchnie, itp.)	2013-2020	b.d.	UG Gaszowice Nadleśnictwo Rybnik	Budżet, środki Nadleśnictwa
P	Pielęgnacja i konserwacja drzew - pomników przyrody. Monitoring stanu obiektów chronionych. Uzupełnienie oznaczeń i zabezpieczeń pomników przyrody	2013-2020	b.d.	UG Gaszowice Nadleśnictwo Rybnik	Budżet, środki Nadleśnictwa
I	Rozbudowa szlaków turystycznych i edukacyjnych	2013-2020	b.d.	UG Gaszowice Nadleśnictwo Rybnik	Budżet, środki Nadleśnictwa
OGÓŁEM	b.d.				

Rodzaj działania	Opis przedsięwzięcia	Lata realizacji	Szacunkowe koszty w tyś. PLN	Jednostki realizujące	Źródła finansowania
OCHRONA LASÓW					
Działania własne					
P	Pielęgnacja lasów gminnych	zadanie ciągłe	b.d.	UG Gaszowice	Budżet
OGÓŁEM	b.d.				
Działania koordynowane					
P	Zalesianie terenów o niskich klasach bonitacyjnych i gruntów porolnych	2013-2020	b. d.	Nadleśnictwo Rybnik, UG Gaszowice, właściciele gruntów, ARiMR	Środki Nadleśnictwa, środki własne właścicieli gruntów, WFOŚiGW
P	Likwidacja dzikich wysypisk zlokalizowanych na terenach leśnych	2013-2020	b.d.	UG Gaszowice, Nadleśnictwo Rybnik	Budżet, środki Nadleśnictwa
P	Podnoszenie świadomości i wiedzy ekologicznej w zakresie wzbogacania i racjonalnego użytkowania zasobów leśnych	2013-2020	b. d.	Nadleśnictwo Rybnik	Środki własne WFOŚiGW
OGÓŁEM	b. d.				
OCHRONA GLEB					
Działania własne					
P	Edukacja Ekologiczna rolników w celu upowszechnienia zasad ochrony gleb wynikających z „Kodeksu dobrych praktyk rolniczych”, w tym organizacja szkoleń	2013-2020	b.d.	UG Gaszowice, Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Rybniku	Budżet, środki własne Zespołu, WFOŚiGW
OGÓŁEM	b.d.				
Działania koordynowane					
P	Przywracanie zdegradowanym glebom wartości przyrodniczej lub użytkowej	2013-2020	b.d.	właściciele gospodarstw rolnych	środki własne właścicieli gruntów lub Śląskiej Izby Rolniczej
P	Prowadzenie okresowych badań jakości gleb i ziemi	2013-2020	100,00	Starostwo Powiatowe	Budżet Powiatu
OGÓŁEM	100,00				

Rodzaj działania	Opis przedsięwzięcia	Lata realizacji	Szacunkowe koszty w tyś. PLN	Jednostki realizujące	Źródła finansowania
OCHRONA PRZED HAŁASEM I PROMIENIOWANIEM ELEKTROMAGNETYCZNYM					
Działania własne					
I	Nasadzenia i odnowa zieleni ochronnej przy drogach gminnych	2013-2020	b.d.	UG Gaszowice	Budżet
P	Preferowanie mało konfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania niejonizującego	2013-2020	koszty administracyjne	UG Gaszowice	Budżet
P	Uwzględnianie terenów narażonych na oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego	2013-2020	koszty administracyjne	UG Gaszowice	Budżet
P	Bieżące informowanie społeczeństwa o stanie klimatu akustycznego	2013-2020	b.d.	UG Gaszowice, Władze województwa, Starostwo Powiatowe	Budżet, Środki własne jednostek
P	Podejmowanie działań ograniczających hałas ze źródeł przemysłowych	2013-2020	b.d.	UG Gaszowice, Przedsiębiorcy, WIOŚ, Starostwo Powiatowe	Budżet, Środki własne jednostek i podmiotów
OGÓŁEM	b.d.				
Działania koordynowane					
P	Rozbudowa systemu komunikacji zbiorowej oraz jego promowanie	2013-2020	b.d.	UG Gaszowice Władze województwa, prywatni przewoźnicy, PKP, PKS	Budżet, budżet województwa, budżet państwa, środki inwestorów
OGÓŁEM	b.d.				

Rodzaj działania	Opis przedsięwzięcia	Lata realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN	Jednostki realizujące	Źródła finansowania
EDUKACJA EKOLOGICZNA					
Działania własne					
P	Prowadzenie działań podnoszących świadomość ekologiczną np. konkursy, seminaria i inne	2013-2020	b.d.	UG Gaszowice, Starostwo Powiatowe, Szkoły, Organizacje pozarządowe, Polski Klub Ekologiczny, Polskie Towarzystwo Turystyczno Krajoznawcze, Zespół Parków Krajobrazowych Woj. Śl.	Budżet, Środki własne jednostek, WFOŚiGW
P	Działania promocyjne i edukacyjne w odniesieniu do możliwości wykorzystania alternatywnych źródeł energii (w tym m.in. prowadzenie kampanii informacyjnej) oraz w zakresie poszanowania energii, a także uświadamiania mieszkańcom zagrożeń jakie stanowi spalanie odpadów w piecach domowych	2013-2020	b.d.	UG Gaszowice, Władze województwa, Starostwo Powiatowe	WFOŚiGW, LIFE+
P	Propagowanie zachowań sprzyjających oszczędzaniu wody przez działania edukacyjno-promocyjne	2013-2020	b.d.	UG Gaszowice, Władze województwa, Starostwo Powiatowe	Budżet, Środki własne jednostek, Środki UE
P	Przeprowadzenie edukacji ekologicznej z naciskiem na promocję komunikacji zbiorowej, promocję proekologicznego korzystania z samochodów, eco-driving itp.	2013-2020	b.d.	UG Gaszowice, Władze województwa, Starostwo Powiatowe, Zarządcy dróg	Budżet, Środki własne jednostek, Środki UE, WFOŚiGW
OGÓŁEM	b.d.				

8. Zagadnienia systemowe

8.1. Zarządzanie Programem

W procesie wdrażania Programu Ochrony Środowiska biorą udział cztery grupy podmiotów:

- uczestniczące w organizacji i zarządzaniu Programem,
- realizujące zadania Programu,
- kontrolujące przebieg realizacji i efekty Programu,
- społeczność Gminy Gaszowice odbierająca wyniki działań Programu.

Wszyscy uczestnicy wdrażania Programu, w wyniku konsultacji społecznych przyjmują pełną odpowiedzialność zarówno za sukcesy i porażki wynikające z wdrażania niniejszego dokumentu.

Dla wdrożenia i realizacji strategii określonej w niniejszym dokumencie niezbędne jest wprowadzenie „mapy wpływów” - procedur mających na celu określenie zasad współpracy i finansowania między wszystkimi jednostkami tj. urzędami, instytucjami, organizacjami i podmiotami gospodarczymi uczestniczącymi w działaniach na rzecz ochrony środowiska. Współpraca powinna dotyczyć także struktur wewnętrznych w ramach Urzędu Gminy Gaszowice, tzn. pomiędzy poszczególnymi wydziałami Urzędu. Wypracowane procedury powinny stopniowo stać się rutyną i podstawą zinstytucjonalizowanej współpracy pomiędzy partnerami z różnych środowisk. Dzięki temu, proces planowania i zarządzania może stać się czytelny i przejrzysty dla ogółu mieszkańców Gminy Gaszowice.

Podstawową jednostką odpowiedzialną za realizację gminnego Programu Ochrony Środowiska jest Wójt Gminy Gaszowice, który co 2 lata, przedstawia Radzie Gminy raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska. Rada Gminy współpracuje z jednostkami administracji rządowej i samorządowej szczebla wojewódzkiego oraz powiatowego. Organem dysponującym instrumentami finansowymi jest Marszałek Województwa Śląskiego, natomiast instrumentami prawnymi dysponuje Wojewoda Śląski. Ponadto Rada Gminy współpracuje z jednostkami posiadającymi instrumenty kontroli i monitoringu takimi jak WIOŚ i RZGW. Władze gminy mogą być wspomagane Zespołem Konsultacyjnym, w skład którego wchodzi przedstawiciele lokalnych społeczności samorządowych.

Zawarte w Programie Ochrony Środowiska zadania, realizowane są przez Urząd Gminy Gaszowice oraz podmioty gospodarcze planujące i realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami określonymi w Programie. Wypracowane procedury powinny przede wszystkim usprawniać współpracę pomiędzy przedstawicielami różnych szczebli środowisk rządowych i pozarządowych.

Jednostki realizujące poszczególne zadania założone do realizacji w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Gaszowice na lata 2013-2016” zostały zaprezentowane w **tab. 22 w rozdziale 7** niniejszego opracowania.

8.2. Monitoring realizacji Programu

Monitoring realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Gaszowice na lata 2013-2016” spoczywa na władzach gminy. Zakres monitoringu powinien obejmować ocenę:

- stopnia wykonania określonych zadań,
- stopnia realizacji przyjętych celów,
- rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i zadaniami, a ich wykonaniem oraz analizę tych rozbieżności.

Stopień realizacji zadań określonych w niniejszym Programie oceniany będzie co dwa lata tj. w 2015 r. za okres 2013-2014 i w 2017 r. za okres 2015-2016. Z kolei w cyklu czteroletnim oceniony zostanie stopień realizacji założonych celów ekologicznych. Ocena ta będzie podstawą do aktualizacji niniejszego dokumentu w 2017 r.

Podstawą właściwego systemu oceny realizacji Programu Ochrony Środowiska jest dobry system sprawozdawczości, który powinien opierać się na wskaźnikach stanu środowiska i zmian presji na środowisko, a także na wskaźnikach reakcji działań zapobiegawczych. W **tab. 23** przedstawiono

wskaźniki monitorowania Programu, przyjmując, że lista ta nie jest wyczerpująca i będzie sukcesywnie modyfikowana.

Do określenia niniejszych wskaźników posłużyły dane udostępniane przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska (WIOŚ), Główny Urząd Statystyczny (GUS) oraz informacje uzyskane z Urzędu Gminy Gaszowice i Przedsiębiorstw Wodociągowych obsługujących teren gminy.

Tabela 23. Wskaźniki monitorowania Programu

Lp.	Wskaźnik	Wymiar wskaźnika	Stan wyjściowy za 2012 r.
WSKAŹNIKI STANU ŚRODOWISKA			
1.	Jakość wód powierzchniowych	Klasy jakości wód	Punkt Gzel (Gzela) - przed wlotem do zbiornika Rybnik Stan ekologiczny SŁABY Punkt Sumina - miejscowość Sumina Stan ekologiczny SŁABY
2.	Jakość powietrza	Pył zawieszony PM10	C*
		Pył zawieszony PM 2,5	C*
		Dwutlenek siarki	C*/A^
		Dwutlenek azotu	A*
		Tlenki azotu	A^
		Tlenek węgla	A*
		Benzen	A*
		Ozon	C*/C^
		Ołów	A*
		Kadm	A*
		Nikiel	A*
		Arsen	A*
		Benzo(a)piren	C*
3.	Lesistość	Udział lasów w powierzchni gminy ogółem [%]	2,5
4.	Powierzchnie chronione	Powierzchnia parków krajobrazowych [ha]	60
		Liczba pomników przyrody [ha]	2
5.	Pomiary promieniowania elektromagnetycznego	Średnie natężenie pola elektrycznego [V/m]	b.d.
WSKAŹNIKI PRESJI NA ŚRODOWISKO			
1.	Emisja zanieczyszczeń pyłowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych w powiecie rybnickim	Ogółem [Mg/rok]	64
		Ze spalania paliw [Mg/rok]	19
2.	Emisja zanieczyszczeń gazowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych w powiecie rybnickim	Ogółem [Mg/rok]	78 841
		SO ₂ [Mg/rok]	400
		NO _x [Mg/rok]	204
		CO [Mg/rok]	232
		CO ₂ [Mg/rok]	77 927
3.	Gospodarka wodno-ściekowa	Zużycie wody na potrzeby gospodarki i ludności ogółem [m ³ /rok], w tym:	235 900
		Gospodarstwa domowe [m ³ /rok]	213 400
		Długość sieci wodociągowej [km]	61,1
		Ludność korzystająca z sieci wodociągowej [%]	85,8
		Długość sieci kanalizacyjnej [km]	43,8
		Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej [%]	38,7
4.	Gospodarka odpadami komunalnymi	Ilość zebranych niesegregowanych odpadów komunalnych [Mg/rok]	2 115,7
		Ilość selektywnie zebranych odpadów komunalnych [Mg/rok]	1067,75
5.	Uwarunkowania społeczne i ekonomiczne	Liczba mieszkańców Gminy Gaszowice (faktyczne miejsce zamieszkania)	9 220

Lp.	Wskaźnik	Wymiar wskaźnika	Stan wyjściowy za 2012 r.
WSKAŹNIKI REAKCJI DZIAŁAŃ ZAPOBIEGAWCZYCH			
1.	Nakłady na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska	Wydatki w rozdziale 90005 - Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu w 2012 r. [PLN]	1 206 718,66
		Wydatki w rozdziale 90001 - Gospodarka ściekowa i ochrona wód w 2012 r. [PLN]	1 316 822,65
		Wydatki w rozdziale 90002 - Gospodarka odpadami w 2012 r. [PLN]	20 192,92

***Źródło:** GUS, WIOŚ Katowice, informacje uzyskane z Urzędu Gminy Gaszowice oraz z przedsiębiorstw wodociągowych obsługujących teren gminy*

Objaśnienia: * - wg kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia,
^ - wg kryteriów określonych w celu ochrony roślin.

9. Aspekty finansowe realizacji Programu

Wdrażanie Programu Ochrony Środowiska powinno być możliwe między innymi dzięki stworzeniu sprawnego systemu finansowania, w którym podstawowymi źródłami są zarówno środki budżetowe jak i pozabudżetowe tj. fundusze ekologiczne, programy pomocowe oraz środki własne inwestorów, a także budżet gminy. Do instrumentów finansowych gminy w zakresie ochrony środowiska należą:

- opłaty za korzystanie ze środowiska,
- kary za korzystanie ze środowiska,
- inne.

Jednostki organizacyjne, instytucje i podmioty realizujące zadania inwestycyjne w zakresie ochrony środowiska i przyrody oraz zadania w zakresie edukacji ekologicznej, mogą uzyskać pomoc finansową ze środków funduszy strukturalnych, funduszy celowych, fundacji oraz banków.

W zależności od rodzaju zadania formą dofinansowania może być dotacja, preferencyjny kredyt lub pożyczka.

Poniżej przedstawiono potencjalne źródła finansowania dla zadań określonych w Programie Ochrony Środowiska.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) promuje przedsięwzięcia ochrony środowiska i należy do największych instytucji finansujących w Polsce. Celem działalności NFOŚiGW jest wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska.

Do priorytetowych programów przewidzianych do finansowania na 2014 r. należą:

- ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi,
- racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi,
- ochrona atmosfery,
- ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów,
- wsparcie międzydziedzinowe.

Aktualnie najważniejszym zadaniem Narodowego Funduszu jest efektywne i sprawne wykorzystanie środków z Unii Europejskiej (w tym Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko) oraz w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Krajowego Systemu zielonych inwestycji (GIS – Green Investment Scheme) oraz Instrumentu finansowego LIFE+. Szczegółowa lista oraz Przewodnik dla beneficjenta znajduje się na stronie internetowej: www.nfosigw.gov.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach (WFOŚiGW) finansuje zadania z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej zgodne z kierunkami Polityki Ekologicznej Państwa, Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego oraz zobowiązań międzynarodowych Polski i obowiązujących przepisów prawa. Wojewódzki Fundusz zwykle współfinansuje zadania inwestycyjne w wysokości nieprzekraczającej 50% udokumentowanych kosztów realizacji zadania. Podstawową formą działalności WFOŚiGW jest udzielanie pożyczek na

korzystnych warunkach oprocentowania i spłat oraz dofinansowania niektórych zadań w formie dotacji. Do planowanych przedsięwzięć priorytetowych dofinansowywanych na 2014 r. należą:

- ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi,
- gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi,
- ochrona atmosfery,
- ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów,
- edukacja ekologiczna,
- zapobieganie poważnym awariom,
- zarządzanie środowiskiem w regionie,
- profilaktyka zdrowotna

Szczegółowa lista przedsięwzięć planowanych do dofinansowania ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach na 2014 r. znajduje się na stronie internetowej: <http://www.wfosigw.katowice.pl/>

Fundusze unijne na ochronę środowiska

Fundusze unijne - do ich zadań należy wspieranie restrukturyzacji i modernizacji gospodarki poszczególnych krajów członkowskich UE poprzez zwiększanie ich spójności gospodarczej oraz społecznej. Są one narzędziem realizacji polityki regionalnej UE. Fundusze te skierowane są przede wszystkim na wspieranie regionów oraz dziedzin gospodarki słabiej rozwiniętych, które bez dodatkowych nakładów finansowych nie są w stanie dorównać do średniego poziomu reprezentowanego przez inne kraje UE. Jednym z elementów przyznawania funduszy są szeroko rozumiane aspekty ochrony środowiska.

W Unii Europejskiej istnieją 4 fundusze strukturalne, przy czym działania z zakresu ochrony środowiska są realizowane w ramach **Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (ERDF)**, a także **Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko** oraz **Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego**. Beneficjentami tych programów są samorządy, stowarzyszenia, instytucje naukowe oraz przedsiębiorstwa.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020

Głównym celem POIiŚ 2014-2020 będzie wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej. Zaproponowany cel główny wynika z jednego z priorytetów strategii Europa 2020. Dlatego w porównaniu do obecnie realizowanego POIiŚ 2007-2013, w nowym programie zostanie położony większy nacisk na wsparcie gospodarki skutecznie korzystającej z dostępnych zasobów, przez co sprzyjającej środowisku i jednocześnie bardziej konkurencyjnej ekonomicznie.

Dzięki zachowanej w ten sposób spójności i równowadze pomiędzy działaniami inwestycyjnymi w infrastrukturę oraz wsparciu skierowanemu do wybranych obszarów gospodarki, program będzie skutecznie realizował założenia unijnej strategii.

Lista przewidywanych priorytetów przedstawia się następująco:

- Priorytet I – Promocja odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej,
- Priorytet II – Ochrona Środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu,
- Priorytet III – Rozwój infrastruktury transportowej przyjaznej dla środowiska i ważnej w skali europejskiej,
- Priorytet IV – Zwiększenie dostępności do transportowej sieci europejskiej,
- Priorytet V – Rozwój infrastruktury bezpieczeństwa energetycznego,
- Priorytet VI – Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego,
- Priorytet VII – Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia,
- Priorytet VIII – Pomoc techniczna.

Zakres interwencji osi priorytetowej **Priorytet I Promocja odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej** jest następujący:

- 1) Promowanie produkcji i dystrybucji odnawialnych źródeł energii - planuje się skierować wsparcie na realizację projektów inwestycyjnych dotyczących wytwarzania energii

z odnawialnych źródeł wraz z podłączeniem tych źródeł do sieci. Wsparcie w szczególności w ramach tej osi przewiduje budowę jednostek o większej mocy wytwarzania energii elektrycznej wykorzystujących energię wiatru, a także biomasę i biogaz. Inwestycje te w dużym stopniu przyczynią się do wypełnienia zobowiązań wynikających z pakietu energetyczno-klimatycznego. Poza tym przewiduje się również wsparcie, w ograniczonym zakresie, jednostek wytwarzania energii elektrycznej wykorzystującej energię z wody (wyłącznie na już istniejących budowach piętrzących, wyposażonych w hydroelektrownie, przy jednoczesnym zapewnieniu pełnej drożności budowli dla przemieszczeń fauny wodnej) i słońca, a także ciepło przy wykorzystaniu energii geotermalnej. Biomasa, która może być wykorzystywana do produkcji energii stanowić będzie przede wszystkim produkty odpadowe z rolnictwa, leśnictwa, przemysłu drzewnego i spożywczego oraz odpady komunalne i osady ściekowe.

- 2) Promowanie efektywności energetycznej i wykorzystania OZE przez przedsiębiorstwa - planuje się, że wsparcie będzie udzielane w zakresie zastosowania energooszczędnych (energia elektryczna, ciepło, chłód, woda) technologii produkcji, a także wprowadzanie systemów zarządzania energią. Ponadto wsparciem może zostać objęta budowa własnych instalacji OZE, jak również zmiana systemu wytwarzania lub wykorzystania paliw i energii. Instalacje OZE będą kwalifikowane wyłącznie wtedy, kiedy będą stanowiły integralną część systemu produkcji czy funkcjonowania przedsiębiorstwa.
- 3) Wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w sektorze publicznym i mieszkaniowym - przewiduje się, że wsparcie w ramach tego priorytetu skierowane będzie głównie na kompleksową modernizację energetyczną budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych wraz z wymianą wyposażenia tych obiektów na energooszczędne, w tym również w zakresie związanym m.in. z ociepleniem obiektu, wymianą okien, drzwi zewnętrznych oraz oświetlenia na energooszczędne, przebudową systemów grzewczych (wraz z wymianą źródła ciepła oraz podłączeniem do niego lub modernizacją przyłącza), systemów wentylacji i klimatyzacji, instalacja OZE w modernizowanych energetycznie budynkach, instalacja systemów chłodzących, w tym również z OZE, wprowadzenie systemów zarządzania energią.
- 4) Rozwój i wdrażanie inteligentnych systemów dystrybucji na niskich i średnich poziomach napięcia - wsparcie w zakresie rozwoju systemu inteligentnych sieci energetycznych w znacznym stopniu ułatwi wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Stan techniczny elektroenergetycznych sieci dystrybucyjnych w Polsce stanowi jedną z największych barier rozwoju energetyki odnawialnej. Istnieje zatem ogromna potrzeba wsparcia rozwoju sieci, w tym ze wdrożeniem technologii *smart*, gdyż od ich jakości zależy również wypełnienie przez Polskę pułapów udziału energii odnawialnej w ogólnym wolumenie energii.
- 5) Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, w tym wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowania odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygujących - przewiduje się, że wsparcie skierowane będzie do obszarów (głównie miejskich) posiadających uprzednio przygotowane plany gospodarki niskoemisyjnej. Dokumentem takim może być każda lokalna strategia odnosząca się do kwestii związanej z zapewnieniem lokalnego bezpieczeństwa energetycznego, a także przyczyniająca się do osiągnięcia celów pakietu energetyczno-klimatycznego.
- 6) Promowanie wydajnej kogeneracji energii cieplnej i elektrycznej w oparciu o popyt na użytkową energię cieplną - przewiduje się, że wsparcie skierowane będzie na budowę lub rozbudowę jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w technologii wydajnej kogeneracji oraz przebudowę jednostki wytwarzania ciepła, w wyniku której jednostki te zostaną zastąpione jednostkami wytwarzania energii w technologii wydajnej kogeneracji. Wspierane będą również projekty wykorzystujące OZE. Ponadto planuje się, że wsparcie zostanie skierowane na budowę przyłączy do sieci ciepłowniczej dla jednostek wytwarzających energię elektryczną i ciepła w skojarzeniu, w tym i z OZE.

Zakres interwencji osi priorytetowej **Priorytet II Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu** jest następujący:

- 1) Promowanie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje ryzyka, zapewniających odporność na klęski żywiołowe oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi - zwiększenie możliwości zapobiegania zagrożeniom naturalnym, na które Polska jest szczególnie narażona tzn. powodzi oraz suszy i reagowaniu na nie. W związku z widocznymi brakami w obszarze właściwego planowania strategicznego w obszarze gospodarki wodnej w pierwszej kolejności wsparcie zostanie skierowane na opracowanie (lub aktualizację) odpowiednich dokumentów strategicznych i planistycznych wymaganych prawem unijnym lub krajowym. W ramach priorytetu inwestycyjnego działania techniczne koncentrowały się będą przede wszystkim na projektach mających na celu zwiększenie naturalnej retencji oraz z zakresu małej retencji.
- 2) Inwestycje w sektorze gospodarki odpadami w celu wypełnienia wymogów wynikających z prawa unijnego oraz zaspokojenia wykraczających poza te wymogi potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie - rozwój systemu gospodarki odpadami komunalnymi mający na celu zastąpienie przeważającego obecnie sposobu zagospodarowania tych odpadów (tj. poprzez składowanie) innymi bardziej zrównoważonymi metodami. Realizowane będą projekty, w zakresie rozwoju infrastruktury pozwalającej na wykorzystywanie właściwości materiałowych odpadów oraz projekty, w ramach których będą wykorzystywane energetyczne właściwości odpadów poprzez termiczne ich przekształcanie z odzyskiem energii. Ponadto wdrażane będą niskoodpadowe technologie produkcji w celu zrównoważonego wykorzystania zasobów w produkcji przemysłowej.
- 3) Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie usług ekosystemowych, w tym programu natura 2000 oraz zielonej infrastruktury - działania w różnych obszarach związanych z ochroną wybranych gatunków i siedlisk na terenach Parków Narodowych oraz obszarów Natura 2000. Wspierany będzie również rozwój narzędzi zarządzania obszarami cennymi przyrodniczo. Realizowane będą także nowoczesne programy edukacyjne (na poziomie regionalnym i ogólnopolskim), stanowiące uzupełnienie powyższych działań, skierowane do szerokiego grona odbiorców.
- 4) Działania mające na celu poprawę stanu środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację terenów poprzemysłowych (w tym terenów podlegających przekształceniu/konwersji), redukcję zanieczyszczenia powietrza, i propagowanie działań służących redukcji hałasu - zadania związane z ograniczaniem zanieczyszczeń generowanych przez przemysł, w szczególności przez instalacje wymagające uzyskania pozwolenia zintegrowanego. Wsparcie będzie kierowane ponadto do przedsiębiorstw wprowadzających mniej emisyjne, nowoczesne technologie produkcji skutkujące zmniejszeniem emisji zanieczyszczeń. Dodatkowo działania wpływające na poprawę jakości powietrza na obszarach miejskich będą realizowane w ramach sektora energetyki i transportu. Ponadto w ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie zostanie skierowane na rekultywację obszarów zdegradowanych na cele środowiskowe. Uzupełniająco realizowane będą działania związane z rozwojem terenów zielonych przyczyniających się do promowania miejskich systemów regeneracji i wymiany powietrza.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020

W dniu 25 czerwca 2013 roku Zarząd Województwa Śląskiego Uchwałą nr 1465/266/IV/2013 przyjął drugą wersję Projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020. W projekcie tym przewidywane są następujące priorytety:

- Priorytet I – Nowoczesna gospodarka,
- Priorytet II – Cyfrowe Śląskie,
- Priorytet III – Wzmocnienie konkurencyjności MŚP,
- Priorytet IV – Efektywność energetyczna, odnawialne źródła energii i gospodarka niskoemisyjna,
- Priorytet V – Ochrona Środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów,
- Priorytet VI – Transport,

- Priorytet VII – Regionalny rynek pracy,
- Priorytet VIII – Regionalne kadry gospodarki opartej na pracy,
- Priorytet IX – Włączenie społeczne,
- Priorytet X – Rewitalizacja i infrastruktura zdrowotna,
- Priorytet XI – Wzmocnienie potencjału edukacyjnego,
- Priorytet XII – Infrastruktura edukacyjna,
- Priorytet XIII – Pomoc techniczna EFS,
- Priorytet XIV – Pomoc techniczna EFRR.

Cele **Priorytetu V** są następujące:

- poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych poprzez realizację inwestycji w sektorze wodno-ściekowym,
- ograniczenie ilości odpadów zagrażających środowisku poprzez realizację inwestycji związanych z gospodarką odpadami,
- ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej,
- rekultywacja terenów zdegradowanych,
- ochrona dziedzictwa kulturowego.

W ramach Priorytetu V Ochrona środowiska i efektywne wykorzystywanie zasobów wspierane będą działania, których celem jest ochrona środowiska i promowanie efektywnego gospodarowania zasobami. Realizacja zaprogramowanych przedsięwzięć będzie kontynuacją projektów z RPO WSL 2007-2013, na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska, zwiększenia konkurencyjności gospodarki dzięki bardziej efektywnemu wykorzystaniu zasobów, jak również ochrony różnorodności biologicznej i dziedzictwa kulturowego.

W celu zaspokojenia znaczących potrzeb regionalnych w sektorze wodnym, w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, wsparcie skoncentrowane zostanie na budowie i modernizacji sieci kanalizacyjnych dla ścieków komunalnych oraz budowie sieci kanalizacji deszczowej jako element projektu dotyczący budowy kanalizacji dla ścieków komunalnych, budowie i modernizacji oczyszczalni ścieków komunalnych oraz budowie i modernizacji systemów zaopatrzenia w wodę.

W ramach działań związanych z gospodarką odpadami, wspierane będą projekty z zakresu: budowy/rozwój/modernizacji zakładów odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, a także budowy instalacji do zagospodarowania komunalnych osadów ściekowych oraz likwidacji zagrożenia ekologicznego generowanego przez tereny poprzemysłowe.

Działania związane z ochroną różnorodności biologicznej będą realizowane w ramach budowy, modernizacji i wyposażenia ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej lub ochrony bioróżnorodności wraz z prowadzeniem kampanii informacyjno-edukacyjnych oraz projektów dotyczących ochrony obszarów nadwodnych, poprzez wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych wraz z prowadzeniem kampanii informacyjno-edukacyjnych, a także projektów z zakresu budowy i modernizacji niezbędnej infrastruktury związanej z ochroną i przywróceniem właściwego stanu siedlisk przyrodniczych i gatunków.

W celu podniesienia atrakcyjności regionu i wykorzystania potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym, wsparciem objęte będą prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach i ich otoczeniu wraz z promocją tych obiektów. Ochrona zabytków realizowana będzie także poprzez przedsięwzięcia polegające na zabezpieczeniu obiektów dziedzictwa kulturowego na wypadek zagrożeń.

W zakresie działań mających na celu poprawę stanu środowiska miejskiego, planuje się kontynuację inicjatywy JESSICA lub zastosowanie podobnego instrumentu dla wsparcia spójności społecznej i terytorialnej wybranych obszarów miejskich. Nacisk będzie położony przede wszystkim na przeciwdziałanie degradacji społeczno-gospodarczej wybranych dzielnic.

Instrument finansowy LIFE+

LIFE+ jest jedynym instrumentem finansowym Unii Europejskiej koncentrującym się wyłącznie na współfinansowaniu projektów w dziedzinie ochrony środowiska. Jego głównym celem jest wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska, realizacja polityki

ochrony środowiska oraz identyfikacja i promocja nowych rozwiązań dla problemów dotyczących ochrony środowiska.

Program LIFE+ podzielony jest na trzy komponenty tematyczne:

Komponent I: LIFE+ PRZYRODA I RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA

W ramach komponentu pierwszego przewiduje się finansowanie projektów związanych z ochroną, zachowywaniem lub odbudową naturalnych ekosystemów, naturalnych siedlisk, dzikiej flory i fauny oraz różnorodności biologicznej, włącznie z różnorodnością zasobów genetycznych, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów NATURA 2000.

Podkomponent Przyroda skupia się na realizacji postanowień dwóch dyrektyw unijnych: nr 79/409/EC, w sprawie ochrony ptaków tzw. „ptasiej” i nr 92/43/EEC, w sprawie ochrony siedlisk.

Komponent II: LIFE+ POLITYKA I ZARZĄDZANIE W ZAKRESIE ŚRODOWISKA

W ramach drugiego komponentu przewiduje się finansowanie innowacyjnych lub demonstracyjnych projektów z zakresu szeroko rozumianej ochrony środowiska, w szczególności: zapobiegania zmianom klimatycznym; ochrony zdrowia i polepszania jakości życia; ochrony wód, ochrony powietrza, ochrony gleb; ochrony przed hałasem; monitorowania lasów oraz ochrony przed pożarami; zrównoważonego gospodarowania zasobami naturalnymi i odpadami, jak również tworzenia, wdrażania i oceny polityk oraz prawa UE w zakresie ochrony środowiska.

Komponent III: LIFE+ INFORMACJA I KOMUNIKACJA

Odwroćenie negatywnych trendów zmian zachodzących w środowisku naturalnym wymaga nie tylko zmian systemowych, harmonizujących rozwój społeczny i ekonomiczny z możliwościami środowiska, lecz również zaangażowania zarówno instytucji jak i społeczeństwa do zmiany indywidualnych zachowań tak, by zminimalizować ich negatywny wpływ na środowisko. Stąd w ramach trzeciego komponentu przewiduje się finansowanie projektów informacyjnych i komunikacyjnych, kampanii na rzecz zwiększania świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz wymianę najlepszych doświadczeń i praktyk.

Program zarządzany jest przez Komisję Europejską, która raz do roku ogłasza nabór wniosków. Wnioski kierowane są do Komisji za pośrednictwem Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, który pełni funkcję Krajowego Punktu Kontaktowego LIFE+. Finansowanie z LIFE+ mogą otrzymywać jednostki, podmioty i instytucje publiczne lub prywatne zarejestrowane na terenie dowolnego państwa należącego do Wspólnoty Europejskiej. Beneficjenci mogą tworzyć partnerstwa w celu realizacji poszczególnych projektów.

10. Wykaz materiałów

- 1) Ankieta wypełniona przez Urząd Gminy Gaszowice.
- 2) Ankiety z przedsiębiorstw wodociągowych.
- 3) Ankieta z Zarządu Dróg Powiatowych w Rybniku znak ZDP-SD/5442/2/14 z dnia 17.02.2014 r.
- 4) Ankiety z zakładów.
- 5) Bilans zasobów kopalin w Polsce wg stanu na 31.12.2012 rok, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa, 2013 r.
- 6) Bujakowski W. i inni: Opracowanie metody programowania i modelowania systemów wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego wraz z programem wykonawczym dla wybranych obszarów województwa. Program wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego, Kraków-Katowice, 2005 r.
- 7) GUS, Bank Danych Lokalnych.
- 8) <http://katowice.rdos.gov.pl/>
- 9) <http://www.katowice.pios.gov.pl/>
- 10) Jedenasta roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim, obejmująca 2012 rok, Katowice, kwiecień 2013 r.
- 11) L. Kamińska: Ocena aktualności Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, Gaszowice październik 2010 r.
- 12) Mapy akustyczne dla dróg krajowych w województwie śląskim o łącznej długości 536,144 km (zadanie 9), Katowice, marzec 2012 r.
- 13) Plan Zarządzania Kryzysowego Gminy Gaszowice, Tom I, Tom II i Tom III, Urząd Gminy Gaszowice, październik 2011 r.
- 14) Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2008 r.
- 15) Program budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Gaszowice, Gaszowice, grudzień 2009 r.
- 16) Program Małej Retencji dla Województwa Śląskiego, (Uchwała nr II/43/1/2006 z dnia 16 stycznia 2006 r. Sejmiku Województwa Śląskiego) z aneksem z dnia 28 sierpnia 2006 r. (Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr II/51/2/2006).
- 17) Program ochrony powietrza dla stref województwa śląskiego, w których stwierdzone zostały ponadnormatywne poziomy substancji w powietrzu – Strefa raciborsko-wodzisławska.
- 18) Program Ochrony Środowiska dla Gminy Gaszowice, Gaszowice 2009 r.
- 19) Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020, Rybnik 2014 r.
- 20) Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018, Katowice 2010 r.
- 21) Program Ochrony Środowiska przed Hałasem dla Województwa Śląskiego na lata 2009-2013.
- 22) Program ograniczania niskiej emisji na terenie Gminy Gaszowice, Gaszowice, grudzień 2009 r.
- 23) Stan środowiska w województwie śląskim w 2012 r., WIOŚ, Katowice 2013 r.
- 24) WIOŚ: Sprawozdanie z monitoringowego pomiaru pól elektromagnetycznych nr 192/2011.
- 25) www.gddkia.gov.pl/